

બનામે ઈજદ-અખશાયદેહ, અખશાયશગર, મેહરબાન.

અવસ્તાના ભેદી કલામે

तथा।

ફરમાનોની સમજૂતી.

બનાવનાર
નસીરવાન ધનજીશાહ અંકલેસરીઆ.

“Faith is not built on disquisitions vain;
The things we must believe are few and plain:
But since men will believe more than they need,
And every man will make himself a creed,
*In doubtful questions 'tis the safest way
To learn what unsuspected ancients say;*
For 'tis not likely we should higher soar,
In search of heaven, than all Church before.”

DRYDEN.

ધર્મ ઉપર ઈમાન લાવવા માટે જુડી તકરારનું કામ નથી ;
જે ચીજો આપણે માનવી જોઈએ તે થોડી અને ખુબી દીસે છે :
પણ જ્યારે લોકો જોઈએ તે કરતાં વધારે માનવા લાગે, અને
દરેક માણસ પોતાનો એક જુદોજ પંથ બનાવે, તો એવા
શકમંદ સવાલોની બાબદોમાં સૌથી સહેલો રસ્તો એજ છે કે
અસલના લોકો કે જેઓની અક્કલ બાળે કોઈને જરાપણ
શક હતો નહીં તેઓએ જે કહેલું હોય તે શીખવું ; કારણકે
સ્વર્ગ વીશે શોધ કરવામાં અગાઉના સઘળા મોટા ધર્મગુરુઓ
કરતાં આપણે વધારે ઉંચા ઉડી શકીએ એ બનવા જોગ નથી.

ਪ੍ਰਾਚੀਨ.

પ્રત્યય:

ફોર્ટ પ્રીટીંગ પ્રેસ.

રૈાજ દાએ પ મેહેર દાદાર, માહ અમરદાદ અમશાસપંદ,
સને ૧૨૭૧ યજ્ઞેરદી—ઇં સં ૧૯૦૨.

કીમત બાર આના.

ગૂજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય

[ગૂજરાતી કૉપીરાઝિટ વિભાગ]

અનુક્રમાંક ૨૭૩

વર્ગીક

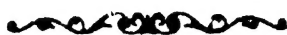
પુસ્તકનું નામ રત્નવશીષ્ઠાના ભેદી
કુલામી

વિષય પૃષ્ઠ ૪૫૪ : ૨૨૧

અવસ્તાના ભેદી કલામો

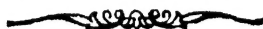
તથા

ફરમાનોની સમજુતી.

ખનાવનાર

નસરવાન ધનજીશાહ અંકલેસરીઆ.

"Faith is not built on disquisitions vain ;
The things we must believe are few and plain :
But since men will believe more than they need,
And every man will make himself a creed,
In doubtful questions 'tis the safest way
To learn what unsuspected ancients say ;
For 'tis not likely we should higher soar,
In search of heaven, than all Church before."

DRYDEN.

ધર્મ ઉપર ઈમાન સાવવા માટે જુદી તકરારનું કામ નથી ;
જે ચીજો આપણે માનવી જોઈએ તે યોડી અને ખુદી દીસે છે :
પણ જ્યારે લોકો જોઈએ તે કરતાં વધારે માનવા લાગે, અને
દરેક માણસ પોતાનો એક જુદોજ પંથ ખનાવે, તો એવા
શકમંદ સવાલોની બાબદોમાં સૌથી સહેલો રસ્તો એજ છે કે
અસલના લોકો કે જેઓની અક્કલ બાબે કોઈને જરાપણ
શક હતો નહીં તેઓએ જે કહેલું હોય તે શીખવું ; કારણકે
સ્વર્ગ વીશે શોધ કરવામાં અગાઉના સઘળા મોટા ધર્મગુરુઓ
કરતાં આપણે વધારે ઈંચા હિડી શકીએ એ ખનવા જોય નથી.

ડ્રાઈડન.

મુખ્યર્થ :

ફાઈ પ્રીટીંગ પ્રેસ.

રોઝ હાઉસ ૫ મેહેર દાદાર, માહ અમરદાદ અમશાસપંદ,
સને ૧૨૭૧ ચઝદેઝરદી—૪૦ સં ૧૯૦૨.

કીમત બાર આના.

ગુજરાત વિધાપીઠ ગ્રંથાલય
ગાંધીનગર
ગુજરાત ડોપીરાઈટ-સંગ્રહ

૨૭૩

સાંકળીયું.

ભાગ પેહેલો—ભેદી કલામો.

સંદેહ.

આવાં યસ્તમાં અહુરમઝદે આવાં અર્દવીસુરથી					
ચાહેલી મુરાદનો ખુલાસો...	...	...	...	...	૧
આવાં અર્દવીસુરે પોતાની કમર તંગ બાંધી છે					
કે જ્યેથી તેણીનાં થાન સારાં લાગે તથા					
નીચે ઉપસી પડે એટલે શું?...	...	...	...	...	૧૪
પાદશાહ જમશીદ અતે મોત...	...	...	...	...	૧૮
નવરોઝ અતે પતેતી	...	...	...	...	૨૪

ભાગ બીજો—ભેદી ફરમાનો.

નીરંગ અથવા તરો	...	...	...	...	...	૨૭
શુદરેહ કુસ્તી.	...	...	...	...	...	૪૯
મુકતાદ	...	...	...	...	...	૬૦
માસીક દુર બેસવા વીશે...	...	...	...	...	...	૭૯
સુવાવડનાં ચાળીસાંની ખુશી	...	...	...	...	...	૮૮
સગદીદ	...	...	...	...	...	૯૪

આ ચોપડી બનાવવામાં મદદ તરીકે

લીધેલાં મુખ્ય પુસ્તકો:—

કર્તા.

સુર્યોદય—દક્ષતર પેટેલું તથા બીજું... એક જ.થોસ્તી.

દબેસ્તાન-ઓલ-મઝહેબ (તાલીમ પેટેલી) { અસલ ફારસી-
માંથી ગુજરા-
તીમાં તરજુમો
કરનાર મોબેદ
ફરદુનજી મોબેદ
મરઝયાનજી.

ઈઅશત બા માએની-દક્ષતર બીજું... { એરચજી દરતુર
સોહરાયજી મહે-
રજી રાણાના તથા
એરવદ મીનો-
ચહેરજી શાપુરજી
વાળા.

અર્દવીસુર યસ્ત બા માએની... ... { એરવદ તેહમુરસ
દીનશાહ અંક-
લેસરીઆ.

કેતાબે દીને અવીજેહ ... ... { એરવદ બચાબાઈ
ફરામજી.

પ્રસ્તાવના.

ધર્મ તરફ બેપરવાઈ—હરદમ દલગીરી સાથ કહેવામાં અને
 ૦ કપડો કોણને ? અફસોસ સાથ સાંભળવામાં આવે છે કે
 પારસીઓ—ખસુસ કરી મોટો ભાગ અંગ્રેજી શીખેલા
 પારસીઓ—મરદો તેમજ ઓરતો—દીનપરદીન પોતાના
 ધર્મ તરફ વધારે ને વધારે બેદરકાર બનતાં જાય છે. હવે
 તપાસવાનું છે કે આ પારસીઓ જાણી નેહને પોતાના
 ધર્મ તરફ ધીક્કારની ભાગણીથી જુએ છે, કે એ બેદર-
 કારીનું કારણ કાંઈ બીજું છે. શાંત મગજે વીચાર કરતાં
 માલમ પડે છે કે એ બેદરકારીનું કારણ ફક્ત તેમનીજ
 પોતાની બેદરકારી નથી. નાનપણથી છોકરાંઓને બચગીનો
 વખત અંગ્રેજી કેળવણી લીધામાં જવાથી (કે જે
 વખતમાં તેમને ધર્મની કેળવણી આપી હોય, અને જર-
 થોસ્તી ધર્મની ખુબી તથા શીશુસુરી તેમનાં કુમળાં મગજ
 ઉપર કાંઈ ભાયક દીનદાર ધર્મગુરુએ બરાબર કસાવેલી
 હોય તો મરતાં સુધી પોતાના ધર્મને માટે તેમનો જન
 માલ અર્પણ કરવા નીકળે) અને મોટપણમાં મરદોનો
 વખત ધંધા રોજગારમાં અને ઓરતોનો વખત ઘર
 સંસારના કામમાં પસાર થવાથી તેઓ બચ્ચાં છોકરાંનાં
 માખાપ થાય છે ત્યાંસુધી જે ધર્મની જાળવણી માટે
 તેમના વડવાઓ ઇરાનથી ઘર, બાર, માલ, મીલકત તથા
 વતન છોડી કુચ્છતા તણાતા અને મરતા જીવતા હિંદુસ્તાનમાં
 નાસી આવ્યા તે, ધર્મની ખુશંદીથી અફસોસ ! તેઓ
 ખીલકુલ અજાણ્યા રહે છે. આવો મામલો ધ્યાનમાં લેતાં
 આ અંગ્રેજી શીખેલા કહેવાતા સુધરેલા પણ ધર્મથી

અજ્ઞાન પારસીઓને એક દીનદાર જરથોસ્તી ઉશકેરાયલાં -
મનની નીચીતીમાં જોડેલો ઠપકો આપવા નીકળે તેટલા
ઠપકાને તેઓ પાત્ર નથી એમ ઈનસાફની રાહે જોડાયું
જોઈએ વાંચનાર કમુત્ત કરશે કે બાકીના ઠપકામાંથી
થોડો તેમનાં માગાપને, થોડો એક યા બીજી રીતે જોઈ
કોઈ દીનના દસ્તુરનો હક ભોગવી માન કે તેને, અને થોડો
તેજ પ્રમાણે જોઈ કોઈ કામનો અકાચર કહેવાઈ મોટાઈ
પામે તેને ઘટેછે.

શીખેલા બેપરવા પાર- હવે આ અંગ્રેજી શીખેલા ધર્મથી અજ્ઞાન
સીખાને ઠપકો
શા માટે. અથવા ધર્મને નહીં સમજનાર અથવા

નહીં ગણુકારનાર પારસીઓ શા માટે ઠપકાને
પાત્ર છે તે જોઈએ. કેટલાકોતો એમજ સમજે છે કે બસ
અંગ્રેજી આવડ્યું એટલે ધર્મનું પણ તમામ જ્ઞાન સાથે
સાથે સંપાદન કીધું! કોઈ બાબદ જો તેમના મગજમાં
નહીં ઉતરી તો “નોનસેન્સ” અને “હમખગ”. નીરંગ
લેવા કહે તો “છી છી છી”; માસીક દુર બેસવા વીશે
જોડવામાં આવે તો દીનદારોનાં ભેજાનો તકમીર નીકળે;
અને જાણે જંદ પહેલવીના પુરેપુરા પંડીતો હોય તેમ
જણાવશે કે આવાં યસ્તમાં તો એકસ ફકરાની મતલબ
આવી ખરાબ છે માટે અવસ્તા ઉપર ભરોસો રાખી
શકાય નહીં, અને કહેશે કે “જો તમે ફક્ત ‘કામન સેન્સ’
(યાને સાધારણ અક્કલ) થી વીચાર કરશો તો સઘળું
માલમ પડી આવશે.” આ તેઓ પોતાને વીશે ખરુંજ બોલે
છે, કારણ કે જો તેમનામાં સાધારણ અક્કલ કરતાં જરા
વધારે હોય તો એમ બોલે નહીં. ધર્મ સમજવા તથા
સમજાવવામાં સાધારણ અક્કલ જોઈતી નથી. એ તો જરા
અસાધારણ સમજશક્તી ધરાવનારા નેક શખસોનુંજ કામ

છે, માટે તમે બી.એ. કે એમ.એ. થયા હોય તો ભલે, પણ જ્યાં સુધી તમે ધર્મ સંબંધી બી.એ. કે એમ.એ. ની પરીક્ષા પસાર નથી કરી ત્યાં સુધી ધર્મ સંબંધી જ્ઞાન ધરાવનાર મોટા મોટા દરતુરોના ફકરાની મતલબ તમારી સાધારણ અક્ષરમાં નહીં ઉતરે તો તેને “ હમબગ ” કે “ નોનસેન્સ ” તો નીર્ધાર પેતાજ ન આપતાં જ્યાંસુધી તેવા દુતાવેના જોટલી ધર્મ સંબંધી અક્ષર તમે પોતે અજાણ્યાર કરો ત્યાં સુધી આ ચોપડીનાં પુઠાં ઉપર ટાંકેલા કઠી ડાઈડનના શબ્દો પ્રમાણે તમારે તેજ ધર્મગુરુઓના ફરમાનોને આધીન થઈ ચાલવું એજ તમારી આઈન ફરજ છે. અવસ્તા ભાપાનો અભ્યાસ કરી પછી પણ જો તમે શબ્દો શબ્દો છુટો સાધારણ અક્ષરથી ચોક્કસ ફકરાનો તરજુમો કરો, અને તેમાં કાંઈ તમારા ધારવા પ્રમાણે અણુચટતું માલમ પડે તો તે તમારોજ વીચાર ખરો છે એમ માનવા મનાવવા કરતાં તે ફકરાનો ઉંડાણમાં શીઘ્રસુશીની રીતે શું અર્થ થાય છે તે સમજવાની કોશેશ કરવા અગાઉ તમે કહો છો તેજ ખરું છે એમ બોલવાની કદી પણ બેઅદબી કરવી નહીં.

માખાપો ઠપકાને પાત્ર હવે માખાપોને શા માટે દોશ ઘટે છે
શા માટે.

તે જુઓ : ઘણું ઠેકાણું પૈસાદાર વર્ગમાં પહેલાં તો છોકરાનો જન્મ થયા પછી તે નીશાળે જાય ત્યાં સુધી તેનો લગભગ સઘળો વખત આયા અને નોકરો સાથ રહેવામાં જાય છે; વળી કેટલેક ઠેકાણું માની તંદુરસ્તી ઘણી સારી હોવા છતાં તેને હલકા વર્ગની આયાતું દુધ પાઈ ઉછેરવામાં આવે છે, અને આ પ્રમાણે જ્યારે તે પુખ્ત ઉમરનો થાય છે ત્યારે તેનામાં પોતાનાં માખાપના ઉમદા ગુણો નજરે પડતા નથી, અને જર-

યોસ્તી ધર્મ તરફ તેની સધળી લાગણી મંદ પડી ગયલી
 માલમ પડે છે. આટલું પણ વળી બસ ન હોય તેમ
 માળાપોતે તેને ઘરમાં જોઈએ તેવી ધર્મની કળ-
 વણી આપવાનું યાદ આવતું નથી, અને તેને વકીલ,
 બેરીસ્ટર, દાકતર યા સોલીસીટર થયેલો જોવાની ઉલટ
 અને ઉમેદમાં એકદમ અંગ્રેજી શીખવવા મંડી જાય
 છે, અને તેનો નતીજો ઉપર કદયું તેમની મોટી
 ઉમરે પુગ્યા પછી ધર્મની કાંઈની ચીજ જોતે
 સમજી શકતો નથી તેને “ હમખગ ” અને “ નોન-
 સેન્સ ” કહી વખોડી કાઢવામાં આવે છે, અને આવી
 રીતે પોતાના ધર્મને નહીં સમજવાથી તેને ધીક્કારી પારખા
 ધર્મના હીમાયતીઓથી તે ધર્મની તારીફ સાંભળી ખ્રીસ્તી
 અને મુસલમાન ધર્મોમાં વટલી ગયલા પારસી મરદો અને
 ચોરતો આજે પણ મુંબઈમાં હોવાત છે, અને દીન પર
 દીન વટલતાં જાય છે.— આયાઓ સાથે ફરી ફરી જાણે
 તેઓજ માતા હોય તે પ્રમાણે તેમના હાથ નીચે ઉછરી મોટી
 થયલી છોકરીઓના બાળમાં પણ એવુંજ અફસોસકારક
 માલમ પડે છે. પંદર, વીશ કે પચ્ચીસ વરસની થાય ત્યાં
 સુધી મઝમ કે પાદરીની રકુલમાં યા કોલેજમાં જઈ
 પોતાના ખુલ્લું ધર્મની નીતી રીતીઓથી કેવળ અજ્ઞાન રહે
 છે, અને ઘરસંસારમાં પડ્યા પછી એક સ્ત્રી અથવા
 માતા તરીકે પોતાના ભરથાર અને છોકરાં તરફની પોતાની
 પવીત્ર ફરજ ધર્મના કાનુનોને અનુસરીને જોઈએ તેવી રીતે
 અદા કરી શકતી નથી. વાંચનારે આ ઉપરથી એમ નહીં
 સમજવું કે હું અંગ્રેજી યા સ્ત્રી કળવણીની વીરધમાં છું;
 મતલબ એટલીજ કે છોકરાંઓને અંગ્રેજી કળવણી આપવા
 અગાઉ, અથવા સાથે સાથે, તેમને ધર્મની કળવણી પણ
 આપવી.

૧૩૩ દસ્તુર સાથ હવે ધર્મ કેળવણી કાણુ આપે કે જેથી
 આખી કોમને બચ્ચાનાં મગજ ઉપર તે જીવે ત્યાંસુધી
 ધાડા સંબંધમાં આવવાની જરૂર. તેની છાપ કાયમ રહે? અલગત
 માખાપોએ તો ધરમાં આપવીજ જોઈએ. તે સીવાય કોઈખી
 રીતે પૂરસી માલેકોની જતી દેખરેખ નીચે ચાલતી
 સધળી અંગ્રેજી તથા ગુજરાતી નીશાજોમાં પણ આપવી
 જોઈએ. પણ વાંચનાર કબુલ કરશે કે એ સીવાય જે
 ધણી આપણી દીનનો દસ્તુર થવાનું માન ભોગવે તેના
 અંતઃકરણમાં પણ રાત દીવસ આ રીતનો ખેદ ઉપજવો
 જોઈએ કે, “અરે! હું જે કોમનો દસ્તુર કહે-
 વાઉં તે કોમના લોકોમાં આવી રીતનું ધર્મનું અંધારું!
 આ કીસમનું અજ્ઞાનપણું! જ્યાંસુધી દરેક જરથોસ્તી-
 શું છોકરો કે શું છોકરી-શું જુવાન કે શું ખુર્જા-
 ખુલંદ જરથોસ્તી મહજબની ખુખી નદી પીછાને સાંસુધી
 તેમને માટે બને તેટલું ન કરવું એ ગોયા એક જાતના
 ગુન્હા ભરેલું છે.” આવી રીતે ચીંતાનો આતશ અંતઃકર-
 ણના ચુલામાં બલાં મનની કોશેશના બળતણથી હરદમ
 રોશન રાખી ધીમે ધીમે એક એવી યોજના ધડી કાઢવી
 કે જેથી દરેક જરથોસ્તી જાણે કે આ મારા અને મારી
 દીનના ધર્મગુર છે; દસ્તુર સાહેબ તરફ મારી આ ફરજ છે,
 અને મારી તરફ દસ્તુર સાહેબની આ ફરજ છે. વળી
 આ જેટલું દલગીરી ભરેલું તેટલુંજ ખરું છે કે બેહદીન
 વર્ગમાં પોણો ભાગ આપણા દસ્તુર સાહેબનું શું નામ વતીક
 છે તે કોઈ જાણતું નથી! હું પોતે ધણી વખત કાંઈ ધર્મ
 સંબંધી ખુલાસો જાણવા માગું છું ત્યારે વીચારમાં પડું છું
 કે કાણુ પાસે જઈ આ ચીજનો બેદ સમજું; માટે એવી
 કોઈ યોજના અમલમાં મેલાવી જોઈએ જેથી કોઈખી જર-
 થોસ્તીને ધર્મ વીશે કાંઈ પણ સમજવું હોય તો તે બેધડક

કોઈ ચોક્કસ ધર્મગુરૂ પાસે જઈ તે ચીજનો ભરમ સમજે, અને તેવા દસ્તુર સાહેબોને માથે વારંવાર ધર્મના જુદા જુદા વીપયો ઉપર વાયજો આપવાની ફરજ પણ નાખવી જોઈએ, અને આમ કરવામાં અલગત બેહદીનો તરફથી પણ ધર્મગુરૂઓને તેમના નામને જેળ આપે એવું પોતાના ગુજરાનનું મળવું જોઈએ.

“સદ દર” કેતાબનું દસ્તુર શાહમદ પોતાની “સદ દર” ફરમાન—અકાબરોને વચમાં (યાને જરથોસ્તી ધર્મના સો દરવાજા) પડવાની જરૂર. નામની કેતાબ—કે જે કેતાબ તે દસ્તુરે અશો જરથોસ્તને અહુરમઝદ તરફથી મળેલી દીનનાં ફરમાનોમાંથી બનાવેલી છે—તેના ૨૬ અને ૩૦ માં દરવાજા (યાને ફરમાન) માં જણાવે છે કે :-

“જ્યારે છોકરો પંદર વરસનો થાય ત્યારે તે છોકરાને ફરજ છે જે પોતીકો એક દસ્તુર કપ્પુત્ર કરે, અને તે દસ્તુરની મસલેહત વગર કાંઈ કામ નહીં કરે, શા વાસ્તે જે કોઈ કામ અને સવાબ દસ્તુરની રજા વગરનું ખુદને પસંદ નથી ; શા વાસ્તે જે ખુદતાલાની નજદીક દસ્તુરનો એ મરતબો છે જે ગુનાહનો ત્રીજો હીસ્સો દસ્તુર બખ્શી શકશે; પણ જાણવું જે જે સખસ ધણો-એક કાબેલ અને ફાજેલ અને દાનાવ અને કુલ એલમમાં માહેર હોય તેને જરથોસ્તની દીનનો દસ્તુર કરી કહે છે.

જ્યારે કાંઈ કામ તુંને આવી પડે અને તું નહીં સમજે કે તે કામમાં સવાબ છે या ગુનાહ ત્યારે ધીરજ કરી દસ્તુરથી પુછ, અને દસ્તુરના ફરમાવ્યા પ્રમાણે કામ કર.”

ભલા વાંચનાર, આ ખુદ તારા ખુદના ખાસ પસંદ
કીધેલા પેગમ્બર અશો જરથોસ્તના એટલે ખુદે આહુર-
મઝદના પોતાના બોલો છે તેની ઉપર ધીરજથી દરયાકૃત
કર. અલગત આ બે ફકરાની મતલબ એવી નહીં કરી
શકાય કે દરેક જરથોસ્તી દીઠ તે દરેકનો પોતાનો એક
ખુદો દસ્તુર હોવો જોઈએ, પણ ઘણા જરથોસ્તીઓનો
એક દસ્તુર થઈ શકે; માટે આ બાબદ ઉપર વીચાર કરી
જો પારસી કોમના અકાબરો, ધર્મગુરુઓ અને ખીજા
વીદવાનો સાથે મળી તેમના એકત્ર બળથી ધર્મગુરુ-
ઓની હાલત સુધારી તેમની પાસે બન્ને જોહાનનું જ્ઞાન
હાંસલ કરાવી તેમને ઉંચી પંકતીએ મુકવા માટે એક
સરસમાં સરસ યોજના શોધી કાઢે અને બેહદીનોતે
તેમના નજદીકના સંબંધમાં મુકે તો પારસી કોમની
ખરાબીનું બી જે કેટલુંક થયું જાણ અંજાણપણે રોપાઈ
ગયું છે તેનો નાશ થઈ એ ટોળાની હાલત દરેક રીતે
આગાદી ભરેલી થાય.

સસ્તનાં ધર્મપુસ્તકોની કોઈ રાખસને જ્યારે ધર્મ સંબંધી કોઈ
જર—તે માટે શબ્દ અથવા ફરમાનનો કાંઈ ખુલાસો
ઉઘાડવું જોઈતું શબ્દ અથવા ફરમાનનો કાંઈ ખુલાસો
એક ફંડ. સમજવો હોય છે સારે આખી પારસી
કોમમા મેં ઉપર જણાવ્યું તેમ એકબી રાખસ એવો
નજરે નહીં પડશે કે જેની સનમુખ તે એવું સમજીને
જાય કે આ માણસ પાસે તો મારે જઈને આ ચીજ
સમજવાનો હક છે, અથવા આ માણસને તો મને આ
ચીજ સમજવવાની શરજ છે. લાચાર થઈ તે ચોપડીઓની
મદદ શોધશે, પણ તેથી ઘણી જુજ હોવાના સબબથી
ઘણી મોંઘી કીમતની હોય છે, માટે એ બાબદમાં ક્રીસ-
ટીયન લોકનો ઘડો લઈ એ કામ માટે એક ફંડ સ્થાપવું,

અને વંદીદાદ, ઈજશને, દીનકર્દ, ખુદહેશ, ગાથા, અસલ ખરી જામોસ્પી, દસાતીર વગેરે ધર્મનાં ખીજાં કીમતી પુસ્તકો જે મારા સાંભળવા પ્રમાણે તેમના માલેકોએ દીનના કુશમનો હોય તેમ અદાવતના માર્યાએ ધણાં એકલપેટાપણે પોતાની પાસ નકામાં રાખી મુક્યાં છે તેની લાખો નકસો જપાવી જરથોસ્તી આલમની સનમુખ જુજ કીમતે મુકવી, જેથી જરથોસ્તીઓને ફામદો થવા ઉપરાંત ખીજા હજારો મુરોપીઅન લોકોના હાથમાં જવાથી આપણી દીન ઉપર ઓર વધારે અજવાળું પડશે.

આ ચાપડીની હસ્તી આ પ્રમાણે સાધારણ વાતચીતમાં અને બાજે.

વાંચવામાં આપણા કેટલાએક ઉમદા જરથોસ્તી કલામો તથા ફરમાનોનો અંગ્રેજી સુધારાવાળાઓનાં મોઢેથી તીરસ્કાર થતો જોઈ ખરી ચીજ શું છે તે તેમની સનમુખ રજુ કરવા માટે તેવા થોડાએક કલામો તથા ફરમાનોનાં સંગીન કારણે આપી તેમની ખુખી, બેદ અને શીલસુશી જાહેરમાં લાવવાની અદના કાશેશ કીધી છે, જે વાંચ્યા પછી આશા છે કે દરેક અંગ્રેજી સુધારાવાળો જરથોસ્તી પોતાની ચોક્કસ ખોટી રાહો તજી તે કલામો તથા ફરમાનોને માન આપી તે પ્રમાણે પોતે વર્તી પોતાનાં ફરજદો તથા દોસ્તઆશનાવોને તે પ્રમાણે આલવાની સલાહ આપી આગ્રહ કરશે. આમીન !

નં. ૬૦ અંકલેખરીઆ.

બનામે ઈઝદ—બખશાયંદેહ,
બખશાયશગર, મેહેરબાન.

અવસ્તાના ભેદી કલામો

તથા

ફરમાનોની સમજુતી.

ભાગ પેહલો-ભેદી કલામો.

આવાં યસ્તમાં અહુરમઝદે આવાં અર્દવી-
સુરથી ચાહેલી મુરાદનો ખુલાસો.

(આવાં યસ્ત, કરદો પાંચમો, ફકરા ૧૮ મો.)

આઅત હીમ જઈંયત, અવત આયપતેમ,
દજદી મે વંઘુહી સેવીશતે અરેદવીસુરે અનાહીતે !
યથ અજેમ હાયચેને પુથરેમ, યત પોઉરપસપહે,
અપવનેમ જરથુશતરેમ, અનુમતેએ દએનયાઈ, અનુ-
ખતેએ દએનયાઈ, અનવરશતેએ દએનયાઈ.

(અર્થ.)

તેણે (અહુરમઝદે) તેણીથી (ખાનું ફરેસ્તો)
આવાં અદ્વિસુર, જે પાણી ઉપર મવકલ છે તેનાથી)
આ ચાહ્યું કે “ઓ ખુબીવાળી, ઘણીજ કાયદેમંદ
અને નીર્મળ અદ્વિસુર ! મને આ કાયદો તું બખ્ષ
કે હું પોરશસ્પના પુત્ર અશો તથા રાસ્ત જર-
થોસ્તને દીનના વીચાર પ્રમાણે, દીનનાં વચન પ્રમાણે
અને દીનનાં કામ પ્રમાણે ચલાવું.”

અદ્વિસુર અનાહીત ફરેસ્તો જે ખુદાતાલાનો
પોતાનો પેદા કીધેલો છે તેની આગળ ખુદા પોતે
અરજ ગુજરે એ જરા દખીતી પણ ખોટી રીતે
કઠંગુ લાગે છે તે કારણથી આપણા કહેવાતા સુન્ન-
રેલા પારસીઓ અવસ્તા ઉપર ભરોસો રાખવા ના
કહે છે. પણ આ સવળી તકરાર ફક્ત એકજ બોલ
“ દધવાઓ ” કે જેનો અર્થ આ સુન્નારાવાળાઓ
પોતાનાં ચોક્કસ હદ સુન્નીનાં જ્ઞાનના બળે “ખુદા”
કરીને કરે છે તેનાથી ઉભી થાય છે. જાણવું જોઈએ
જે “ દધવાઓ ” એ શબ્દ ગઈઓમરદના સેફતી
નામ તરીકે પણ વપરાય છે, માટે આવાં યસ્તમાં
“તાંમ યજત ચા દધવાઓ અહુરે મજદાઓ
અધરયેને વએજહી વંધહુયાઓ દાઈત્તયયાઓ.....”
અથવા તેણીને પેદા કરનાર અહુરમઝદે વેહ-
દાઈતી નદીવાળાં ઇરાનવેજમાં આરાધી એ માફક
બોલાય છે તેનો અર્થ એમ પણ થઈ શકે કે

જોણીન ગઈઓ મરદે આરાધી, માટે એ બાબદ ઉપર ટીકા કરતાં ખુબ વીચાર કરવો જોઈએ.

એ વીશે તા. ૭મી મે ૧૮૬૬નાં “જામે જમશેદ”માં “એક આચરવન” એવું નામ ધારણ કરી એકે દીનદાર જણાવે છે કે:—

“આવાં યસ્ત અને તેમજ રામ યસ્તના અવસ્તામાં ‘દધ્વાઓ દધવાઓ અહુરમઝદાઓ’ એવી એખારત આવેલી છે તે દાદાર અહુરમઝદ સાથે નીસખત ધરાવતી નથી, પણ તેનાથી આ દુનીઆમાં પ્રથમ જન્મ લેનાર સઘળી આદમ જાતના પીતા ગઈઓ મરદની સાથે તે નીસખત ધરાવે છે, અને એ ઉપલી એખારતમાં વપરાયેલો ‘દધ્વાઓ’ બોલ ગઈઓ મરદનાં સેફતી નામે તરીકે આવેલો છે, જેનો અર્થ પેદાએશ પામેલો અથવા પેદાશ ધરાવનારો એવો થાય છે.”

હવે આ ઉપરથી માલમ પડે છે કે “દધ્વાઓ” શબ્દ આવાં યસ્તમાં ખુદ અથવા ગઈઓ મરદને માટે વપરાયેલો છે ; પણ એક વખત તકરારને ખાતર કબુલ કરીએ કે એનો અર્થ ફક્ત અહુરમઝદજ થાય છે, અને ખુદ અહુરમઝદે આવાં અર્દવીસુરથી મુરાદ આહી તે અણુઘટતું છે એમ કોઈ ધારે તો તે બુલ ભરેલું છે. અલખત એવું કામ મગરૂર અને અહંકારી લોકોની નજરમાં ઘણું બેહુકું લાગે, પણ તેઓએ જાણવું જોઈએ

જે દાદાર અહુરમઝદે મગરૂર અને પોતાથી ઉતરતી પદવીના લોકો માટે હલકું મત ધરાવનાર સખ્ષોને શેતાનના શરીક ગણે છે, અને તે માલેક પોતે પોતાની સઘળી પેદા કીધેલી ચીજોની સાથે ભ્રષ્ટ, એહેન તથા ફરજંદાનો સંબંધ રાખી દરેકને તેના દરજ્જા પ્રમાણે માન આપી સહ્યતા અને નમ્રતાથી વર્તે છે; અને તેણે આવાં અર્દવીસુરથી જે રીતે મુરાદ ચાહી તે રીત જે પ્રમાણે એક નોકર ચોક્કસ કારણુ સર પોતાના શેઠને કાલાવાલા કરે તેવી નહીં, પણ જે રીતે એક ખરો ગ્રહસ્થ પોતાથી ઉતરતા દરજ્જાના લોકોને માન આપી જેવી નમ્રતા અને સહ્યતાથી વર્તે તેવી મમજવી. કહે છે કે ખુદાતાલાએ જ્યારે માઠીનું ઇનસાન બનાવ્યું ત્યારે તેણે સઘળા ફરેસ્તાઓને તે મઠોડીનાં પુતલાંને સેજદા અથવા નમન કરવા ફરમાવ્યું, અને જ્યારે અઝાઝીલ નામના એક ફરેસ્તાએ તકબ્બરીથી તેને નમન કરવાને ના પાડ્યું તેટલા માટે દાદાર અહુરમઝદે તેની ઉપર હ્યાનત નાખી તેને ધીકાર્યો; માટે દાદાર અહુરમઝદે આવાં અર્દવીસુરથી મુરાદ ચાહી તો તે અરજ કાલાવાલા નહીં, પણ એક ખરા ગ્રહસ્થને છાજતી નમ્રતા અને સહ્યતા મમજવી, કે જેમ કરવાથી ખુદ નમ્રતા કરનાર સખ્ષ પોતાનો દરજ્જો ઓર વધારે બુલંદ બનાવે છે.

આ દુનીયામાં બુદી બુદી પ્રજાઓ ઉપર જે જ્ઞાતાનાં રાજ ચાલે છે, તેમાં એક કીસમનું રાજ

એવું હોય છે કે તે રાજ ચલાવનાર પાદશાહ આપ-
 ખુદ ચાલ ચલાવનાર છે જેને અંગ્રેજીમાં Despot
 ઇઆને જીલમગાર રાજ કરી કહે છે; અને બીજી
 તરફનું રાજ એવું હોય છે કે તે ચલાવ્યામાં રાજ
 કરતાનો સાથે પ્રજાનેબી તેમાં હક તથા દરજ્જે
 મળે છે. હાલ ઇંગ્લંડમાં અંગ્રેજી રાજ આ છેલ્લી
 રીત પ્રમાણે ચાલે છે, જેથી રાજ અને રધયતમાં
 એકદલી હોવાથી તે શક્તી તથા સંપજમાં વખણાયલું
 છે. તે તથા એવાંજ બીજાં રાજોને પોતાની રધયત
 સાથે જોડો સંબંધ છે તેવોજ અદુરમઝદને પોતાના
 યઝદ અમશાસપંદો તથા આદમીઓ તથા તેની
 બીજી ભલી પેદાએશ સાથેબી છે. વળી કોઈ માઠાં
 ભાગ્યના બંદાઓ કોઈ ઝખરદસ્તના ગુલામો હોય છે.
 તે ગુલામોને તેઓની મેહેનતના બદલામાં કાંઈ
 મળતું નથી, પણ જનવરની માફક મેહેનત તથા
 મશાગત કરવી તથા સીતમ ખમવો પડે છે તેવી
 હકુમત અદુરમઝદની નથી. તે ખુબીનો ખાવીંદ
 પોતાના પેદા કરેલા યઝદ અમશાસપંદોના તથા
 બીજી ભલી ચીજોના ગુણ પોતેબી ગાઈને તેજ
 પ્રમાણેનો બદલો વાળવાને ઇનસાનનેબી શીખાડે
 છે, કાંયજે તે સાહેબનો પોતાની પેદા કીધેલી ભલી ચીજો
 સાથેનો સંબંધ જેમ માખાપનો પોતાનાં ફરજંદો
 સાથે હોય એવીજ રીતનો બલકે તથીબી ઓર નજ-
 દીકનો છે, જે ઉપરથી જરથોસ્તી ધર્મને મીઠા કાળે
 “Really filial religion” — યાને ખરેખરો માવ-

તાર તથા ફરજંદના સંબંધ જોવો ધર્મ - એવું લાયક નામ આપ્યું છે, અને તે નામ તે ગ્રંથકારે વગર સમજવે આપ્યું હોય એવું નથી, પણ નીચે મુજબ તેના દાખલા ખુદ અવસ્તામાંથી મળી આવે છે:—

“૫૦.— આ તેશતર સેતારો જે મેં પેદા કીધો છે, આ અશો જરથોસ્ત, તે વખાણવાને લાયક, પુંજવા જોગ, ખાતરી આપવાને લાયક, જેવો કે હું પોતે અહુરમઝદ છું તેવોજ દરૂસ્ત તેને પેદા કીધો છે.” (તીર યસ્ત.)

“૧.— અહુરમઝદે અશો જરથોસ્તને કહ્યું કે: મેં જ્યારે મેહેર યઝદ જે બોહલાં ઘાસ ચારાનો ધરાવનાર છે તેને પેદા કીધો, આ અશો, તેને મેં માન આપવાને લાયકનો પેદા કરેલો છે. જેવો હું પોતે અહુરમઝદ તેવોજ તેખી વખાણવાને લાયક છે.” (મેહેર યસ્ત.)

“સાતે અમશાસપંદો વીચારવા, બોલવા તથા કરવામાં એકજ રીતના છે. તેમનું વીચારવું, બોલવું તથા કરવું તેઓના બાપ તથા પાદશાહ ઇઆને પેદાના કરનાર અહુરમઝદને મળતુંજ છે.” (ફરવરદીન યસ્ત, ફકરો ૮૩, તથા જમીયાદ યસ્ત, ફકરો ૧૬ મો.)

“૧૬.— (અશોશંગ) તારો બાપ અહુરમઝદ, જે મોઠામાં મોઠો યઝદ જે સરસમાં સરસ યઝદ છે

તે છે, તારી માતા સપેંતઆરમેતી, તારો ભાઈ ભલો
સરોશ અશો તથા બુલંદ રશને કુવતમદ, તથા
મેહર જે બોહલાં ઘાસ ચારાનો ધરાવનાર જે દશ
હજાર આંખે તથા એક હજાર કાને સંભાળ રાખે
છે તે છે; તારી બેહેન તે મઝદયસની દીનછે.”
(અશીશાંગ યસ્ત.)

“૧૧.— * * * જેઓ હહાપણથી ઉપયોગી
બનેલા છે તેઓનો, પવીત્ર આતમાની મારફતે,
અહુરમઝદ દોસ્ત, ભાઈ (તથા) બાપ છે.” (ઇજ-
શનેનો ગાથાવાલો હા ૪૪ મો.)

“૧૬.— પેલા અશો બાપ અહુરમઝદ મને
હોમ યઝદને એક ભાગ ખાવાને આપ્યો છે.”
(ઇજશને હા ૧૧ મો.)

“૪.— * * * અહુરમઝદ ભલા ઉપયોગી
આતમાનો બાપ છે. ભણું કરનારી આરમેતી તેની
દીકરી છે.” (ઇજશનેનો ગાથાવાલો હા ૪૪ મો.)

“૨.— * * * અહુરમઝદ પોતાની ખુદ દાના-
ઈની મારફતે પવીત્રાઈનો બાપ છે.” (ઇજશનેનો
ગાથાવાલો હા ૪૬ મો.)

“૮.— મેં (જરયોસ્તે) પહેલાં, ઓ અહુરમઝદ,
રૂહની મારફતે તુંને વખાણવાને લાયકનો વીચાર્યો,
(અને) જ્યારે આંખે દીઠો ત્યારે વોહુમન (બહુમન)નો
બાપ કરી જાણ્યો.” (ઇજશને ગાથાવાલો હા ૩૧ મો.)

“૨.— * * * કાંજે તું પવીત્રાઈની મારફતે
સર્વ આકાશીઓનો પાદશાહ છે. અહુરમઝદ તું ખંધે
જેહાનનો દાસ્ત છે.

૩.—હું તને પુછું છું તે મને ખરું કહે- જો
અહુરમઝદ ! કે શરૂઆતથી પવીત્ર પેદાએશનો બાપ
કોણ હતો ?” (ઇન્જાને ગાથાવાલો હા ૪૩ મો.)

“૧૦.— જો ઢોરોના અને જૈઓ કે
અશોના કહેવાય છે તે પવીતરોના તથા જૈઓ દુની-
આમાં પવીત્રાઈની ઇચ્છા રાખે છે તેઓના બાપ.”
(ઇન્જાને ગાથાવાલો હા ૫૭ મો.)

“૬.— જો આતશ, અહુરમઝદના બેટા, (તું)
મને બાપ.” (ઇન્જાને ગાથાવાલો હા ૬૧ મો.)

“૧૫.— સાઠ દહાડામાં મેં અહુરમઝદે અમ-
શાસપંદાની સાથે મળીને કીધું તે એ કે મેં પાણી
પેદા કરીને તે ગંડબાર ઈશ્વરો અને તેને ગાહમે-
દીઓશેહેમ નામ આપ્યું * * * તે મેદીઓશેહેમ
હતો, જેમાં મેં પાણીને અડચણમાંથી ટાળીયું
અને અમશાસપંદાની સાથે મળીને મીઅનદ ઈશ્વર,
તેજ પ્રમાણે આદમીઓએ પણ કરવું જોઈએ.”
(આફરીન ગંડબારની)

“૮૭.— તું ને (આવાં અરદ્ધસુરને) કુંવારી
કન્યાઓ, જવાન સ્ત્રીઓ પરણવાને લાયકનીઓ,
બેહેન દાખલ અરજ કરે છે.” (આવાં યસ્ત.)

“ ૨.— ઓ અહુરીઆન (આવાં અરદુધસુર)
અહુરમઝદથી અવતરેલી, તુંને ... ” (ઇન્શને
ગાથાવાલો હા ૬૫ મો.)

“ ૬.— ઓ અહુરમઝદની બેટી અહુરીઆન
(આવાં અરદુધસુર) હમે તુંને સારા ધ્યાનનાં
જોથરથી વખાણીએ છીએ. ” (ઇન્શને ગાથાવાલો
હા, ૬૭, મો.)

“ ઘણાજ કાયદાની પહોંચાડનારી પવીત્ર અર-
દુધસુર તુંને ઘન હોજો ! ” (પાણીની નમસ્કાર.)

“ ૬૪.— હાથ વીનાની અરદુધસુર એક ખુબ-
સુરત કન્યાના આકારમાં તે તરફ દોડતી ગઈ
* * * તેણીનાં તાલક ઉપર સુનાનાં તાજ સાથે.

૧૨૮.— તેણીના સર ઉપર એકસો સેતારા
જડેલું સુનાનું તાજ બાંધેલું હોય છે, વગર હાથ
વાળી અરદુધસુરનાં. ” (આવાં યસ્ત.)

“ ૮૯.— ઓ રોશની ભરેલા પવીત્ર અશો
(જરથોસ્ત) તુંને અહુરમઝદે આ શારીરીક દુની-
આના સરદાર દાખલ પેદા કરેલો છે : મને (અર-
દુધસુરને) અહુરમઝદે આખી દુનીઆની પવીત્રા-
ઈની સંભાળનાર દાખલ પેદા કરેલી છે. ”
(આવાં યસ્ત.)

“ ૨.— અહુરમઝદની અહુરીઆન બેટી (અર-
દુધસુર), ભલા અરપણુ કરવા તથા ગુણુ ગાવા
સાથે, સારાં અરપણુ કરવા સાથે, પરહેઝગારીનાં

અરપણુ કરવા સાથે, હમે તારી વખાણુ કરીએ.
છીએ. જ્યારે કે હમે પવીત્ર યજ્ઞદાને તથા મોઢા
સાહેબને સંતોશ આપવાને (ઇજ્જતનેની કીયા કર-
વાને) ચાહીએ છીએ ત્યારે હમે તુંને (કુવા
અથવા વાસણુમાંથી) બહાર લાવીએ ળીએ.”
(અવસ્તાના છેલ્લા કલામ-અંગ્રેજી અવસ્તા, પુસ-
તક રૂબુ, પાનું ૧૯૨.)

આ ઉપર જાણાવેલા ગાથાના તથા બીજા
અવસ્તા માંહેલા દાખલાઓથી ખુદલી રીતે જણાઈ
આવે છે કે અહુરમઝદને તેની પોતાની પેદા કરેલી
લલી ચીજો સાથે માવતર અને કરજંદાના જોવાજ
સંબંધ છે. તે સાહેબે પોતાના પેદા કરેલા તીર
યજ્ઞ તથા મેહેર યજ્ઞના દરજ્જાને પોતાના સરખા
ગણ્યા છે. સાતે અમશાસપંદાબી વીચારવા, બોલવા
તથા કરવામાં અહુરમઝદને મળતા છે. અશીશંગ,
આરમેતી, મઝદયસની દીન, આવાં યજ્ઞ, પવીત્રાઈ
તથા સ્ત્રીઓ અહુરમઝદની બેટીઓ છે. બહુમન,
અરદીબેહેશ્ત, મેહેર, સરોશ, રસને તથા હોમ યજ્ઞ
તેના બેટા છે. ઢોરો તથા બીજી પવીત્ર પેદાએશબી
અહુરમઝદનાં કરજંદા છે. અહુરમઝદ બન્ને
જહાનનો દાસ્ત તેમજ જોયો ઉપયોગી બનેલા છે
તેઓનો તે સાહેબ મીત્ર, ભાઈ અને બાપ છે.

પેદાના કરનાર અને તેની લલી પેદાએશ
વચ્ચે આ મમાણોનો નજદીકનો સંબંધ જણાય છે

તે જોતાં અને વળી અહુરમઝદે પોતે અમશાસપ'દાની સાથે મળીને ગહ'બારની ક્રીયા કીધી તથા 'મીઅજદ ધ'જ તે ધારતાં આવાં અરદુઈસુર સરખી પોતાની તાજદાર બેઠી તથા મોઢી ઉપયોગી સહીને અહુરમઝદે દરખાસ્તો કીધી તથા તેણીથી મદદ માગી તે વાતથી તે સાહેબનો દરજ્જો કદીબી ઘટે નહીં, પણ એ વાતમાંથી અહુરમઝદની અપરમપાર ખુબી, નેહા-એત રગબત અને બેહદ મેહેરબાની માલમ પડે છે.

આવાં અરદુઈસુરનાં સર ઉપર તાજ છે એવું ખીજ કોઈબી યઝદ અમશાસપ'દાના માથાં ઉપર હોય એવું અવસ્તામાં જણાતું નથી. વળી તે પાક-ઝાદ દુનીઆમાં સર્વે કરતાં વંચારે ઉપયોગી હોવાને લીધે અહુરમઝદે માણુમ, જાનવર, ઔરવર તથા ધરતીનીબી અગાઉ તેણીને પેદા કરેલી છે. વાસ્તે એક ચોક્કસ કારણ ઉપર અહુરમઝદ તેણીને જો મોટું માન આપે તો તેથી તે સાહેબનો દરજ્જો કદીબી ઘટી પડે નહી—જેમકે આપણા નામદાર રાજા પોતાનાજ બનાવેલા અમીરોને વખતસર My Lord (“માઈ લોર્ડ” યાને મારા સાહેબ) કરી પોતેજ બોલાવે છે. આ રાજા કરોડો માણસો ઉપર સરદારી ભોગવવા છતાં તે પોતાની રહ્યતથી બનેલી પાર્લેમેંટની સભાને દરખાસ્ત કરે છે, અને તેને ખરચના પૈસા મળવાનો તે સભાથી જે હુકમ મળે છે તે વીશે રાજા તે સભાનો ઉપકાર પણ માને છે! વળી આપણાં મરહુમ મહારાણી અને

તેમના મરહુમ ભરથારનો સંબંધ વખત પ્રમાણે બદલાતો હતો. તેવણુ જ્યારે માથે તાજ મેલતાં ત્યારે તેવણુના ભરથાર તેવણુની રધયત દાખલ ગણાતા, અને જ્યારે પોતાના મેહેલમાં રહેતાં ત્યારે તેમના ભરથાર તેમના ઘણી તથા ખાવીંડ તરીકે ગણાતા હતા, અને તે વાતથી આ ભલાં રાણીને દરજ્જે કોઈ પ્રકારેથી હલકો પડતો નહીં હતો, પણ તે વાતથી તેમની ખુબી તથા લાયકી આર વધારે દીપતી હતી.

વળી કોઈ લાયકીવાળો મોટો માણસ પોતાથી ઉતરતી પદવીનાં માણસને જો કાગળ લખી સહી કરતાં આમ લખે કે “સાહેબ, મને તમારો નમન-તાઈ ભરેલો નોકર થવામાં માન છે” તો તે ઉપરથી તે મોટાં માણસનો દરજ્જો પેલા કરતાં હલકો પડી જતો નથી, પણ એવી ઓજરખાઈ અને નમનતાઈ ભરેલી લખવાની રીત તે ખરી અમીરાઈની ખુબી બતલાવનારી લઢણુ હોય છે.—વળી જે છોકરો પરણવાને જાય છે તે પોતાની કોમના અકાબરો તથા શેડીઆઓની આગળ અને દસ્તુરોની સંક્રમાં ચાલે છે, અથવા તેનો પોતાનો બાપ પગે ચાલવા છતાં તે વરરાજા બનીને ઘાડે બેસે છે, પણ એ વાતમાં દસ્તુરો, અકાબરો, શેડીઆઓ અથવા તેનો બાપ પોતાને અપમાન પહોંચ્યું અને પોતાનો દરજ્જો ઘટ્યો એકું વીચારતા નથી પણ આર ખુશ થાય છે, તેમજ પેલો છોકરોથી પેલા એકજ દીવસનો

શક્તનો પોતાનો સમાધી બનેલો મરતબો ભોગવી
બીજે દીનથી પાછો તે પોતાના કામ બંધા ઉપર
બંધ છે, વાસ્તે એજ મીસાલે અહુરમઝદે કરેલી
આવાં અરદુર્ધસુરની આરાધના વીશેખી સમજવું
જોઈએ.

આ ઉપરથી વાંચનારે જોઈ લીધું હશે કે
દરદાર અહુરમઝદ અને તેના પેદા કીધેલા સઘળા
યઝદો, અમશાસપંદા વગેરે બીજી બલી પેદાએશની
વચ્ચે એકબીજાને અરસપરસ મા, બાપ, બેહેન,
ભાઈ તથા ફરજંદના જેવો સંબંધ રહેલો છે, અને
એક બાપ પોતાની છોકરીને એક ચોક્કસ ચીજ
કરવા માટે નમનતાઈ તથા આબરૂથી તેને બોલાવે
તો તે વીનંતી, અરજ અથવા કાલાવાલા નહીં
પણ એક ખરા ગ્રહસ્થને છાજતી નીતી સમજવી,
અને એજ પ્રમાણે ખુદાતાલાએ પોતાની બેટી
આવાં અર્દુવીસુર બાનુને લલાઈ ભરેલા સખુનો
કહ્યા તેથી એવો ખ્યાલ નહીં કરવો કે તેમ કર-
વાથી ખુદાતાલાનો દરજ્જો ઘટી ગયો અને તેના
પોતાના પેદા કીધેલા યઝદનો મરતબો વધ્યો, પણ
એવી સહ્યતાથી તે માલેકનો ખુલંદ દરજ્જો આર
વધારે પ્રકાશીત થાય છે, માટે ધનિસાનને લાજમ
છે કે તેને પોતાથી ઉતરતી પદવીના કોઈખી માણસ
સાથે ઘણીજ માયા અને સહુકથો વર્તવું જોઈએ.

આવાં અર્દવીસુરે પોતાની કમર તંગ બાંધી
છે કે જેથી તેણીનાં થાન સારાં લાગે તથા
નીચે ઉપસી પડે એટલે શું ?

(આવાં ઘસત, કરદો ૩૦ મો, ફકરો ૧૨૪ મે.)

યથ મામ્ બરેસ્મો-જસ્ત, ફરા-ગઝોપાવર
સોસ્પેમ્ન ચધુ-કરન જરનએનિ મિનુમ્ બરત્ હવા-
જાત, અર્દાસૂર અનાહિત, ઉપતામ્ સૂરીરામ્
મનોધીમ્; હા હે મધધીમ્ ન્યાજાત, યથચ હુકેરેખા
ફરતાન યથચ અહ્હેન્ નવાજનન.

(અર્થ.)

અને જે હાથમાં બરસમ પકડેલી નીર્મળ
અર્દવીસુરે ઘટતાં પ્રમાણુ પ્રમાણુનો (જેવી જોઈએ
તેવી), ઝુલતી અને ચાર ખુનાવાળી બાલી પહેરી
છે, અને જે ઉંચા કુળનીએ પોતાની સુંદર ગર-
દન ઉપર સોનેરી માળા પહેરી છે. તેણીએ પોતાની
કમર તંગ બાંધેલી છે કે જેથી તેણીનાં બંધે થાનો
સુંદર દેખાવનાં અને નવાં ઉગેલાં હોય એવાં લાગે છે.

આ ઉપરથી જોએને ધર્મની હસી કરવાનું
મન થાય છે તે “થાન” શબ્દથી છે. મંડળીના
કાયદા કાનુન પ્રમાણે જેમ શરીરના ચોક્કસ ભાગોને
તેમના નામથી ઓલવાની મનાઈ છે તે માફક

“થાન” શબ્દનું પણ સમજી ખુદતાલાની એક
 ઉમદા બખ્શોશ તરફ આવી હલકી નજરથી જોવું
 એ વાળું મુખ્ય બરેલું છે. ખરું પુછાવો તો તે
 હકવાલાએ શરીરનો કોઈ પણ અવયવ એવો નથી
 બનાવ્યો કે જેનું નામ દેવામાં કોઈ જાતની શરમ
 હોય. થાન તે પવીત્ર ચીજ છે કે જે ખુદતાલાએ
 એમના જાતને તેઓ માતા થવા પછી તેમનાં
 અતી નાજુક બાળકોની પરવશી કરવા માટે તેમાં
 દુધ ભરી રાખવા માટે તેમને બખ્શોલાં છે, અને
 એક પવીત્ર ચીજની યાદ જો અવસ્તામાં આવે અને
 તેને આપણે મોઢેથી લણીએ તો તે તદ્દન રવા છે,
 પણ એથી ઉલટું જો તેની હસી કરવામાં આવે તો
 તે મુખ્ય અને નાદાની સીવાય બીજું કંઈ નથી.
 આ “થાન” શબ્દ તથા “કમર તંગ” નો ફીલ-
 સુફીની રાહ ઉંડાણમાં અવસ્તામાં ખરો અર્થ શું
 થાય છે તે વીશે જણાવવામાં આવે છે કે ઉપસીને
 ઝુલધ પડેલાં ધાવનાં (આંચળ) એ કાંઈ ખુબસુરતી
 ગણાય નહીં, પણ તે દુધમલ બાળકનું પોશાણ
 કરવા લાયકનાં હોય. સ્ત્રીની ખુબસુરતીના ચીતાર
 ઘણાએક શાએરો (કવોએ) એ આપેલા છે, તેમાં
 આંખ, ભવાં, રૂખસાર (ગાલ), હોઠ, દાંત, બાલ,
 બાલ (તલ), ઇત્યાદીની સીફતો જણાવેલી હોય છે,
 પણ ઉપસેલાં તથા ઝુલાયલાં થાનને તેઓએ ખુબ-
 સુરતીમાં ગણ્યાં નથી, તેમજ આ શાએરોની
 જણાવેલી ખુબસુરતીની નીશાનો આવાં યસ્તમાં

આવેલી નથી, માટે આવાં યસ્તમાં જો કંઈ ન જાણતું
બોલવામાં આવ્યું હોય તો “થાન” શબ્દની સાથે
બીજાબી કોઈ ભાગતું વર્ણુન આપવામાં આવ્યું હતે.

જરથોસ્તી ધર્મને કાયદે આ ધરતી તે આપણી
તેમજ ઢોરોની તથા કુલ વનસ્પતીની માતા છે,
અને આવાં અરદુઈસુર તે આ માતાનાં જાણેલાં
બાળકોને ધવાડનારી દાઈ ડડે છે, જેનાં થાન
દુધથી ભરપુર હોવાને લીધે ઉપસેલાં અને આ ધરતી
ઉપરનાં ટળવળતાં બાળકોનાં મોઢાંમાં જોડતે વખતે
દુધની સેર ફોડવાને ઝુલઈને તૈયાર થયેલાં છે.
વાસ્તે આ થાન તે વાદળાં સમજવાં, તે
માંહેલું દુધ તે વરસાદ સમજવો, અને
દુધમલ બાળકો તે ઘાસ ચારો તથા બીજાં
ઝોરવરો સમજવાં. જેમ આપણે પોતાનાં
બાળકોને પહેલાં દુધથી પરવરશ કરીને તેમને ઉંચા-
રીએ છીએ કે તેઓ મોઢાં થઈને દુનીઆમાં ઉપ-
ચાગી બને તેજ પ્રમાણે આ ઘાસ-ચારો તથા બીજાં
ઝોરવરો આવાં અરદુઈસુરથી પરવશી પામે છે,
અને તેઓમાંથી આપણને અનાજ, મેવો, તર-
કારી, દવાદારૂ તથા દુધ ખાવાને મળે છે.

વળી આવાં અરદુઈસુરનાં ધાવનાંની ખુબી
ઈજ્જતનેના ૧૦મા હામાં બીજે આકારે આપેલી
છે તે ફકરા નીચે ઠાંક્યા છે તેમાંથી વાંચનારા
સાહેબોનો વધારે ખુલાસો થશે :—

“ ૬.— પેલાં વાદળાં તથા વરસાદ જે તારી (હોમની) વસ્તુઓને પહાડોનાં મથાળાં ઉપર ઉગાડે છે તેઓને હું વખાણું.”

૭.— ઉંચા પહાડો, જ્યાં ઓ હોમ તું ઉગે છે, તેમને હું વખાણું.”

૮.— એ અશો હોમ, આ ખીલેલી, પહોળી, ઝુણકરક, ધીરજવાંતી ધરતી, જે તારી માતા છે, તેને હું વખાણું.”

વળી આવાં અરદુઈસુરે કમર બાંધેલી છે તેને થાન સાથે લાગતું નથી, પણ જેમ એક જરથોસ્તી કમર ઉપર કુસ્તી બાંધીને દીનના હુકમ મુજબ સવાબનાં કામ કરવાને ફરમાનખરદાર દાખલ બંધાયેલો છે તેજ પ્રમાણે આ સુંદર તથા બળવાંત બાનુએ દાઈતું કામ બજાવવાનું અદુરમઝદતું ફરમાન કબુલ રાખ્યું છે તેનો એ ઇસારો કડે છે.

હવે આ ભેદભરેલી બાબદાનો ખુલાસો સમજ્યા પછી સેવક આશા રાખે છે કે અંગ્રેજ કેળવણીના બળથી પોતાને ધર્મ જ્ઞાન પણ હાંસલ થયું એવું વીચારનાર જરથોસ્તીઓ આવાં યસ્ત ઉપર હવે વંચારે વખત શક અથવા તીરસ્કારની નજરથી નહીં જોતાં તે ભણુવી ચાલુ કરશે, અને અત્યાર સુધી પોતાની ભુલથી તેઓએ જે આડો માર્ગ અખત્યાર કીધો હતો તે માટે પતેા કરી ભવીષ્યમાં જો અવસ્તામાં કોઈબી ઠંકાણે એવી રીતની બીજી ભેદ

ભરેલી બાબદા આવે તો જ્યાં સુધી તેનો પુરેપુરો
બેદ નહીં સમજે ત્યાં સુધી તેમાં કંઈ પણ ખુબી સમા-
યલી છે એવું સમજી અવસ્તાના તેજ કલામો તથા
ફરમાનોને માન આપી તે પ્રમાણે વર્તશે. આમીન !

પાદશાહ જમશીદ અને મોત."

(અશીશંગ યસ્ત—કરદો ૪થો, ફકરો ૨૮, ૨૯, ૩૦
તથા ૩૧.)

તાંમ યજત ચો યીમો ખષએતો હવાંથવો,
હુકધરયાત હચ ખરેજંઘહત.

આઅત હીમ જઈધયત. અવત આયપતેમ
દજદી મે અખીશ વંધુહી, યા ખેરેજઈતી ; યથ
અજેમ ફષએાની વાંથવ અવ-ખરાની, અવી મજદાએ
દામખયો, યથ અજેમ અમેરેખતીમ અવ-ખરાની
અવી મજદાએ દામખયો.

ઉત અજેમ અપ-ખરાની વ પુધેમચ તરપ-
તેમચ હચ મજદાએ દામખયો, ઉત અજેમ અપ-
ખરાની વ જએઉરવાંમચ મેરેથયુમચ હચ મજદાએ
દામખયો, ઉત અજેમ અપ-ખરાની વ ગરેમેમચ
વાતેમ અએાતેમચ હચ મજદાએ દામખયો; હજ-
ધરેમ અઈવી-ગામનાંમ.

પઈરી-તચત પઈરી-જસત અખીશ વંધુહી યા
ખેરેજઈતી. વીનદત તેમ યાનેમ ચો યીમો ખષ-
એતો હવાંથવો.

(અર્થ.)

તે અરશશાંગને નેક ટોળાંવાલા જમશીદ હુકર પહાડ ઉપરથી ઇ'છ.

તે વખતે તેણે તેની પાસેથી આ માંગ્યું કે :
“અય ભલી અને ખુલંદ અરશશાંગ તું મને તે બખ-
શોશ આપ કે હું અહુરમઝદની પેદાએશોને વધીથી
ટોળાં પહોંચાડું અને હું અહુરમઝદની પેદાએશોને
અમરગી પહોંચાડું.”

કે હું હજાર વરસ સુધી અહુરમઝદની
પેદાએશોમાંથી ભુખમરા અને તરસ એ બેઉને
દુર કરું, તથા હું અહુરમઝદની પેદાએશોમાંથી
ખુઠાપા અને મરકી એ બેઉને દુર કરું, અને હું
અહુરમઝદની પેદાએશોમાંથી *ઠંડા અને ગરમ એ
બેઉ પવનને દુર કરું.”

ભલી અને ખુલંદ અરશશાંગ આસપાસ ચાલી,
અને નજદીક પહોંચી ત્યારે નેક ટોળાંવાલા જમ-
શીદ ઉપલી બખશોશ મેળવી.

(આવાં ચત્ત-કરદો ૭મો, ફકરો ૨૫, ૨૬ તથા ૨૭.)

તાંમ યજ્ઞત, ચો યીમો બખએતો, હવાંથવો,
હુકઈરયાત પઈતી બરેજંધહત, સતેમ અસપનાંમ
અરપનાંમ; હજંધરેમગવાંમ, બએવરે અનુમયનાંમ.

* ઠંડા અને ગરમ પવનને અહીંઆં અતીશે નહીં
બમી શકાય એવો ઠંડો અને ગરમ પવન સમજવો,
કારણ કે તે માણસને આજર દઈ તેનો જન લેનાર છે.

આમત હીમ જઈયત અવત આયપતેમ,
 દજદી મે વંધુહી સેવીશતે અરેદવી સુરે અનાહીતે,
 યથ અજેમ ઉપેમેમ અપથરેમ અવાની, વીસપનાંમ
 દખયુનાંમ દએવનાંમ મપયાનાંમચ, યાથવાંમ પઘ-
 રીકનાંમચ, સાથરાંમ કઓયાંમ કરકનાંમચ ; યથ
 અજેમ ઉજખરાની હચ દએવએઇઅચો, ઉચે ઇરાતી-
 શચ સઓકાચ, ઉચે કપઓનીશચ વાંથવાચ, ઉચે
 થરાંકસચ કસસતીશચ.

દથત અહમાઇ, તન અવત આયપતેમ અરે-
 દવીસુર અનાહીત, હધ જઓથરોખરાઇ અરેદરાઇ
 યજેમનાઇ જઈયનતાઇ, દાથરીશ આયપતેમ.

(અર્થ.)

તેણીને નેક ટોળાંવાલા (ખહોળી રૈયત તથા
 ગાવ ગોસપંદ ધરાવનારા) જમશીદ હુકર પહાડની
 ઉપર *સો જવાન ઘોડાઓથી, હજર ગાવોથી અને
 દશ હજર નાનાં ગોસપંદોથી આરાધી.

* આ સો જવાન ઘોડા, હજર ગાય અને દશ
 હજર ગોસપંદોનો તે બંદગી કરતી વખતે ભોગ આપ-
 વામાં આવતો હતો, પણ તે કેવી રીતે તથા (જમશીદ
 પાદશાહની માફક બીજાઓએ પણ આવાં અર્દવીસુર
 પાસથી મુરદ ચાહી હતી તે) સધળા પાદશાહો તથા
 મહેલવાનો એકજ સરખી રીતે સો ઘોડા, હજર ગાય
 અને દશ હજર ગોસપંદોનો ભોગ આપતા તેનું કારણ શું
 તે ખરાખર સમજાતું નથી. આગલા હિંદુઓમાંથી ઘોડા

તેથી તેણે (જમશીદ) તેની (આવાં અદ્વિ-
સુર) પાસે આ મુરાદ ચાહી કે: “ઓ ખુબીવાળી,
ઘણીજ કાયદમંદ અને નીર્મળ અદ્વિસુર! મને
આ મુરાદ તું અપ્પશ કે હું તમામ દેશોના દેવો,
પાપી મોણસો, જાદુગરો, પરીઓ તથા †સાતર,
કવી અને કરપન લોકોની ઉપર સૌથી સરસ પાદ-
શાહી મેળવું, અને દેવોના અખત્યારમાંથી દાલત
તથા કાયદો એ બંધે ચીજ, વૃધી અને ટોણું એ
બંધે ચીજ, અને તૃપ્તી તથા કીર્તી એ બંધે
ચીજને હું છીનવી લઉં (યાને મારે તાબે કરું).”

તે મુરાદ અપ્પશનારી નીર્મળ અદ્વિસુરે તે
હમેશાં જોર લઈ જનાર, બેટ આપનાર, ઇંજનાર
અને મુરાદ ચાહનારને તે મુરાદ અપ્પશી.

તથા પશુઓનો ભોગ આપવાનો ચાલ હતો. મોજેઈક
લોકોમાંથી મોટાં ઢોર, ગાય અને ગોસપંદોનો ભોગ
આપવાનો ચાલ હતો. હજરત મુસાની કેતાબમાં “લેવી-
ટીકશ” નામે ત્રીજાં પુસ્તકમાં ભોગ આપવાની બાબદ
આવી છે તેમાંની કેટલીએક બાબદ જરથોસ્તીઓની ભોગ
આપવાની આગલી રીતીઓને તથા હાલની આપણી
રેવાયતોમાં જણાવેલી કેટલીએક બાબદો સાથે ઘણી મળતી
આવે છે તે ઉપરથી એવું જણાય છે કે મોજેઈક ધર્મમાં
તે ચાલ જરથોસ્તીઓ ઉપરથી દાખલ કરવામાં આવી હોય.

† સાતર, કવી અને કરપન એ ત્રણ ટોળા હતા,
જેઓ હમેશાં માજદયસની તથા જરથોસ્તી ધર્મની સામે
થતા હતા.

ખુદાતાલાની પેદાશોને હું અમરગી પહોં-
ચાહું યાને તે માલેકની પેદા કીધેલી તમામ ચીજોને
મોત વગરની કરું એ કીસમની જે મુરાદ પાદશાહ
જમશીદ *અરશશંગ તથા આવાં અદ્દવીસુર
પાસથી ઉપર જણાવ્યા મુજબ ચાહી તથા એ
મુરાદ એ બન્ને બાતુ ફરેસ્તાઓએ જમશીદને
બખશી તે ઉપરથી ખુદલી રીતે એવું માલેમ પડે
છે કે તે પાદશાહના વખતમાં મોત હતું નહીં,
અને વળી એજ પ્રમાણે વંદીદાદની બીજી પરગરદમાં
પણ આવેલું છે કે જમશીદ પાદશાહના વખતમાં
મોત હતું નહીં. આવી બીના વાંચીને ઘણા-
એક ભોળા જરથોસ્તીઓ વીચારમાં પડે છે, અને
ફટલાક આણુસમજીઓ પોતાની નાવાકેશીને લીધે
એવી બીનાઓની હસી કરી તેવા ભોળાઓને લમા-
વવામાં સવાબ તથા કીરતી સમજે છે.

જાણવું જે આ અવસ્તાના કલામોમાં પણ
ઘણો ભેદ સમાયલો છે. અગર જો જમશીદના

---

* જેમ “આવાં ચઝદ” (આખાન ચઝદ) નો અર્થ
(આખાન=પાણી, અને ચઝદ=ફરેસ્તો) પાણી ઉપરનો
મવક્કમ ફરેસ્તો થાય છે, તેમ “અરશશંગ” નો અર્થ
(અશી=પવીત્રાઈ અથવા સચ્ચાઈ) પવીત્રાઈ અને સચ્ચા-
ઈનો ગુણુ ધરાવનાર ફરેસ્તો એમ થાય છે. આપણા દસતુર
સાહેબો એનો અર્થ દોલત બખશનાર કરીને કહે છે
તે ૫૦ હાફગ નાપસંદ કરે છે, પણ એજ અવસ્તાના ૫૫
તથા ૫૬ માં ફકરામાં એવોજ અર્થ લેવો પડે છે.

વખતમાં જેને આપણે દેખીતું મોત સમજીએ છીએ તે જો ખરેખર નહીંજ હોતે તો તે વખતનાં માણસો આજે પણ વીસમી સદીમાં હોવાત હોતે. માણસો આ દુનીઆમાંથી ગુજરી જાય છે તે દેખીતું મોત ખુદાઈ કાયદાથી નીપજે છે અને તે દેખીતાં મોતનો વીલાપ કરવા તથા તે બાબે ઘણી કલાપોટ કરવાની જરયોસ્તી દીનમાં મનાઈ કીધેલી છે, જે વાત મરણ વખતે જરયોસ્તીઓમાં બોજ લોકોની માફક કાજો નહીં પણ સફેદ પોશાક પહેરવામાં આવે છે તે ઉપરથી સાબિત થાયછે. હવે અંગરેમેનીઉશ (શેતાન) મોત ભરેલો છે એવું અવસ્તામાં આવેલું છે તે મોત તે ખરેખર શોક તથા માહેતમ કરવા જોગ છે. તે મોત આ ત્રણ પાંચ દહાડાની ઉછીની તથા સ્વપના સરખી દુનીઆની લોભ લાલચમાં ફસોને આપણુ ખુદાની નાફરમાની કરી ગુનાહમાં ફસી શેતાનના ફરેબથી પેલી જેહાનનાં સદાના સુખને ભોગમાં આપીએ છીએ તે છે, અને તે અણુદીઠ પણ ખરું મોત છે (યાને આ દુનીઆમાં ઘણું પાપ કરવાથી મુવા બાદ દાજખમાં દુઃખી થવું એ દુઃખ ભરેલું ખરું મોત છે, પણ આ જેહાનમાં સારાં કામ કરી મુવા બાદ ખેહેશતનું સુખ ભોગવવું, યાને ખુદા સાથ મળી જવું, એ તે મોત નહીં પણ ખરું જવેદાનનું સુખ છે). એજ પ્રમાણે જમશીદ પાદશાહના વખતમાં મોત નહીં હતું તેનું સમજવું એ જ તે

વેળાના લોકો ખુદાઈ રાહ ઉપર ચાલનારા તથા
શેતાનના ફરેબને ધીક્કારનારા અશો હતા-જેઓ
મુવા નહીં પણ સદા જીવ્યા, યાને દાનખના
આજખથી બચીને કુલગુજર થયા હતા.

નવરોઝ અને પતેતી.

નવરોઝ (નવ=નવો અને રોઝ=દીવસ) એટલે
નવો દીવસ, એટલે એક વરસ પુરું થયું અને
બીજું નવું શરૂ થયું તેનો પહેલો દીવસ; અને
પતેતી એટલે પસ્તાવો, અથવા આખાં વરસમાં
અંજાણપણે જે ગુનાહો થયા હોય તેને માટે પશો-
માન થઈ ખુદા પાસે માફી માગી પસ્તાવો કરવાનો
વરસનો છેલ્લો દીવસ, એવું એ બન્ને શબ્દોના અર્થ
ઉપરથી માલમ પડે છે. હવે આપણે સાધારણ રીતે
વરસોનાં વરસો થયાં જે દીવસને નવરોઝ તરીકે
પાળીએ છીએ તે નવાં વરસનો નવો અથવા પહેલો
દીવસ નથી હોતો પણ તેથી ઉલટું ચાલતાં વરસનો
છેલ્લો દીવસ હોય છે, યાને મુકતાદમાં પાંચમો
ગહુંબાર જે વરસનો છેલ્લો દીવસ છે અને જેને
શબ્દોના અર્થ તરફ જોતાં પતેતી તરીકે ગણવો
જોઈએ તેને આપણે “નારોજ” અથવા ખરી રીતે
ખાલતાં “નવરોઝ” તરીકે પાળીએ છીએ, અને
નવાં વરસનો પહેલો દીવસ જેને શબ્દોના અર્થ તરફ

• જોતાં નવરોઝ કહેવો જોઈએ તે દીવસને, આપણે પતેતી અથવા વરસના છેલ્લા દીવસ તરીકે ગણીએ છીએ. આવી રીતે જ શબ્દનો અર્થ “નવો દીવસ” થાય છે તેને આપણે વરસના છેલ્લા દીવસ તરીકે ગણીએ છીએ, અને જ શબ્દનો અર્થ “છેલ્લો દીવસ” થાય છે તે દીવસને આપણે નવાં વરસના પહેલા દીવસ તરીકે ગણીએ છીએ. આ દૃષ્ટીથી ઘણી ઉલટી વાત છે, પણ તેમાં ઘણો ભરમ સમાયલો છે, અને જ લોકો છેલ્લા ગાથાને પતેતી યાને ગુજરેલાં વરસના ગુનાહની માફી આહવાની પતેત પઢવાનો દીવસ ઠકાવવા માંગે છે તેમાં તેઓની ભુલ છે, કારણકે દીનને કાયદે પતેતીના અદુરમઝદ રોજનો સુરજ ઉગે તેની અગાઉ સુધીનો સમયો વખત ગયાં સાલનો ગણાય છે તે પ્રમાણે છેલ્લા ગાથાને દીવસે પતેત પઢાય નહીં, કાંયજે તે આખો દીવસ બીજાનાં સાલનોજ ભાગ હોય છે, વાસ્તે આખું સાલ પૂરું થયા પછીજ તે ગુજરેલાં સાલના ગુનાહની માફીની પતેત કરવી જોઈએ. વળી ગહંબારમાં, તેમાં અગત કરીને ગાથા ગહંબારમાં, પતેત કરવી રવા નથી એવું આપણા લોકો સમજે છે તે પ્રમાણે હાલ અદુરમઝદ રોજને પારસીઓ પતેતી યાને ગુજસ્તા સાલના ગુનાહની માફીની પતેત પઢ-

વાનો દીવસ કરી કહે છે તથા ગણે છે તે વટનું તથા વાજળી છે, અને જે લોકો તેમાં સુધારો કરવાનું કહે છે તે વાતમાં તેમની પોતાનીજ ભુલ છે; વળી છેલ્લા ગાથાને જરથોસ્તીઓ નારોજ કહે છે તેનું કારણ એવું સમજાય છે કે પતેતીને દહાડે પહેરવાનાં કપડાં વગેરે એક દહાડો અગાઉ તૈયાર કરીને તેઓ મુકતાદ આગળ મેલે છે, અને તે મેલવામાં તેઓ એવું સમજે છે કે એ સઘળું દુનીઆઈ સુખ જે તેઓને મળે છે તે તેઓનાં ગુજરેલાં વહીલોનાં પુનરુત્થાન તથા તેઓનાં રવાનોની દુવાયકી મળે છે. આ વાતમાં ખરા જરથોસ્તીઓની મોટી મરવતાઈ તથા હક શનાશી ખાંલમ પડી આવે છે. હવે આ સઘળું છેલ્લા ગાથાના દીવસે યાને પતેતીની એક દહાડો અગાઉ તૈયાર કરે છે કે રવાને થનારાં રવાનોને નવાં વરસનાં કપડાં વગેરે અરપણ કરવામાં આવે, વાસ્તે એ નારોજ તે ગુજરેલાંઓનો, અને પતેતી તે જીવતાંઓની સમજવી.

ભાગ બીજો—ભેદી કરમાનો.

 નીરંગ અથવા તરો.

 પ્રકરણ પેહેલું
 નીરંગ લેવા વીશે.

મઝદીઅસની દીનનું કરમાન છે કે દરેક જરથોસ્તીએ બામદાદમાં સુતેલા ઉડીને તુરત કુસ્તી પખોડી *નીરંગ લેવો જોઈએ, અને જો નીરંગ લીધા વગર અવસ્તા પઢે તો બાંદગીની અસર પુરતી થઈ શકે નહીં. હવે નીરંગ અથવા તરો ગાયનું અથવા બળદનું મુતર હોવાથી તેને અડકતાં યા હાથમાં લેતાં કહેવાતા મુંગરેલા લોકનાં દીલમાં કમકમાટ ઉપજે છે, અને તરો લેતા દીનદાર લોકને તેઓ નાચસ કહી ધીક્કારે છે. અંગ્રેજ ફેશનની ખર્ ખોટું સમજ્યા વગર હરેક રીતમાં નકલ કરનાર આ પારસીઓ જાણતા હશે કે બળદ અને ગાયનો તરો અને માણસની પેશાબમાં જમીન આસમાન જેટલો ફરક હોય છે. માણસનું મુતર જેટલું રોગીષ્ટ છે તેટલો ગાય, બળદ અને એ વગેરે

ઘાસ તથા જરી ખુટી ખાનારાં તમામ ગોસપંદનો
 તરે કાયદાકારક હોય છે. માણસ મોઠો ભાગ
 અનાજ, માંસ તથા માછલી ખાઈ પાણી પી રહે છે,
 અને ગોસપંદો ઝાડ પાલો, ઘાસ અને જરી ખુટીની
 ઉપર પાણી પીતાં હોવાથી માણસનાં મુરતમાં જેટલી
 ગંધ અને દુર્ગુણ હોય છે તેટલી ગંધ ઝડિપાન
 ઉપર જીવનારાં માણીઓના તરામાં નહીં હોવા
 સાથે તે ઉલટું જરી ખુટીના જોરથી ગુણકાર રહે છે,
 અને મારીઆદલીલના ટેકામાં હું એટલું જ જણાવીશ
 કે માણસનું નરક જેમ વાસ મારે છે તેમ આ
 ગોસપંદોનું નરક, અથવા ખરાખર ખોલીએતો તેમનું
 જાન, વાસ મારતું નથી, પણ એથી ઉલટું સામું તે
 ઘણી રીતે તંદુરસ્તીના બાબમાં ઉપયોગી થઈ પડે
 છે : ગામડામાં અને નાનાં શહેરોમાં ઘરની જમીન
 ગાયનાં અથવા બળદનાં જાનથી લીપવામાં આવે છે,
 અને એજ જાનનાં સુકાયા પછી તેને બળતણ તરીકે
 લાકડાંની માફક બાળવામાં અને ત્યાર પછી વળી
 તેની રાખને પણ દાંત સાફ કરવાના ઉપયોગમાં
 લેવામાં આવે છે, જે ઉપરથી ખ્યાલ કરવો જોઈએ
 કે તે કેટલું ઉપયોગી છે. વળી કોઈ માણસના શરીર
 ઉપર જ્યારે કઉચ્ચ લાગે છે, અથવા સમુદ્રમાં
 નહાતાં “જેલી ફીશ” (જેલી જેવા પદાર્થની એક
 જાતની માછલી) લાગે છે ત્યારે જો તે કઉચ્ચવાળા
 અથવા માછલીને સ્પર્શ થયલા ભાગ ઉપર ગાયનું
 અથવા બળદનું જાન સારી રીતે મસજીયું હોય તો

તુરત આરામ થાય છે તે ઉપરથી માલમ પડે છે કે જાનમાં કીડ મટાડવાનો, અગત નરમ પાડવાનો અને દરદી ભાગતે સુજતો અટકાવવાનો ઉમદા ગુણ સમર્થ છે, જે માણસના નરકમાં હોતો નથી. અને આવી રીતનો જે તક્ષવત માણસના નરકમાં અને કૌસ્પંદના જાનમાં જોવામાં આવે છે તેવોજ તક્ષવત આ બન્ને પ્રાણીઓની પેશાબમાં પણ છે એમ, ઉપર જણાવેલાં કારણો ધ્યાનમાં લેતાં, કોઈ બી સાધારણ અકલતો માણસ કબુલ કર્યા વીના રહેશે નહીં.

હવે ત્યારે નીરંગતે જે નજીસાઈભરેલું રૂપ આપવામાં આવે છે તે રૂપને તે લાયક નથી એટલું જાણવા પછી આપણે તપાસીએ કે—

(૧) નીરંગ લેવાનું ફરમાન છે કે રસમ છે ?

(૨) જો ફરમાન હોય તો તે પેગમ્બર સાહેબ જરથોસ્તનું પોતાનું કે તેમની પછીના કોઈ બીજા દસ્તુરનું ?

(૩) નીરંગ લેવાથી શું શું ફાયદા થાય છે ?

(૪) નીરંગની ગરજ કોઈ બીજી વસ્તુથી સરે કે નહીં ?

(૫) જો તે પેગમ્બર સાહેબનું ફરમાન નહીં હોય તો નીરંગ નહીં લેનાર શખસ પાપી ગણાય કે નહીં ?

(૧) (૨) જાણવું જોઈએ જે નીરંગ લેવો એ કાંઈ રસમ નથી, મગર તે જરથોસ્તી દીનનું

ફરમાન છે, અને તેથી કોઈ દસ્તુરનું નહીં, પણ જરથોસ્તનું પોતાનું હોતું જોઈએ, કાંયજે દીનમાં દાખલ થનાર બેહદીને દીનની નીશાન જે સદરે તથા કુસ્તી છે તે પહેરીઆ આગમચ પહેલાં કીને, નોહોન નહોતું પડે છે; વળી જે ઐરવદ ઈશોજ-દાથરેગરી (મોબેદી)નું કામ કરવાને લાયકનો બનવા માગે તેને પહેલાં બરસનુમ લેવાની ફરજ પડે છે; અને આ નોહોન તથા બરસનુમ જે દીનનો પહેલો પાયો ગણાય છે તેમની ક્રીયામાં નીરંગ મુખ્ય વસ્તુ છે. જરથોસ્તી દીનમાં નસાઆ, ગલીચી અને તેઓમાંથી નીપજતા મરજોથી પરહેજ રહેવાની તથા પવીત્રાઈ સંભાળવાની ઘણીજ તાકીદ ફરમાવેલી છે વાસ્તે *જસાઆહુદ માણુસ તથા વસ્તુઓને પવીત્ર કરવા સારું પહેલાં તેઓનો નસો નીરંગથી દુર કરીને તે પછીજ તેઓને પાણીથી પવીત્ર કરવાનાં જે કેટલાંએક ફરમાનો વંદોદાદમાં બ્યાનવાર જણાવેલાં છે તે નીચે મુજબ છે:—

મુવેલું છોકરું જણનાર સ્ત્રીને નીરંગનાં ૩, ૬ અથવા ૯ ટીપાં રાખમાં ભેળીને તે પહેલાં ખાવાને આપવાનો હુકમ છે, અને તેનું કારણ પણ જણાવેલું છે કે છોકરું પેટમાં મુવું તેથી તે સ્ત્રીનું †જેહદાન દખમાં જેવું ગણાયું તેને ઉપલી રીતે પવીત્ર કરવું જોઈએ. વળી આ સ્ત્રીને નવ રાત

પુરી થયા બાદ નાહીને ચોખ્ખી થવાને ફરમાવ્યું છે, પણ પાણીથી નહાવા આગમજ તે સ્ત્રીનાં આખાં તથા ખુદ્લાં શરીરને નીરંગ લગાડવાનો હુકમ છે (જુઓ પરગરદ પાંચમી, ફકરા ૧૪૭ થી ૧૫૦ અને ૧૫૬, તથા પરગરદ ૭મી, ફકરા ૧૬૨ થી ૧૬૫).

વળી મુઠદાંને અભડાયલાં કપડાં ચોખ્ખાં કરવામાં પણ તેમને પાણીથી ઘોવા આગમજ નીરંગ થી ઘોવાનાં ફરમાન છે, તેમાં વળી રૂનાં તથા ઉનનાં કપડાં બાજે જુદી જુદી રીત બતલાવી છે એટલુંજ નહીં, પણ તેવાં ચોખ્ખાં કરેલાં કપડાં પવીત્રાઈનાં કામમાં વાપરવાની મનાઈ ફરમાવેલી છે, અને તેઓને ફક્ત દસ્તાનવાળી સ્ત્રીનાં તથા બીજાં લોહી રસીનાં કામમાંજ વાપરવાની છુટ જણાવેલી છે (જુઓ પરગરદ ૭ મી, ફકરા ૩૫ તથા ૩૬ અને ૪૧ થી ૪૮).

મુઠદાંથી અભડાયલાં વાસણો ચોખ્ખાં કરવામાં પણ પહેલાં તેમને નીરંગથી ઘોવાને ફરમાવેલું છે, પણ તેવાં વાસણો જો માટીનાં, લાકડાંનાં અથવા સીસાંનાં હોય તો તેમને નીરંગથી ઘોવા છતાંબી તેઓ પાક થઈ શકે નહીં વાસ્તે તેમને રદ બાતલ કરવાને ફરમાવેલું છે (જુઓ પરગરદ ૭ મી, ફકરા ૧૮૩ થી ૧૮૮).

માણસનાં અથવા કુતરાંનાં કાલખુદાને જે જરથોસ્તી અડકે છે તેને પાછો પાક કરવાનાં કામમાં

પણ પહેલાં નીરંગ લેવાને ફરમાવેલું છે, અને તેવી ક્રીયાઓની બે જુદી રીતો બતાવેલી છે: યાને તે કાલપુદ્ જો જનવરનું ખાધેલું હોય તો તેને અડકનારે પોતાનાં તનને પહેલાં નીરંગથી અને પછી પાણીથી ઘોળને ચોખ્ખું થવું, પણ તે કાલપુદ્ જો વગર કરડેલું હોય તો તેને અડકનાર ધણીએ ખરસનુમ લેઈને ચોખ્ખું થવું જોઈએ. ખરસનુમ કેમ લેવું તેનું ખ્યાન જણાવેલું છે તેમાં નીરંગનો ઉપયોગ કરવાને વધારે તાકીદ ફરમાવેલી છે (જુઓ પરગરદ ૮ મી, ફકરા ૧૧૧ થી ૧૩૦, તથા ફકરા ૨૭૧ થી ૨૯૯).

દસ્તાનવાળી સ્ત્રીને પાક થવામાં પણ પહેલાં નીરંગ ચોપડીને પછી પાણીથી નહાવાને ફરમાવેલું છે (જુઓ પરગરદ ૧૬ મી, ફકરો ૨૭ મો).

જરથોસ્તીઓ સવારમાં બીજાનાં ઉપરથી ઉડતાં વાર વસીદી કુસ્તી કરીને પહેલાં નીરંગ લેછે, અને નીરંગ લગાડ્યા પછીજ પાણીથી હાથ તથા મોઢું ધુવેછે તે પણ દીનની શરત મુજબ ઠડે છે; કાંયજે આખા દહાડામાં નસા નહીં જળવનારા જુદદીનોને અડકનાર બેહદીન બામદાદે નીરંગ લીધા વીના જો પાણી વાપરે તો તેનો ગુનાહ સમજાવેલો છે (જુઓ ઇરાની પતેતનો ફકરો ૮ મો તથા તેની નીચેની નોટ).

(૩) નીરંગ તે શક્તીવાળો એક ખાર છે. ઘાસ આરો ખાનારાં પશુઓના તરામાં “એમોનીઆ”

(Ammonia) તથા “યુરીઆ” (Urea) નામના બે ગુણકારક તત્વો હોય છે, જેઓ વૈદક-શાસ્ત્રમાં જાણાવ્યા મુજબ શરીરની સુસ્તી તથા નબળાઈને તથા બેહોશીના મરજોને દૂર કરવાના કાર્યકર્તા ધરાવે છે. વળી જેટલા ગુણો આ પશુઓના તરતમાં હોયછે તેટલા માણસોની તથા બીજાં માંસ ખાનારોં જનવરોની પીશાબમાં હોતા નથી, અને વૈદ્યકૃતિમાં નાધલાં ગોસપંદા તથા મોઠાં ઢોરોનો ‘નીરંગજલ લેવાનું’ અને માણસની પીશાબ નહીં લેવાનું ‘ફરમાવેલું’ છે તેનું એબી એક કારણ હોય છે (જુઓ પરગરદ ૮ મી, ફકરા ૩૨ થી ૩૫). કહે છે કે હજરત મહમ્મદના વખતમાં અરબ લોકોમાં એક હતો મરજ પેદા થયો હતો તેના ઇલાજમાં આ પેગમ્બરે તેઓને ઊંટડીના નીરંગ પીવાને ફરમાવ્યું હતું. વળી એવું કહેવાયછે કે કેટલાંએક વરસ ઉપર ઇરાનમાં એક વેળા એક હતો રોગ ફાટી નીકળ્યો હતો જેથી મુસલમાન, યાહુદી, અરમાની વગેરેની કોમવાળાઓને ઘણું ખમવું પડ્યું હતું, પણ તે નાપાક મરજની અસર જરથોસ્તીઓને લાગી નહીં હતી તેનું કારણ તે વેળા સર્વેએ એવું વીચાર્યું હતું કે જરથોસ્તીઓ નીરંગ વાપરે છે તેથી તેઓ બચ્યા હશે. વળી રગતપીતનો મરજ તથા બીજા લોહીના તથા ચામડીના મરજો બીજા કોમવાળા ગરીબોમાં જણાય છે એટલા ગરીબ પારસીઓમાં દીસતા નથી તે વાતમાં દીનની બીજા પવીત્રાઈઓમાં નીરંગબી

એક મદદગાર હોવો જોઈએ. વળી હરસના મરજ ઉપર નીરંગનું પહોળીયું ખુબ ચોળ્યા કીધું હોય તો તેથી આ દરદનું જોર નરમ પડી તે સારું પાણુ થાય છે, અને આપણા દશી વેદો કેટલાક મરજોને લગતી પોતાની દવા તથા ચુરણમાં ગાયના નીરંગનો ઘણો વધારો ઉપયોગ કરે છે તે વાત પણ ઘણાઓને માલમ હશે.

(૪) નીરંગની ગરજ બીજી કોઈ પણ વસ્તુથી પુરતી રીતે સરી શકે નહીં, કારણ કે કોઈ ચીજમાં ચોક્કસ પ્રમાણમાં નીરંગના જેવો ગુણ હોય, પણ તેથી તે ચીજ ખુદ નીરંગનો ગુણ ધરાવે છે એમ કોઈથી કહેવાઈ શકાય નહીં.* પવીત્રાઈ તથા તાંદુરસ્તીના બાબમાં

* “સદ દર” કેતાબના ૮૪ માં દરવાજામાં જણાવેલું છે કે :—

“જ્યારે બામદાદને વખત સુતો ઉઠે ત્યારે નીરંગ યા ઝાડનાં પાતરાંનો રસ યા હરેક ચોરવરતું પાણી કાઢીને હાથે, મોઢે તથા પગે ચોપડે. ત્યાર પછી બાબુ સુધી બેઠે હાથ તથા મોઢું, તથા ધુંટી સુધી પગને ત્રણ વખત પાણીથી ધોવા, અને હાથ મોઢું ધોતી વખતે જે કાંઈ અવસ્તા ‘ખશનોથર અહુરહે મઝદાઓ’ છે તે પઢવી; અગર પાણી કોઈ જગો ઉપર નહીં મળી આવે તો ખાકથી હાથ મોઢું ધોવું રવા છે.”

આ ઉપરથી માલમ પડે છે કે નીરંગને ઠેકાણે ઝાડનાં પાતરાંનો રસ ચાલી શકે, પણ જાણવું જોઈએ જે કોઈ તદ્દન ઉજડ જગામાં સઘળા કોશેશ કરતાં નીરંગ નહીંજ મળી શકે તોજ ઝાડના રસનો ઉપયોગ કરવો, જેવી રીતે કે કોઈ વેળા ચોક્કસ સંજોગ વખતે પાણી નહીં મળી શકવાથી ખાકનો ઉપયોગ કરવામાં આવે છે તેમ.

જે ઉપયોગી તત્વો નીરંગમાં છે તે પીછાનનાર
 બુજ્જવારને તેજ તત્વો બીજા પદાર્થમાંથી હોવાની
 ખબર નહીં હોય એવું માન્યામાં આવતું નથી, કારણકે
 તેને પુર કહાપણ શક્તી જરથોસ્તી ધર્મમાં જે ખુબી
 ભરેલાં બ્યાનો આવેલાં છે અને જેની ખુબીઓ અત્યાર
 સુધીની શોધમાંથી સમજાતી જાય છે તેમાંથી માલમ
 પડે છે, હવે બીજી વગર સુગવાળી ચીજને પડતી
 મેલીને સત જરથોસ્તે નીરંગનેજ કાં પસંદ રાખ્યો
 એવો સવાલ ઉત્પન્ન થાય છે. આ વાતના ભેદમાં
 બેવડી ખુબી નજર આવે છે : પહેલી ખુબી એ કે જે
 ગુણુકારક તત્વો જરથોસ્તી દીનની પવીત્રાઈના અનેક
 પ્રકારનાં કામોમાં નીતરોજ અને રાત દીસ આવે તે
 એવી રીતનાં પસંદ કરેલાં છે કે જેમ પાણી સરખી
 ઉમદા ચીજ મુક્ત મળે છે તથા લાચાર તથા
 ગરોબાનેથી સહેલાઈથી મળી શકે છે તેજ પ્રમાણે
 આ તત્વોથી વગર ખરચે અને સહેલાઈથી સર્વેને
 મળી શકે વાસ્તેજ બીજી વસ્તુને પડતી રાખીને
 નીરંગને પસંદ કરેલો જણાય છે; વળી ધર્મ કબુલ
 કરવામાં ઇમાન તથા એતેકાદની અને તેનાં ફર-
 માન બજા લાવવા સારૂ તાબેદારીની મુખ્ય અગત
 તથા જરૂર હોય છે—જેમકે હરેક બેગાનો પુરૂષ
 જે મુસલમીન થવા માગે તો તેણે પોતાની સુન્નત
 કરવાનું પહેલાં, કબુલ કરવું જોઈએ. જે પેલો પુરૂષ
 હોંગી અને તેનું ઇમાન ખલલ ભર્યું હોય તો ફક્ત
 પોતાની ડગાઈને ખાતર સુન્નત કરવાથી તે આચકો

ખાશે, પ્રણ તેનો એતેકાદ જો મજબુત હશે તો તે તે વાતથી પાછો હડવાનો નથી. વળી ફીમેસન થનાર ઉમેદવાર પોતે શહેનશાહ હોય તોખી પહેલાં તેને લાચાર, પરુ તથા અજ્ઞાનપણાનો અને હીનપસ્તી ભરેલો આકાર લઈ એક અદના પુરૂષ જે અગાઉથી ફીમેસન થયેલો હોય તેની આગળ ગુડાણું 'મરડીને ઉભું રહેવું' પડે છે, વાસ્તે તે દરજ્જાવાળો પુરૂષ જો વગર એતેકાદે ફક્ત ફીમેસનરીનો સાર લેવાની મતલબથી જાય તો એવી હીનપસ્તી કબુલ રાખવાને તેને કંટાલો છુટે. એજ પ્રમાણે જે પુરૂષ જરથોસ્તી ધર્મમાં દાખલ થવા માંગે તો તેણે પહેલાં નહાંન નાવું યાને નીરંગ ચોપડવો તથા પીવો જોઈએ, અને વગર એતેકાદવાળાને તેમ કરતાં સુગ લાગવાની, વાસ્તે નીરંગ તે ગોયા ઇમાન તથા એતેકાદ પારખવાની કસોટી પણ ઠડેછે.

(૫) છેલ્લા સવાલના ખુલાસામાં જાણવું જે નીરંગની ક્રીયાનાં ફરમાન અવસ્તામાંથી નહીંજ મળતે તોખી જરથોસ્તીઓથી એ ક્રીયા સહેલાઈથી છોડી શકાતે નહીં, અને અસલથી ચાલતા આવેલા રેવાજ મુજબ પણ તેને જરી રાખવી જોઈતે, કાંજે આપણને ચોક્કસ ખબર છે કે જરથોસ્તી દીનનાં ઘણાંએક દફતરો પરાગંદે થયાં છે, વાસ્તે ચાલુ ક્રીયાના દાખલા હાલના બચેલા અવસ્તામાંથી નહીંજ મળી આવે તોખી જરથોસ્તીઓની ફરજ છે કે પોતાના નેઆગાનોથી ચાલતા આવેલા રેવાજોનેખી

જાળવી રાખે, અને તેમને રદ કરવામાં, ગુનાહ સમજે. આ વીચારના ટેકામાં આપણે એક ઘણો મોતેબર દાખલો લઈએ કે પારસી સ્ત્રી સુવાવડની વેળા ચાલીસ દીવસ સુધી દુર બેસે છે તે વીશેનું કરમાન હાલના બચેલા અવસ્થાઓમાં જાણાતું નથી તેટલાજ વાસ્તે આ રેવાજ અથવા દીનના હુકમને તેજવાની હુલડાઈ કરવી નહીં ઘટે. આ પરહેઝની ખુબી જોતાં તથા જરથોસ્તી ધર્મની બીજી પવીત્રાઈઓ ઉપર ધ્યાન પહોંચાડતાં આતે રેવાજ નહીં, પણ દીનનું કરમાન હોવું જોઈએ એવું માનવું જોઈએ.

વળી “સદ દર” કેતાબના પૃષ્ઠમાં દરવાજામાં પણ કરમાન છે કે:— “બામદાદને વખત સુતો ઉઠીને પેહેલો નીરંગ લીએ; પછી પાણીથી પાદીઆબ કરે, ચાને હાથ મોઢું ધુવે; પછી સરોશ બાજ પઢે. અગર કોઈ શખસ નીરંગ લીધા વગર અવસ્થા પઢે તો તેનાં અવસ્થા ખુદાની દરગાહમાં કબુલ નહીં થાય.”

વળી નીરંગના બીજા ઉપયોગ માટે એજ કેતાબના દર માં દરવાજામાં આવેલું છે કે:—

“જે ધાતુ નસાથી નાપાક થાય તેને નીરંગ તથા પાણીથી ઘોઈ લેવી : સોનાને એક પાણીથી, રૂપાને બે પાણીથી, કલઈ તથા પીતળને ત્રણ પાણીથી, લોહાને ચાર પાણીથી, (અને) પથરને

છ પાણીથી ઘોઈ લેવું. અને જે કાંઈ લાકડું
તથા ઠીકડું રીમન થયું હોય તેને કામમાં નહીં
લાવવું—નાખી દેવું.”

છેવટે વંદીદાદની ૧૯મી પરગરદમાં જ્ઞાપિયા
મુજબ નસા આલુદેહ માણસ કેવી રીતે પાક થાય
તે વીશે અહુરમઝદ તથા સપેન્તમાન જરથોસ્ત
પેગમ્બર વચ્ચે થયેલી વાતચીત જણાવી આપણે
આ બાબદ ખતમ કરીશું.

(અવસ્તા.)

“ પેરેસદ જરથોસ્તરે અહુરેમજદાંમ વીસપો
વીદુઆઉ અહુરમજદ અખ્શનો અહે અખંધો તુમ
ઇઓ અહુરેમજદાઉ વહુ મનો હાંમ રયેવીએતે
વહુમનો પેતેરયેવીએતે હચ અઉઅંધાદ તનુઅદ
ઇઅદ દઉઓ જતીઆઉ દઉઓ હાંમ રયેવીએતે
ખુએતે વહુમનો—ઇઓજદાતો.

(અર્થ.)

પુછ્યું જરથોસ્તે અહુરમઝદને કે—અય અહુર-
મઝદ, સધળી આગાહીનો ખાવીંદ, સદા જગતો
અને બીન મસ્ત, જે ભલી મનશનીનો મરદ
હુમરીદ થાય અને જે ભલી મનશનીનો મરદ તે
હરેક કોઈનાં તનને દેવની આલુદગી પહોંચવાથી
પતરીત થાય, અથવા દેવની આલુદગીથી હુમરીદ
થાય તે ભલી મનશનીનો મરદ કેમ પવીત્ર થાય?

(અવસ્તા.)

આઅદ મરોદ ગોમેજેમ અઈઓએશ
નરયોશતર ગોમ પેરે ઉખશાનેમ બખેદરેમ
દાએતીઓ કરેતેમ.

(અર્થ.)

એ રવેસે કહ્યું (અહુરમઝદે) કે—અય
જસ્યોસ્ત્ર, દીનની રાહે કીધેલા, વગર ખસી કીધેલા,
જવાન ગાવનો નીરંગ આહ (યાને વરસીઆનો
નીરંગ લે).

(અવસ્તા.)

ઈઓજદાતો ફરખરોએશ જમ પેતે અહુરદાતામ.

(અર્થ.)

અને અહુરમઝદની પેદા કરેલી ખાલાતર
જમીન (ખરસનુમગાહ) ઉપર ઈઓજદાથરેગરને
લઈ જા.

(અવસ્તા.)

નઉઅ વી ખાનુઅ દરાજો.

(અર્થ.)

નવ નુદી ખાનુની લંખાઈ જોડો (જોડો નવ
વામ લાંખો પહોળો ખરસનુમગાહ જંગલમાં કરે).

(અવસ્તા.)

પેરેકેરેશેમ પેરેકેરેસોએશ અએશો ના ઈઓ
ઈઓજદાથરીઓ.

(અર્થ.)

તેની આસપાસ કશ ખેંચવામાં તે ઇચ્છાજ-
દાયરેગર મરદ કશ ખેંચે.

(અવસ્થા.)

સતેમ અશો સતોતનામ ઉપ સત્તોઅશ.
અશેમ વોહુ.

(અર્થ.)

સો મરતખે સવાળની સેતાઅશ કરે (અટલે
સો અશેમ વોહુ પઢે).

(અવસ્થા.)

ખેજુઅદ અહોતેમ વેરીમ ફરશરાઉઘઅશ.

(અર્થ.)

ખસો યથા અહુ વધરચો પઢે.

(અવસ્થા.)

ચતોર ફરશતેન ફરશના ઉઘઅશ અશ ગોમે-
જેમ ગઉઅો દાઅેતીઆઉ અશ આપેમ મજદ
દાઅેતીઆઉ.

(અર્થ.)

ચાર મરતખે ગાવના આપેલા નીરંગે બદન-
ને ખુબ ઘાય, અતે બીજી મરતખે અહુરમઝદનાં
આપેલાં પાણીએ ખુબ ઘાય.

(અવસ્તા.)

ધઝોજદાત ઝોન વહુમનો ધઝોજદાત ઝોન
મંશીઝો.

(અર્થ,)

પાક થાય બહેતર મનશનીનો મરદ અને
પાક થાય રીમની અને આલુદેહ થયલો મરદ.”

આ ઉપરથી પણ સાફ માલમ પડે છે કે
કોઈબી રીતે નાપાક હાલતમાં આવી પડેલા શખસ-
ને પવીત્ર કરવાની ક્રીયામાં નીરંગ લેવાનું ફર-
માન ખુદ અહુરમઝદનું પોતાનું છે, અને એવી
રીતે નીરંગનો ઉપયોગ નહીં કરવામાં આવે તો
એશક તે શખસ ખુદાનો ગુનેહગાર થાય.

*વંદીદાદની જુદી જુદી પરગરદમાંથી નીરંગ
વીશે ટાંકેલા જુદા જુદા ફકરાઓથી હવે વાંચનારની
ખાત્રી થવી જોઈએ કે:—

---

* જે લોકો વંદીદાદને અસલ ધર્મ પુસ્તક નહીં
ગણતાં તેમાં પાછળથી ઘણા ફેરફાર કરવામાં આવ્યા છે
એવું જણાવી તે ઉપર ભરોસો મુકવા ના કહે છે તેઓએ
જાણવું જોઈએ જે—

“ વંદીદાદ શ્રી ધરાનમાં નામીયા પાદશાહ ગુસતા-
સ્પના વખતમાં તથા તેના જમાના પછી લાંબી મુદતવેર
જરથોસ્તી લોકોની પાસે અસલ પ્રમાણે સન્નામત અને
કાયમ હતો અને હજુ સુધી તે કાયમ અને સહી છે તે
હેઠલ કહેલી મોતેબર સાક્ષીઓથી માલમ પડી આવશે:—

(૧) નીરંગ લેવા માટે અવસ્તામાં તાકીદ ભરેલું ફરમાન છે, અને નહીં કે તે એક રસમ છે.

(૨) આ ફરમાન ખુદ અશો જરથોસ્ત પેગમ્બરનું છે, અને નહીં કે કોઈ બીજા દસ્તુરનું.

(૧) કેતાબ એક 'સાએશ નાસાએસ' નામની કે જે પાદશાહ ગુસતાસ્પના જમાનામાં પેગમ્બર હજરત જરથોસ્તના સાગેરદો મેદીઓમાહ તથા રોશન તથા બીજા સાગેરદોએ પહેલવી જુઆનમાં બનાવી છે તેની શરૂઆતમાં તે મોતેઅર કેતાબના જોડનારા બુખેર્જ ઘણીઓ આ રીતે બોલે છે કે 'એ કેતાબમાં જે કાંઈ હમે લખ્યું છે તે વંદીવાદના અવસ્તા ઉપરથી લખ્યું છે.' બાલુવું જે એ કેતાબ આશરે (આજથી) ૨,૪૫૦ વરસ ઉપર બનેલી છે, અને તે કેતાબ જે વેળાએ પારસી લોકો પોતાનું પુરાતન વતન શ્રી ઈરાન છોડીને હિન્દુસ્તાન તરફ આવ્યા તે વેળાએ દીનનાં બીજાં પુસ્તકો સાથે લેતા આવ્યા હતા તે હવડાં સુધી દસ્તુરોની પાસે મોજુદ છે.

(૨) શ્રી ઈરાનના પાદશાહ અરદેસર બાબકાન કે જે આશરે ૧,૬૭૫ વરસ ઉપર અથવા ૬૦ સં ૨૨૬માં આગલા સાસાની પાદશાહોના તખ્ત ઉપર બેઠો હતો અને જેણે મઝદીઅસની દીન નવેસરથી તાજ કરી હતી તેના જમાનામાં નામીયા અને મોટા વીધાન તથા પાક દસ્તુર અરદાએ વીરાફના ફરમાવ્યાથી તેના સાગેરદોએ અસલ પહેલવી જુઆનમાં વીરાફનામું બનાવ્યું છે તે મોતેઅર અને પુરાતન વખતનાં કીમતી પુસ્તકમાંથી એક બીજો મજબુત દાખલો વંદીદાદની સચ્ચાઈ તથા તેનાં કાયમપણા વીશેનો દેહન ઉતારી લીધો છે.

(૨) નીરંગ લેવાથી નળખાઈ, ખેંદોશી, રગતપીત, કીડ, ખુજલી, હરસ અને એ વગેરે બીજાં એપી ઉડતા રોગો નીરંગ લેનાર શખસ ઉપર ખીજાં લોકની માફક સહેલાઈથી ગલખો કરી શકતા નથી.

અરુદાએ વીરાડના સાગરદોના અસલ પહેલવી જખ્યાનમાં બનાવેલાં વીરાડનામાં મધેની પહેલવી એખારત.

વ પવન વસતરગ અરમુદ વરમનસા દીને દસ્તુખરાં વા હકત ખાતેમનાં હકત જોમ વ સવાંન પોવન આતશ હમેશે શુખક વ જોએ વજોરે વ નીરંગદીની વ અવસ્તાઓ જંદ બ નાંજમતુનંદ વ તુશક ઇઆ જખહુનીદ વ ગાશાન શરોદ.

(અર્થ.)

(વીરાડ) ખીજાના ઉપર ખાખ કીધો અને તેની દીનના દસ્તુરો તથા તેની સાત જેનો સાત દહાડા અને સાત રાત આતશ જે હમેશાં રોશન હતો તેની નજદીક તમામ ખુશખોઈ મુકવા સાથ અને તમામ દીનની કીયા સાથ અવસ્તાઓ જંદ પઢતા હતા અને તુસ્કને (વંદીદાદને) ઇંજતા હતા, અને એ સીવાય તમામ અવસ્તાખી પઢતા હતા.

ઉપર કહેલી કેતાખ કે જે ગયાં ૧,૬૭૫ વરસ ઉપર પહેલવી જખ્યાનમાં બની હતી, અને તેમાંની કેતાખો હાલમાં પારસીએખા દસ્તુર પાસે મોખુદ છે તેમાં ખુદ્લી રીતે લખે છે કે જરથોસ્તી મહજબના દસ્તુરો ‘ તમામ દીનની કીયા સાથે જંદ અવસ્તા પઢતા હતા તથા તુસ્ક

(૪) નીરંગને બદલે બીજી કોઈ વસ્તુનાં ઉપયોગ થઈ શકે નહીં, કારણ કે દરદને દફં કરવાનાં જે તત્ત્વો નીરંગમાં સમાયલાં છે તે બીજી કોઈ તેટલીજ સહેલાઈથી મળી શકતી ચીજમાં મળતું નથી. વળી જરથોસ્તીમાં ખપતા એક જરથોસ્તીનું પુરેપુરું એકીન પોતાના નમ્રતા શીખવનાર ધર્મ ઉપર છે કે નહીં તે પારખવા માટે નીરંગ 'તે ગોયા એક પહેલા નંબરની ખરાંખોટાં મનની કસોટી છે, યાને બીજા શબ્દમાં બોલીએતો જરથોસ્તી ધર્મમાં દાખલ થવાની પરીક્ષામાં ક્તોહમંદ નીવડવા માટે ઉમેદવારે પસાર કરવો જોઈતો વીષય તે નીરંગ છે.

(૫) નીરંગ લેવાનું ફરમાન એક બારગી અવસ્તામાંથી નહીં પણ મળી શકતે તોપણ તે રેવાજ પ્રમાણે નહીં લેવાથી એક જરથોસ્તી ગુનાહભરેલી રીતે વર્તે છે એમ કહી શકાય, કારણ કે જે ૨૧ નુસ્કો પેગમ્બર સાહેબ ખુદાતાલા તરફથી લાવ્યા હતા અને જેમાના વણાઓનો સીકંદર પાદશાહ તથા તેની પછીના મુસલમાનોએ નાશ કીધો તેમાં નીરંગ બાબેનું ફરમાન હોવું

(એટલે જે વંદીદાદ) ઇજતા હતા, ' માટે એ બીજી પુરાતન શાક્ષીથીબી સાબેત થાય છે કે ૧,૬૭૫ વરસ ઉપર જરથોસ્તી લોકો પાસે વંદીદાદ તથા જંદ અવસ્તાનાં બીજાં નુસ્કો હતાં તેમાં કશો સંદેહ નથી. ”

જોઈએ એમ આપણે ખરી અટકળથી કહી શકીએ—
 જેવી રીતે કે અવસ્તામાંથી સુવાવડનાં ચાળીસાં
 તથા સગદીદ વીશે ફરમાન નહીં મળવા છતાં આ
 રંચમો હજારો વરસ થયાં પાળવામાં આવે છે
 તે ઉપરથી એવાં અનુમાન ઉપર આવી શકાય છે
 કે નાશ પામેલાં કોઈબી નુસ્કમાં એ બાબે ફરમાનો
 આવેલાં જોઈએ, કારણ કે આ ચીજો ફક્ત રસમ
 યાને રેવાજ હોય અથવા કોઈ બીજા દસ્તુરનાં ફર-
 માનો હોય તો તેમને દરેકે દરેક પારસી અસલના
 વખતથી તે અત્યાર સુધી પાળે નહીં, પણ તેમાં
 અગાઉથીજ મતફેર માલમ પડવો જોઈતો હતો,
 અને પુરાતન વખતથી ચાલતા આવેલા કોઈબી
 ધર્મના રેવાજને સમજ્યા વગર બાબુએ મુકવો તે
 ગોયા એક જાતનો ગુનાહ કરવા ખરોખર છે.

(૬) નીરંગ લીધા વગરની કીધેલી બંદગી
 ખુદાની દરગાહમાં જરથોસ્તીએ કીધેલી બંદગી
 તરીકે કબુલ થઈ શકે નહીં, કારણ કે “જરથોસ્તી”
 શબ્દ જેને લાગુ પડ્યો તેને નીરંગ સંબંધી પરીક્ષા
 પસાર કરી નમ્રતા હાંસલ કીધેલીજ હોવી જોઈએ.

આટલું વીવેચન અને આટલી દલીલો રજૂ
 કીધા પછી સેવક આશા રાખે છે કે મઝદીઅસની
 જરથોસ્તી દીન પાળનારાં નેક બાબુઓ અને ગ્રહ-
 સ્થો પોતાના મનમાંથી નીરંગ વીશે સવજો ખોટો
 ખ્યાલ તર્ક કરી ખુદ પોતાની તંદુરસ્તી અને

પોતાનાં બલ્લાંને ખાતર હરરોજ ખામદાદમાં ઉઠતાં-
ને વાર ખીંચનાની નજદીક કુસ્તી પખોરી નીરંગ
લીધા વીના કાંઈખી કામ કરવું સજ્જવાર ગણશે નહીં.

પ્રકરણ બીજું.

નીરંગ પીવા વીશે.

—૦૦:૦:૦૦—

નીરંગ લેવો તેના કરતાં નીરંગ પીવો એ
વીચાર બહારની નજરથી જોકે વધારે સુગ ઉત્પન્ન
કરનારો છે, પણ નીરંગ લેવાની ફીલસુફીમાં જે
ખુબી સમાઈ છે તે સમજ્યા પછી જાણવું જોઈએ
જે નોહોન નાતી વેળા જે નીરંગ આપણે પીએ
છીએ તેને સાધારણ આપણે દરરોજ હાથ ઉપર
લઈએ છીએ તેવો સમજવાની ભુલ કરવી નહીં.
આ નીરંગ પાક આતશ બહેરામમાં રાખેલા પવીત્ર
વરસીઆનો હોય છે, અને તેને “નીરંગદીન”
નામની કેટલાએક દીવસો સુધી ચાલતી ઉત્તમ પ્રકાર-
ની ધર્મની પાક મોતેબર ક્રીયાથી ફીલસુફીભરેલી
રીતે તૈયાર કરવામાં આવે છે, અને એટલુંજ
જણાવવું બસ થશે કે આવી રીતે “નીરંગદીન”
ની ક્રીયાથી તૈયાર કીધેલો નીરંગ પાકીજીથી બાટ-
લીમાં ભરી રાખ્યો હોય તો વરસો સુધી તે જેવો ને
તેવો રહે છે, તેમાં કોઈ પણ જાતના જીવ પેદા

શકતા નથી એટલુંજ નહીં પણ તે જરાબી વાસ મારતો નથી, અને તેના સ્વાદ અને ગુણમાં કંઈ પણ ઘટાડો થતો નથી, જે ઉપરથી સામેત થાય છે કે જરથોસ્તી ધર્મની ક્રીયા અને ભણતર ઔગળ એહેરેમનનું કંઈ પણ ચાલી શકતું નથી.

•, આપણે ઉપર વાંચી ગયા કે હજરત મહમદના વખતમાં અરબ લોકમાં એક ઉડતો રોગ ફાટી નીકળ્યો જેના ઇલાજમાં તેણે તે લોકોને ઉંઠડીનો તરો પીવા ફરમાવ્યું. હવે જ્યારે એક ભ્રમંકર ઉડતા રોગ ઉપર ઉંઠનો સાધારણ તરો અકસીર હોય છે તો ઝંદ અવસ્તાના ઉત્તમ કલામના જોરથી પરહેજગાર મોખેદાએ ભલી જરથોસ્તી દીનની પાક “નીરંગદીન”ની ભેદી ક્રીયાથી તૈયાર કીધેલા એજમતી નીરંગમાં કેટલું બળ હોવું જોઈએ તેના ખ્યાલ વાંચનારેજ કરી લેવો. અને એજ પ્રમાણે જ્યારે રગતપીત, કીડ, ખુજલી અને હરસ જેવા રોગો ફક્ત બહારથી સાધારણ ગાય અથવા બળદનો સાધારણ તરો ચોપકવાથી દર્દ થાય છે તો “નીરંગદીન” જેવી પવીત્ર ક્રીયાના જોરથી બનાવેલો પાક વરસીઆનો ખાસ નીરંગ શરીરની અંદર જવાથી તંદુરસ્તીના બાબમાં કેટલો ગુણકારો હોવો જોઈએ તે તપાસવાનું કામ પણ હું વાંચનારનીજ મુનસફી ઉપર સોપું છું.

વળી જે લોકો આવી રીતનો “નીરંગદીન”ની ક્રીયાનો નીરંગ પીવામાં કોઈ પણ ખતનું હલકું

સમજતા હોય તેમને એટલુંજ જણાવવું બસ થશે કે અખતરા દાખલ એક મોખેદને નીરંગ પાયા વગર તેને બરસનુમ આપી મોખેદી કરવા લાયકનો સમજો, અને ત્યાર પછી તેની પાસે ધર્મની એક એવી બારીક ક્રીયા કરાવો કે જો તે મોખેદથી બરસનુમ લીધું ત્યારથી તે પેલી ક્રીયાની આખેરી સુધી કોઈબી જાતનો જરાપણ ગફલત થઈ હોય તો ધારેલી અસર થઈ શકે નહીં, અને પછી તેજ મોખેદને નીરંગ પાઈ બરસનુમ આપી તેજ ક્રીયા તેની પાસે ફરીથી કરાવો અને નતીજો શું આવે છે તે જુઓ.

“નીરંગદીન” ની અને ઘેસારણાની બે ક્રીયાઓ જરથોસ્તી દીનના મોજેજનના છવતા દાખલાઓ અત્યાર સુધી ગણાય છે, અને તે એટલા માટે કે જો આ કોઈબી ક્રીયામાં કાંઈ જરાપણ ભુલચુક થઈ ગઈ હોય તો જે ચીજ ઉપર ક્રીયા કરવામાં આવી હોય તે ચીજ (નીરંગ અથવા રૂઆન) વાસ ભારી આવે છે.

નીરંગ પીતી વેળા મનમાં દીનપસ્તી જેવું લાગે છે, અને તેટલાજ કારણસર જરથોસ્તી દીનમાં તેવું ફરમાન છે, કારણ કે મનમાંથી અહંકાર, અભીમાની, તોછડાઈ, તકજૂબરી એ સઘળા દુર્ગુણો જડમુળથી નાબુદ થયા છે કે નહીં તે પારખવાની આ એક ચોક્કસ જાતનો કસોટી છે,

અમી તેટલાજ માટે જરયોસ્તી દીનમાં દાખલ થવા માટે કોઈ શખસ પુરતી લાયકાત ધરાવે છે કે નહીં તે વીશે તેના મનની તપાસ નોરંગથી થઈ શકે છે, અને જરયોસ્તી કહેવાતાં છતાં જો કોઈ શખસ આ સૌથી પહેલાંજ ફરમાનનો અબી-મામથી તર્ફ કરે તો તે બાતેનમાં ખરો જરયોસ્તી નથી બાણુ જરયોસ્તી હોવાનું ખાલી બહારથી ડોળ ધાવે છે એમ તુરત જણાઈ આવે છે. વળી જર-યોસ્તી દીન ખુદાતાલાની પોતાની પસંદગીની છે, અને તે દીનમાં દાખલ થવા માટે નક્કી કીધેલાં સૌથી પહેલાં ફરમાનને માન નહીં આપવું તે ગોયા ખુદ અહુરમઝદ તરફ નાફરમાની કરવા બરોબર છે.

શુદરેહ કુસ્તી.

મઝદયસની એટલે એક ખુદાને માનનારી દીન હમેશાં ખરો રસ્તો સુચવનારી છે, અને આ લલી દીન અખત્યાર કરનાર શખસે પોતાની જાંદગી હમેશાં ખરેજ રસ્તે ગુઝરવી જોઈએ તેની યાદ તેના દીલમાં હમેશાં તાજ રહે તેટલા માટે તેને ફરમાન છે કે તેને હમેશાં પોતાનાં શરીર ઉપર “સદરો,” અથવા બરાબર બોલીએ તો “શુદરેહ” (શુદ=સાચો, અને રેહ=રસ્તો), યાને એક જાતની કીલસુકી ભરેલી રીતે પસંદ કીધેલી સરચા-

ધની રાહ ઉપર ચાલવા માટે સમજણ આપનારી બેઠી નીશાની, હરદમ એકીનથી મરતાં સુધી જળવી રાખવી જોઈએ ; અને એવીજ રીતે કુસ્તી, એટલે અહુરમઝદ અને તેની પસંદ કીધેલી દીનની સેવા બજાવવા ખાતર હમેશાં તૈયાર રહેવા માટે એક જાતનો ભેદ ભરેલી રીતે પસંદ કીધેલો કરાર-બંધ, હરદમ કમર ઉપર બાંધી રાખવાનું કરમાન આપણને સુચવે છે કે જો કોઈથી રાખસના શરીર ઉપર આ બે બેઠી ચીજો જોવામાં નહીં આવે તો તેને જરથોસ્તી તરીકે પીછાનવો નહીં, અને જરથોસ્તી કહેવાતાં છતાં જો કોઈ રાખસ શુદરેહ કુસ્તી નહીં પહેરે, અથવા રમત ગમત ખાતર તેનો સેહેજબી વાર ત્યાગ કરે, તો તે પોતાની દીનનો દુશ્મન બની તે દીનના પેગમ્બર તથા તે પેગમ્બરને પસંદ કરનાર ખુદ અહુરમઝદ તરફ નાલાયકીથી વર્તી એ બાબદ સંબંધી પોતે ધણું સમજે છે એમ પોતાના મનમાં સમજવા છતાં તે વીશે તે કેટલું થોડું જ્ઞાન ધરાવે છે તે પોતાના હાથે દખાડી આપે છે.

શાહનામાં પ્રમાણે એક વખત સરોશ યઝદ જમશીદ પાદશાહના તખ્ત આગળ આવી પોતાના શરીર ઉપરનો શુદરેહ કુસ્તી બતાવી તેને પોતાની મીનો-પસંદ દીન તાલ કરવા કરમાવ્યું, અને પાકે દીનનો પાયો પણ સરોશ યઝદ ઉપરજ હોવાથી જમશીદે મુળ સરોશની દીન બધી દીન કરતાં બરતર જોઈ તેથી પોતે પરહેજગાર લોકના

પંથેમાં રહી પોતાની રૈયતમાંના સઘળા દીનદારોને
પણુ તેમ કરવાની ફરજ પાડી, અને ત્યારથી બધા
દીનદારો એકસરખી રીતે શુદ્ધરેહ કુસ્તી પહેરે છે.

શુદ્ધરેહ સર્ફ કપડાંનો અને કુસ્તી સર્ફ ઉનની
હોય છે. આ સર્ફદાઈની મુરાદ અશોઈ, પવીત્રાઈ,
ખાલેશાઈ અને સફાઈની છે ; યાને આ ખુખીઆ
પ્રમાણે જરથોસ્તીઓએ રહેવું જોઈએ. ખરા શુદ્ધરેહને
તીરી સુધાં નવ* સાંધા હોય છે. શુદ્ધરેહને આગો-

• જરથોસ્તી ધર્મમાં ૬ નો આંકડો ધણો ખુજોર્ગ
ગણાય છે : જરથોસ્તીઓનો શુદ્ધરેહ તીરી સુધાં ૬
સાંધાનો હોય છે ; તેઓ દરન ઉપર ૬ કાપા પાડે છે ;
તેઓનું બરસનુમ ૬ રાતનું હોય છે ; તેમના બરસનુમ-
ગાહમાં ૬ તબક્કા હોય છે ; તેમની નીરંજ લેવાની ચમચા-
વાળી લાકડી ૬ ગાંઠની હોય છે ; તેમની હોમ ગાળવાની
ચાળણી ૬ સુરાખની હોય છે ; તેઓની સગડીમાંથી
ચોરાની બહાર જવાને જડેલી લાદીમાં ૬ સુરાખ હોય છે ;
કુદરતના બેદથી બચ્યાંનો જન્મ પણ ૬ માસે થાય છે ;
સ્પેન્તમાનનાં અશો પરહેજગાર ખાનદાનમાં પેગમ્બર
સાહેબ અશો જરથોસ્ત પણ ૬ મી ઓલાદે આવ્યા હતા ;
અને વળી પારસીઓનું છુપું નામ પણ “નવ” કરી
બોલવામાં આવે છે. આ ખુજોર્ગિનું એક એવું કારણ
જણાવવામાં આવે છે કે એકથી તે નવ સુધીની કોઈમી
એક અથવા ગમે તેટલી અનુક્રમે સામગ્રી રકમ સાથે જો
૬ આંકડાનો ગુણકાર કરવામાં આવે અને પછી તે
ગુણકારના જવાબનો સરવાળો કરવામાં આવે તો તે
સરવાળાનો જવાબ પણ ૬ આવે છે : જેમકે ૩ x ૬ = ૧૭

પીછો હોય છે તેથી મુરદ એ કે પોતાથી બુઝોગોને બુઝોગી આપવી અને ઉતરતાઓનો બરદાસ્ત કરવી. શુદ્ધેહની બાંહેને કુમકી હોય છે તેથી હાથ બુઝા રહે છે તેની મતલબ એ કે આળશઈ, હુરમેખેરી તથા ખંદઈ નહીં કરવી, પણ જેમ આપણે કોઈ

એટલે $૨ + ૭ = ૯$; $૧૫ \times ૯ = ૧૩૫$ એટલે $૧ + ૩ + ૫ = ૯$; $૩૫૮ \times ૯ = ૩૨૨૨$ એટલે $૩ + ૨ + ૨ + ૨ = ૯$; $૧૨૩૪૫૬ - ૭૮૯ \times ૯ = ૧૧૧૧૧૧૧૦૧$ એટલે $૧ + ૧ + ૧ + ૧ + ૧ + ૧ + ૧ + ૧ + ૦ + ૧ = ૯$; અને આ પ્રમાણે કોઈખી રીતે ઉપર જણાવ્યા મુજબ કરવાથી ગુણાકારના જવાબનો સરવાળો હમેશાં ૯ આવશે. આ ભેદની સમજણ એવી બતલાવવામાં આવે છે જે જેમ ૯ નો આંકડો બીજા આંકડાઓ સાથે ગુણાયાથી આકાર બદલે છે ખરો, પણ તે બદલાયલા આકારનો સરવાળો પાછો ૯ જ થાય છે, તેમ ઇનસાનની કાયા જે આ દુનીઆઈ પદાર્થોની બનેલી છે તે જીવના જોરથી જુદું જુદું ૩૫ ધારણ કરે છે ખરી, પણ જીવ નીકળી ગયા પછી પાછું તે અસભ આકારનું ૩૫ ધારણ કરે છે, જે ઉપરથી એવું માલમ પડે છે કે ૯ ના આંકડાને ખાક યાને ઇનસાનની કાયા સાથે સરખાવેલો છે અને બીજા આંકડાઓ જે ૯ ની સાથે ગુણાઈને તેને જુદું જુદું ૩૫ આપે છે તેમની સરખામણી જુદા જુદા જીવ સાથે કરેલી જોવામાં આવે છે, માટે આ પણ ખરું છે કે જુદી જુદી રકમનો ૯ આંકડા સાથેનો ગુણાકાર જેમ આખરે ૯ નોજ આકાર ધરે છે તેમ જુદી જુદી સ્ત્રીતીવાળા માનવીઓ પણ પૈસાનો બહારનો તફાવત છતાં જીવ નીકળી ગયા પછી આખરે “નવ” યાને ખાક છે.

કામ બરાબર કરવા માટે બાંહે ચઢાવીને મંડી
જઈએ છીએ તેમ ઉલોગથી અને કોશેશથીજ રાજ
પેદા કરવી. શુદ્ધરહનુ ગીરેબાન હોય છે જે શુદ્ધરહ
પહેર્યાથી જાતી ઉપર લટકે છે જેને “ખાસે-એ-
કેરુફ” યાને સવાબનું ગજવું કરીનેખી કહે છે.
આ ગીરેબાનની મતલબ એ કે જેમ હરેક પુરુષ
એક ઇમારત બાંધવા ધારી પહેલાં તેના નકશો
કરીવે અને તે નકશો એક પેઢીમાં મેલી તે પેઢીની
કુંચી પોતાનાં ગજવામાં રાખે તેમ પેલી જેહાનની
ઇમારત (બહેશતની જગા) નો નકશો મુકવાની
પેઢીની કુંચી રાખવાનું ગજવું અથવા કોથળો તે
ગીરેબાન બાણવું. એનો વગરે ખુલાસો એ કે ગીરે-
બાન જોતાંજ કુંચી તથા પેઢી તથા નકશા અને તે
ઉપરથી પેલી જેહાનની ઇમારત ઉપર ધ્યાન દોડા-
વવું. ગીરેબાન જાતી ઉપર લટકાવવાથી મુરાદ એ કે
દીનનાં ખુબી ભરેલાં ફરમાનો જાતીમાં કોતરી
રાખી તેને વીસરવાં નહીં.

કુસ્તી ગોસ્પંદના ઉનની હોય છે તેની મુરાદ
એ જે આ જનવર બાપકું નીરદોષ તથા
નીરઅપરાધી પશુ હોય છે વાસ્તે કુસ્તી બાંધ-
નારને તેવી ખુબીઆ અખત્યાર કરવો ઘટે.
કુસ્તી ઉનનાં રૂવાંતે કાંતી તેના તારોની બનાવે
છે તેમાંથી સમજવું એ જે બારોક તથા
મોટી મળીને ૭૨,૦૦૦ રગોથી માણસ બનેલું
કહેવાય છે, અને આ દુનીઆ પણ ઘણીક બારીક

કરચોથી બનેલી છે. કુસ્તીના તાર કુલ્લે ૭૨ હોય છે તે ખુદાતાલાનાં એક રીતે કહેવાતાં ૭૨ નામનો ઇસારો છે. આ ૭૨ તારને પહેલાં છ છ તારને ખુદા વણી તેના ૧૨ ભાગ કરે છે, અને તે ૧૨ ભાગને એક બીજા સાથે ગુંથીને તેની કુસ્તી બનાવે છે. આ છ તારની મુરાદ તે જમણી, ડાબી, સામી, પાછલી, ઉપલી તથા નીચલી મળીને છ દીશાની, યાને ખુદાતાલા સર્વે જગાએ હાજર છે તેની છે. ૧૨ ભાગ તે ૧૨ *ખુરજની નીશાન બતાવે છે. કુસ્તીને વણીઆ બાદ ઉથલાવે છે તથા મુરાદ એ છે કે આપણુ અસલ પેલી જોહાનનાં રહેવાસી આ દુનીઆમાં પરદેશી દાખલ આવો પડીઆ છીએ. કુસ્તી ઉથલાવ્યા બાદ તેને ગાંઠ મારીને તેના નર

---

* ગયોમરદે નક્ષત્ર વરસને બદલે આફતાબી સાક્ષ ચલાવ્યું તેથી રાશીચક્ર (twelve signs of the Zodiac) ના નમુને કુસ્તી બનાવવામાં આવી, અને આ રાશીચક્રના ૧૨ ભાગના દરેક ભાગને રાશી અથવા ખુરજ (a sign of the Zodiac) કહી કહેવામાં આવે છે, જે નામ ધણા તારાઓના એક ચોક્કસ આકારના ઝુમખાને આપવામાં આવે છે—દાખલા તરીકે “ એરીસ ” અથવા મેંઢાના આકારનો તારાનો ઝુમખો ; “ ટોરસ ” અથવા ગોધાના આકારનો તારાનો ઝુમખો ; અને એ પ્રમાણે ૧૨ જુદા જુદા આકારના તારાના ઝુમખાઓને જુદાં જુદાં તેમના આકાર પ્રમાણેનાં નામો આપવામાં આવ્યાં છે, અને આ દરેક ચોક્કસ આકારનો ઝુમખો તે ખુરજ અથવા રાશી કહેવાય છે.

અથવા લરને વણ્યામાં આવે છે તેથી મુરાદ, ઝોજી દીનની કરામતના ગાંઠ ખોડ્યા સીવાય પાછું પોતાને અસલ વતન બહેશતમાં પહોંચવું બીકટ છે. કુસ્તીના દરેક લરને છેડે બીજા ત્રણ નાનાં લર હોય છે જેને “લરી” કહેવામાં આવે છે, અને ગંધોમસ્ક આખાં રાશીચક્રના ત્રણ ભાગ પાડતો અને આસામટા ત્રણ અથવા તેમાંનો દરેક ભાગ “સેહ” કરી છેવાટો તેની સમજણ આ ત્રણ લરીથી મળે છે. દરેક લરીને છેડે વગર ગુંથેલા ચાર પતલા છેડા હોય છે જેને “લટી” કહેવામાં આવે છે, અને રાશી ચક્રના ત્રણ ભાગ પાડ્યા પછી દરેક ભાગમાં જેમ ચાર પુરજ અથવા રાશી (તારાના ગુમખા) રહે છે તેની સમજણ એક લરીની ચાર લટી ઉપરથી મળે છે. બન્ને નરને છેડે લટીઓનાં જે છ કુમટાં થાય છે તે બતાવે છે કે એક વરસમાં છ તબક્કે આખી દુનીઆ પેદા થઈ, જે દરેક તબક્કાને ગડ્ડાબારનું નામ આપવામાં આવ્યું છે. કુસ્તી પોકળ છે તે આસમાન તથા જમીન વચ્ચેનો તફાવત તથા તે વચ્ચેની પેદાશો જણાવે છે. કુસ્તીના આગલા તથા પાછલા સરગાંઠો જેથી કુસ્તી કમર ઉપર રહેલી છે તેથી સમજવું એ કે જેમ આ બે ગાંઠને લીધે કુસ્તી કમર ઉપર રહી શકે છે તેમ આ દુનીઆનો મોઢો આધાર સુરજ અને ચંદ્ર ઉપર રહેલો છે. કુસ્તી બાંધતાં બન્ને છેડા સરખા મેળવી કુસ્તીને બરાબર અધવચ્ચથી પકડી બાંધવામાં આવે છે તેની મતલબ એ જે માણસે સર્વ

કામમાં મધ્યમમાં રહેવું, યાને કોઈબી કામ કરવું તે
 છેક હૃદની અંદર તેમ હૃદનો બહાર રહીને નહીં
 કરવું. કુસ્તીના ત્રણ આંટાની મુરાદ મનશની, ગવશની
 તથા કુનશનીની, યાને નેક વીચારવું, નેક બેલવું,
 અને નેક કામ કરવાની છે. કુસ્તી બાંધવા પહેલાં
 અહુરમઝદ ખુદાય પઢતાં “જદ શોકસ્તેહ બાદ” થી
 તે “દુશમનાન અવાદશાં બાદ” પઢીએ તેટલામાં
 તેને ત્રણ વખત પખોડવામાં આવે છે તેનો બેદ
 એછે જે જેમ રોગ શાંતીના પ્રયોગમાં મેસમેરીઝમનો
 ઉપયોગ કરનાર શખસ “આરામ થાઓ” એવા
 સંકલ્પ (will force) થી પોતાનો સખળ (positive)
 વીજળીવાળો જમણો હાથ રોગીના માથાથી
 પગ સુધી ફેરવી દોઢ ચીજને નહીં લાગે તેમ તેને
 ખંખેરી નાખી રવાનના તુરમાં ભજેલો વળગાડ કાઢી
 નાખે છે, અને જેવી રીતે એક પરહેજગાર માણસ
 માંથ પઢી દરદી ઉપર ઉંચેથી નીચે જમણો હાથ
 ફેરવી ટચકારી ફાડે છે અને જેની નકલ આપણે
 દુઆ પઢી રહ્યા પછી ડાભા હાથમાં ગીરેબાન પકડી
 જમણો હાથ મોઢાં ઉપર ફેરવતાં “યઝદાં પનાહ
 બાદ” (ખુદાનો આશરો હોજો) બોલતાં કરીએ
 છીએ, તેજ પ્રમાણે ડાભા હાથના અંગુઠામાં કુસ્તી
 પોરવી તેને જમણે હાથે પખોડી કાઢવામાં ઘણી
 બેદ ભરેલી ખુબી સમાયલી છે, કારણ કે એમ
 કુસ્તી ઝટ પખોડી કાઢતાં આપણે આપણા દીલની
 અણુદીઠ, બહારની આંખે નહીં જણાતી અંતરની

છુપી બલા બહાર કાઢી નાખીએ છીએ, જેનો ખ્યાલ સાધારણ માણસની અકલમાં એકાએક આવી શકે એમ નથી.

મઝદયસની દીનમાં સફેદ રંગને વધારે ખુઝોર્ગી આપી છે. શુદ્ધરેહ કુસ્તી સફેદ તેમજ વરસીઓ પણ તદ્દન સફેદ હોય છે. રવાનનાં, તેમને સચકન્દારનાં, નસેસાલારનાં, પાયદસ્ત અને ઉમણાની કીઆમાં ભાગ લેનારાઓનાં તથા મોખેદાનાં કપડાં અને સેઆવ પણ તદ્દન સફેદ હોય છે. મહેર યસ્તમાં આવેલું છે કે આ ખુઝોર્ગી યઝદની રથના ચારે ઘોડા બીલકુલ સફેદ છે. મહેર યઝદનો પોશાક પણ સફેદ છે, અને તેનું કારણ જણાવે છે કે સફેદાઈ મઝદયસની દીનની સ્ત્રીસાલની છે, યાને જેવો સફેદ રંગ ચોખ્ખો અને પવિત્ર તેવી મઝદયસની દીન છે. જેમ જરથોસ્તીઓ હરેક બાળક અથવા માણસને પોતાની દીનમાં લેતી વેળા સફેદ લુગડાંનો શુદ્ધરેહ પહેરાવે છે તેમજ ફીમેસનોબી હરેક પુરૂષને પોતાનામાં દાખલ કરતી વેળા તેને સફેદ કપડું બાંધાવે છે જેને તેઓ "White Apron" (વ્હાઈટ એપ્રન) કરી કહે છે. જેમ મઝદયસની દીનના એતેકાદ પ્રમાણે આ દુનીઆ છ તબક્કામાં બની તેમજ યાહુદીઓ, ખ્રીસ્તીઓ તથા ફીમેસનોના મજહૂબોમાંથી આ જેહાન છ તબક્કાઓમાં બની એવું આવેલું છે. વળી જેમ જરથોસ્તી ધર્મમાં ઉનની કુસ્તી છે તેમજ ફીમેસનોમાંથી

પહેલા દાખલ થનારને મેંઢાનું સફેદ ચામડું બંધાવે છે. પારમીઓની કુસ્તીને મળતી હીંદુઓમાં ૯ તારની જનોઈ હોય છે, અને ચાહુદીઓમાં પણ તેઓના ધર્મને લગતું સદા દીલમાં રાખવાનું પહેરાણું હોય છે, જેને છોડે કુસ્તીના નર જેવા છેડા રાખવામાં આવે છે.

સદરો સુતરાઉ, રૂનોજ હોવો જોઈએ, કારણ કે રેશમનું કપડું શોભીતું અને ચળકતું હોવા છતાં તે એક જાતના કીડાના પેટમાંના ગલીચ પદાર્થનું બનેલું હોવાથી પાક જનની અશોધ માટે દીનની કીઆને લાયક નથી (મોનોખેરદ). એ કપડું જોકે રૂરો-હરની છાયા (aura) ચુસતું નથી અને આવેક માણસને ઠંડ અટકાવવાને હલકું અને જોઈએ તેવું જ છે (અરદાફ અશની આફરીન) તોપણ તે પરહેજ-ગારીના કામમાં નકામું છે, અને એજ કારણ સર ચામડાંના જોડા મુકતાદ આગળ દુર મુકાય છે પણ સેઆવમાં ઈજતા નથી.

૩ વરસાદના પાણીથી ધરતીમાંથી ઉત્પન્ન થાય છે. વળી તે સફેદ તથા સ્વચ્છ રહી શકે છે, અને તેના તાંતણા દીલનો પરસેવો ઝડપથી ચુસી લે છે તથા તે સાફ ઘોવાઈ શકાય છે. રૂની પાકીએ અશોધ વધીને સચવાઈ રહે છે. “પાંચે ગાથા મીનોઈમાં સેઆવનું કાંતવું, વણવું તથા સીવવું કરે છે” (સદ દર-૪૧). આ પ્રમાણે ગાથાની ખુબી ઉપર રૂનો સદરો છે. એ કારણે તેમજ દીન યઝદનો પોશાક સફેદ હોવાથી (મહેર યસ્ત-૩૧) અહુર-

મઝદી દીનના કેકાઉસ, કેખુશર અને શીઆવખશ
જેવા પરહેઝગાર પાદશાહો બંદગી કરતાં,
તેમજ મોજેજો દખાડતાં તમામ પોશાક સફેદ
પહેરતા (શાહનામું). એવાંજ કારણે પ્રાહમણો જે
રૂની જનોઈ બનાવે છે તેઓ રૂવાણીપરથી કુટેરો
રૂ જતો તોડી લાવી તેને ફીરકી પર કાંતી તેના
સરના જનોઈ બનાવે છે. ગચોમરદે ઉનનાં
કપડાં બનાવવાનો હુનર તથા પહેરવાનો ચાલ
ઇરાનમાં પ્રથમ દાખલ કીધો (નામાએ ખુશરવાં)
તોપણ સદરો તો ઉનનો નહીંજ દાખલ કીધો.
ઇસા પેગમ્બરની કબર આગળ તેની લાસ ઉપર બે
ફરેસ્તા પાસબાની કરતા તેમને સફેદજ પોશાકમાં
બેઠેલા લોકે દોઢા હતા (બાઈબલ—જૉન-૨૦).

અશોઈની રાહે આવી બેદ ભરેલી રીતે તૈયાર
કરવામાં આવેલા શુદરેહ કુસ્તી જેવા મીનોઈ
પોશાકની કેટલીએક ખુબીઓ રજુ કીધા પછી સેવક
આશા રાખશે કે અત્રે ચોક્કસ ઠેકાણે કહેવાતા
અંગ્રેજી સુધારાના જે કેટલાએક હીમાયતીઓ ધર્મની
ફીલસુફીઓ સમજ્યા યા જાણ્યા વગર રમત ગમત
ખાતર શુદરેહ કુસ્તી કાઢી નાખી ખમીસ ઉપર
ફરે છે તેઓ તથા પરદેશમાં રહેતા જુદદીન લોકો
સાથ કામ લેનારા બીજા જરથોસ્તીઓ શુદરેહ કુસ્તી
વગર ફરવા ફરવાનું હવે નારવા સમજી તેઓ પણ
આ ઉમદા ચીજોનો બેદ સમજેછે એવું દખાડી
આપશે. આમીન !

મુક્તાદ.

“મુક્તાદ” શબ્દ સંસ્કૃત ભાષાના “મુક્તી”= છુટકારો, રજા (leave, freedom, salvation) અથવા “મુક્ત”=છુટો (free) શબ્દો ઉપરથી નીકળેલો હોય એમ લાગે છે, કારણ કે આ પવીત્ર દીવસોમાં ગુજરાલોનાં ફરોહરોને* ઉપલી જોહાનમાંથી આ દુનીઆમાં આવવા માટે ખુદાતાલા મુક્તી બખશે છે અથવા રજા આપે છે એમ આપણે કહી શકીએ.

(ફરવરદીન યસ્ત, ફરો ૪૯ મો.)

અપાઉનાંમ વંધુહીશ સુરાઓ સંપેનતાઓ ફરવપયો યજમઈદે, યાઓ વીસાધ આવચેઈનતી હુમસપથમએદએમ પઈતી રતુમ, આઅત અથર વીચરેનતી દસ પઈરી બપફનો, અવત અવો બપપનાઓંધહેમનાઓ:

(અર્થ.)

પવીત્રોનો ભલી, બહાદુર અને વૃદ્ધીની કરનાર ફરવશીઓને હુમો આરાધાએ છીએ, જેઓ હુમેસ-પેથમેદમ ગહંબારના વખત ઉપર (યાને વરસની આખેરીએ) મહોદલા તરફ આવે છે અને આ પ્રમાણે (નીચે ૫૦ મા ફકરામાં જણાવેલી) મદદની ખાહેશ રાખતાં દશ રાત સુધી એ તરફ ફરે છે:

* માણસના જીવને ખુદાતાલાની રાહ ઉપર દોરવનાર શક્તી તે ફરોહર અથવા ફરવશી.

ફરવરદીન યસ્તના આ ફરશ ઉપરથી સાફ
મલમ પડે છે કે અસપંદારમદ મહીનાના છેલ્લા,
પાંચ તથા વરસના છેલ્લા હમેસપેથમેદમ ગહંબારના
પાંચ દીવસ મળી દશ દીવસ સુધી આપણાં ગુજરી
ગયલાં સગાં વહાલાંનાં ફરોહરો ઉપલી જોડાનમાંથી
આપણા મહોલ્લા તરફ આવી આપણાં ઘરમાં આવી
રહે છે. અવસ્તાની આ ખુલ્લી શહાદત છતાં અફ-
સોસ ! આજના કેટલા થોડા જરથોસ્તીઓ પોતાના
ઘરમાં મુકતાદ માંડે છે ! કેટલાં બધાં નગુણાં
છોકરાંઓ પોતાનાં માબાપ અથવા બીજાં ખેશીઓના
આઈતા પૈસા લેતાં છતાં મરનારનાં ફરોહરને આ
પવીત્ર દીવસોમાં તેમનાં ઘરમાંથી અપમાન કરી
હાય મારતાં નારાજ કરી કાઢી મુકે છે ! ઘરમાં
આવી ફરોહરો આ પ્રમાણે બોલે છે કે :-

(ફરો પ૦મો.)

કો નો સતવાત, કો યજ્ઞઈતે, કો ઉફ્યાત,
કો ફરીનાત, કો પઈતી-જનાત, ગઓમત જસત,
વસતરવત અપ-નાસ નેમંઘહ, કહેનો ઈધનાંમ આઘ-
ઈરયાત, કહે વો ઉરવ ફરાયેજયાત, કહુમાઈ નો
તત દાયરેમ દયાત, યત હે અંઘહત ખઈરયાંન
અજયમનેમ યવએચ યવએતાતએચ.

(અર્થ.)

કોણ હમુને વખાણશે ? કોણ હમુને ઈજશે ?
કોણ હમુને પોતાનાં કરી ગણશે ? કોણ હમારી

ઉપર ધ્યાન કરશે ? કોણ હમુને *ગાયવાળા અને વસ્ત્રવાળા હાથથી પવીત્રાર્થ મેળવનાર તાપેદારીથી માન આપશે ? આ જગે હમારામાંનું કોણનું નામ લેશે ? તમારામાંના કોણનો આત્મા હમુને ઇંગ્લેન્ડ ? હમારામાંનાં કોણને તે બખ્શોશ આપશે કે જે બખ્શોશ હમેશે અને હમેશે સુધી નહીં કોહી જાય એવા અને ખાવા લાયક ખોરાકની હોય (દુઆ, ભિક્ષુતા, બાજ, આફરગાન, સતુમ, વગેરે)-તે કોણ આપશે ?

હવે જે લોકો હર વરસ પોતાને ત્યાં મુકતાદ માંડી પાકી પરહેજગારીથી ખુશખોઈ સાથ અનેક પ્રકારની ધર્મની ક્રીયા ચાલુ રાખી પોતાનાં વહાલાં ગુજર પામેલાંનાં ફરોહરોને ઇંગ્લેન્ડ છે તેમને ત્યાં તે ફરોહરો દશ દીવસ અને દશ રાત રહેવું કરે છે, અને પોતાની રજા પુરી થવા બાદ જ્યારે તેઓ પોતાના મુકામે પાછાં ફરેછે ત્યારે આ પ્રમાણે તેમનાં જીવતાં ખેશીઓને દુઆ દેતાં જાય છે કે :—

(ફરોહરો પર મો.)

ખુયાત અહમી નમાને ગેઉશય વાંથવ ઉપ વીરનાંમય, ખુયાત આસુશય અસપો દરેજરસય વાખષો, ખુયાત ના સતાહયો વયાખનો ચા ના બાંધ ફરાયજઈતે ગઓમત જસત, વસતરવત અખનાસ નેમંધહ.

(અર્થ.)

આ મકાનમાં ગોસપંદ અને માણસનાં ટોળાં થાઓ. ત્યાં ઝડપવાળો ઘોડો અને મજબુત ગાડી થાઓ, તથા ત્યાં જે શખસ હમુને ગાયવાળા અને વસવાળા હાથથી પવીત્રાઈ મેળવનાર તાબેદારોથી હમેશાં જો તે વગરે તારીફ લાયક અને વખણાયલો થાઓ.

પણ આથી ઉલટું જ્યારે કોઈ ઘરમાં ફરોહરો દાખલ થતાંજ ખુશખોઈ અને ભણતર સાથ પોતાનું આદરમાન થયલું જોવાને બદલે અનતુન અથવા રામાના કાળા દેખાવથી નાસીપાસ થઈ પાછાં ફરે છે ત્યારે તેમનાં મનુની સ્થિતી કેવી હોવી જોઈએ તેનો ખ્યાલ આ ફરોહરોનાં ખેશીએને હાલમાં આવી શકે એમ નથી.

આશો ફરોહરોની ખુબી વીશે ખુદાતાલા આશો સપેન્તમાન જરયોસ્તને ફરવરદીન યસ્તમાં કહે છે કે :—

(ફરો ૧ લો.)

મરઓત અહુરો મજદાઓ સપીતમાઈ જરથુશતરાઈ, અએવ-તે જાવરે અઓજસય ખરેનો અપસય રફનસય ફરમરવ એરેજવો સપીતમ; યત અપઓનાંમ ફરવપીનાંમ ઉધરનાંમ અઈવીયુરનાંમ, યથ મે જસેન અવંઘહે, યથ મે ખરેન ઉપસતાંમ ઉધરાઓ અપઓનાંમ ફરવપયો.

(અર્થ.)

કહ્યું દાદાર અહુરમઝદે સપેન્તમાન જર-
થોસ્તને કે અય સાચા સપેન્તમાન જરથોસ્ત, પવી-
ત્રાની જોરાવર અને ગાલેબ ફરવશીઓનું જોર, કુંઉ-
અત, ગુર, મદદ અને ખુશી લોકોને તું જાહેર કર,
કારણ કે પવીત્રાની જોરાવર ફરવશીઓ મારી મદદ
આવી હતી અને મારી કુમકે થઈ હતી.

(ફકરો ૨ જો.)

આઓંઘહાંમ રય ખરેનંઘહય, વીધારએમ જર-
થુશતર, અઓમ અસમનેમ ચો ઉસચ રઓખપનો
ફરાદેરેસરો, ચો ઈમાં જાંમ આચ પઈરીચ બવાવ.

(અર્થ.)

અય સપેન્તમાન જરથોસ્ત, તેઓના ચળકાટ
અને ગુરથી મેં આ આસમાન જે ઉપરથી ચળકતું,
ખુબસુરત આ જમીનની આસપાસ ફરી વળેલું છે
તેને ટેકવી રાખ્યું છે.

(ફકરો ૪ થો.)

આઓંઘહાંમ રય ખરેનંઘહય, વીધારએમ
જરથુશતર, અરેદવીમ સુરાંમ અનાહીતાંમ * * *

(અર્થ.)

અય જરથોસ્ત, આ ફરવશીઓના ચળકાટ અને
ગુરથી હું ખાલેસ અરદુધસુરને નીલાવી રાખુ છું * * *

(ક્રકરો ૯ મો.)

આઝોંઘહાંમ રય ખરેનંઘહય, વીધારઝેમ
 જરથુશતર, જામ પેરેથવીમ અહુરધાતામ, યાંમ
 મસીમથ પયનાંમચ, યા ખરેથરી પરઝોશ સરીરહે,
 યા વીસપેમ અહુમ અસતવંતેમ, ખરઈતી જુમચ
 ઇરીસતેમચ ગરયસચ ચાઈ ખેરેજંતો પોઉર-વાસત-
 રાઝોંઘહો આઈનતો.

(અર્થ.)

અય જરથોસ્ત, આ ફરવશીઝોના ચળકાટ
 અને ગુરથી હું મોટી, રસ્તાવાળી અહુરમઝદની પેદા
 કીધેલી અને બહોળી પૃથ્વીને નીભાવી રાખું છું,
 જે સોવામણી અને પુર્ણતાની માતા છે, જે સઘળી
 તનોમંદ ફુનીઆને, એટલે જીવવાળી અને નીર્જીવ
 ચીજોને, તથા ઉંચા, પુરતા ઘાસવાળા અને પાણી-
 વાળા પહાડોને પોતા ઉપર ઉઠાવે છે.

(ક્રકરો ૧૧ મો.)

આઝોંઘહાંમ રય ખરેનંઘહય, વીધારઝેમ
 જરથુશતર, અજેમ ખરેથરીષવ પુથરે પઈતી-વેરેતે
 અપર-ઈરીથીનતે આદાતાત વીધાતઝોત, વયાહવ
 ઉરવત-ચઝેમ અમતીચ ગઝોનચ, દરેવદચ, ઉરથ-
 વાંખચ, પઈધયાઝોસચ, ફરબાખપસચ.

(અર્થ.)

અય જરયોસ્ત, આ ફરવશીઓના નુર અને ચળકાટથી હું હમેલદાર ઓરતોનાં ગર્ભસ્થાનની અંદર ઢંકાયલાં અને મરી નહીં ગયલાં બંધિયાંને જ્યાં સુધી તેનાં હાડકાં, આકાર, નસ, આંતરડાં, પગનાં આંગળાં અને વૃદ્ધી કરનાર ઇંદ્રી બને તથા આકાર પકડે ત્યાં સુધી નીભાવી રાખું છું.

(ફરો ૧૪ મો.)

આઓંઘહાંમ રય ખરેનંઘહય, આપો તચી-
નતી ફરાતત-ચરેતો, ખાઓ પધતી અફરજયમ-
નાઓ; આઓંઘહાંમ રય ખરેનંઘહય, જેમાધ ઉન્નુ-
ખપયેઇનતી ઉરવરાઓ, ખાઓ પધતી અફરજયમ-
નાઓ; આઓંઘહાંમ રય ખરેનંઘહય, વાતો વાઓ-
નતી ફુનમો-ફરેતો ખાઓ પધતી અફરજયમનાઓ.

(અર્થ.)

આ ફરવશીઓના ચળકાટ અને નુરથી ઝડપ-
થી ચાલનાર પાણી નહીં ખુટે એવા ઝરાઓમાં
વહે છે ; તેઓના ચળકાટ અને નુરથી અખુટ
જથાની અંદર ઝાડ પાન જમીનમાંથી ઉગે છે ;
તેઓના ચળકાટ અને નુરથી પવન જે વાદળાંઓને
તેમનાં અખુટ મુજોમાંથી આગળ વધવાને તાકીદ
કરે છે તે કહે છે.

(૩૬રો ૧૫ મો.)

આઝોંઘહાંમ રય ખરેનંઘહય, હાઈરીષીશ
પુથરે વેરેનવઈનતી ; આઝોંઘહાંમ રય ખરેનંઘહય,
હુજમોતો છજનેનતી ; આઝોંઘહાંમ રય ખરેનંઘ-
હય, ચત ખવઈનતી હયત-પુથરાઝો.

(અર્થ.)

તેઝોના ચળકાટ અને ગુરથી ઝોરતો પોતાનાં
પેટમાં ખરચાંઝોને સંભાળી શકે છે ; તેઝોના ચળ-
કાટ અને ગુરથી તેઝો ખરચાંઝોને આસાનીથી
જન્મ આપે છે ; તેઝોના ચળકાટ અને ગુરથી
તેઝો ઝોલાદ ચલાવનારી થાય છે.

(૩૬રો ૧૬ મો.)

આઝોંઘહાંમ રય ખરેનંઘહય, ઉસના જયે-
ઈતી વયાખતો વયાખમોહુ ગુષયત-ઉખધો, ચો ખવ-
ઈતી ખરતુ-કાતો, ચો નાઈદ્યાઝોંઘહો ગઝોતેમહે
પરો-યાઝો પરશતોઈત અવાઈતી. આઝોંઘહાંમ રય
ખરેનંઘહય, હવરે અવ પથ અઝેઈતી ; આઝોંઘહાંમ
રય ખરેનંઘહય, માઝો અવ પથ અઝેઈતી ; આ-
ઝોંઘહાંમ રય ખરેનંઘહય, સતારો અવ પથ ચેઈનતી.

(અર્થ.)

તેઝોના ચળકાટ અને ગુરથી સખુનને સારી
રીતે સાંભળનાર, અનન્યમન ભરનાર અને અનન્ય-

મનનો ખેસનાર નર (જરથોસ્ત) જનમ્યો, કે જે
અકલને શોધનાર થયો, કે જે “ગઉતેમોનોધશ”
ની આગમચ સવાલ જવાબથી (અહુરમઝદની
નજદીક) પહોંચ્યો; તેઓના ચળકાટ અને નુરથી
પુરશીદ પોતાને રસ્તે ચાલે છે; તેઓના ચળકાટ
અને નુરથી મહાતાબ પોતાને રસ્તે જાય છે; તેઓના
ચળકાટ અને નુરથી સેતારાઓ પોતાને રસ્તે ફરે છે.

(ફરે ૧૭ મો.)

તાઓ ઉઘરાહુ પેષનાહુ ઉપસતાંમ હેનતી
દાહીશતાઓ, યાઓ ફરવષયો અષઓનાંમ; તાઓ
ફરવષયો અષઓનાંમ, અઓજશતાઓ હેનતી સપી-
તમ, યાઓ પઓઈરચનાંમ તકએષનાંમ, યાઓ વા
નરાંમ અજતનાંમ ફરષો-ચરેથરાંમ સઓપયતાંમ;
આઅત અનયએષાંમ ફરવષયો જવનાંમ નરાંમ
અષઓનાંમ, અઓજયેહીશ જરથુશતર યથ ઇરીસ-
તનાંમ સપીતમ.

(અર્થ.)

જેઓ અશોની હહાપણુવાળી ફરવશીઓ છે
તેઓ જોરાવર લઠાઈઓની અંદર મદદગાર છે.
અય સપેન્તમાન જરથોસ્ત, જેઓ પોરીઓદકેશો-
માંનાં પવીત્રા છે તેઓની, અથવા જેઓ હજુ નહીં
જનમ પામેલાં, રસ્તાખેજ કરનારાં અને કાયદા
કર્તાનાં માણુસોમાંનાં પવીત્રા છે તેઓની ફરવશીઓ

અતીશે જોરાવર છે. અય સપેન્તમાન જરથોસ્ત, બીજાં હવતાં પવીત્ર માણુસોની ફરવશીઓ ગુજરી ગયલાંઓની ફરવશીઓ કરતાં વધારે જોરાવર છે.

(ફકરો ૧૮ મો.)

આઅત ચા-ના-હીશ હુમ્પેરેતાઓ ખરાત જવ અપઓનાંમ ફરવપયો સાસત દધંધહેઉશ હુમો-ખજ-થરો હો અંવહાઈતી, જન્નુશતેમો ખપયો કસચીત મપયાનાંમ, ચો વોહુ-ખેરેતાંમ ખરઈતે મીથરેમ યીમ વોઉરૂ-ગઓયઓઈતીમ, અરશતાતેમચ ફરાદત-ગઓ-થાંમ વરેદત-ગઓથાંમ.

(અર્થ.)

જે શખસ પોતાની હુઈઆતીમાં પવીત્રોની ફરવશીઓને માટે સારી ભેટ લઈ જાય તે શખસ દશનાં પાદશાહ અને એકસરખી રીતે રાજ કરનાર થાય—જેમ માણુસમાંનો જે બહોળાં જંગલ વાળા મહેર અને દુનીઓને વધારનાર અને આબાદ કરનાર આસ્તાદને માટે સારી ભેટ લઈ જાય છે તે અતીશે ખુશી ભોગવવાને શક્તીવાન થાય છે તેમ.

(ફકરો ૧૯ મો.)

ઈથ તે જવરે અઓજસચ ખરેનો અવસચ રફનસચ ફરમરઓમી એરંજવો સપીતમ, યત અપ-ઓનાંમ ફરયેપીનાંમ ઉધરનાંમ અઈવીયુરનાંમ, યથ મે જસેન અવઈંધહે, યથ મે ખરેન ઉપસતાંમ ઉધ-રાઓ અપઓનાંમ ફરવપયો.

(અર્થ.)

ઓ સાચા સપેન્તમાન જરથોસ્ત, હું તે પવીત્રાની જોરાવર અને ગાલેખ ફરવશીઓનું જોર, કઉવત, ગુર, મદદ અને ખુશીનું આ મમાણું (ઉપર જણાવ્યા મુજબ) તારો નજદીક વર્ણુન કરે છું કારણ કે તે અશોનો ગાલેખ ફરવશીઓ મારી મદદ આવી હતી અને મારી કુમક કીવી હતી.

(ફરો ૨૦ મો.)

મરઓત અહુરો મજદાઓ સપીતમાઈ જર-થુશતરાઈ, આઅત યસે-થવા અએતહમી અંવહવો યત અસતવઈનતી, સપીતમ જરથુશતર, પથાંમ જસાઈતી વાંથવએસો બોઈવરનાંમ દુહતનાંમચ થવયંવુહતાંમ જરથુશતર; ચેહચ થવએપાઓ તનવો અથ ઇમાંમ તયો દરેનજયોઈશ, અથ ઇમાંમ વયો ફરમઝ્યાઓ વારેથરવનીશ, જરથુશતર:

(અર્થ.)

અહુરમઝદે સપેન્તમાન જરથોસ્તને કહ્યું કે ઓ સપેન્તમાન જરથોસ્ત, અગર જો આ તનોમંદ ફુનીઆની અંદર દુખની ઘાસ્તીવાળા, ખરાબ અને ભયભરેલા મારગોમાંનો કોઈબી મારગ તુંને આવી મળે, અથવા ઓ જરથોસ્ત, તારાં બદન ઉપર ઘાસ્તી આવી પડે તો તુંને આ સખુનો પઢવા જોઈએ ઓ જરથોસ્ત, તુંને તે વખતે આ (૨૧ માં ફરસમાં આવેલા) ફરામનને મારનારા સખુનો બોલવા જોઈએ:

(ક્રકરો ૨૧ મો.)

અષાઉનાંમ વંચુહીશ સુરાઓ સપેનતાઓ
 ફરવષયો સતઓમી જળયેમો ઉફ્યેમી યજમઈદ,
 ન'માત્રયાઓ વીસયાઓ જંતુમાઓ દખયુમાઓ
 જરથુશતરેતેમાઓ, હાઈતીશ હાતાંમ, હાઈતીશ
 આઓંધહુપાંમ, હાઈતીશ પુષયંતાંમ અષઓનાંમ,
 વીસપાઓ વીસપનાંમ દખયુનાંમ જેવીશતયાઓ જેવી-
 શતયનાંમ દખયુનાંમ.

(અર્થ.)

હું પવીત્રોની લલી, બહાદુર અને વૃદ્ધી કર-
 નાર ફરવશીઓને વખાણું છું, બોલાઉં છું અને
 સંબંધ કરું છું. હમે ધરને ,લગતી, મહોલ્લાને
 લગતો, ગામને લગતી, દેશને લગતી, અને જર-
 થોસ્તી દેશોને લગતી ફરવશીઓને આરાધીએ
 છીએ—હાલ હૈયાતી ધરાવનારાઓમાંની હૈયાત, થઈ
 ગએલાઓમાંની હૈયાત અને હવે પછી થનારાઓ-
 માંની હૈયાત ફરવશીઓને, તમામ દેશોની સધળી
 ફરવશીઓને અને દાસ્તી રાખનારાં દેશોની દાસ્તી
 રાખનાર ફરવશીઓને હમે આરાધીએ છીએ.

(ક્રકરો ૮૦ મો.)

વીસપનાંમચ આઓંધહાંમ પઓઈરયનાંમ ફર-
 વષીનાંમ ઇંચ યજમઈદ, ફરવષીમ અવાંમ યાંમ
 અહુરહે મજ્દાઓ, મજ્દશતાંમચ વહીશતાંમચ સર-
 ઓશતાંમચ, ખરઓજદીશતાંમચ ખરથવીશતાંમચ
 હુકરેપતેમાંમચ, અષાત અપનોતેમાંમચ.

(અર્થ.)

મધળી ફરવશીઓમાંની પેલી અહુરમઝદની
સૌથી મોટી, ઘણીજ સારી, ઘણીજ ખુશસુરત,
ઘણીજ જોરાવર, ઘણીજ અકલમંદ અને સરસઃઇથી
ઘણીજ ખુલંદ ફરવશીને હમે આ જગે (મુક્તાદ
વાળા ઘરમાં) આરાધ્યાએ છીએ.

(ફરો ૮૭ મો.)

ગયેહે મરેથનો અપઓનો ફરવષીમ યજ-
મઘદ, ચો પઓઘરચો અહુરાઈ મજદાઈ, મનસ્ય
ગુશત સાસનાઓસચ; યહમત હચ ફરાથવેરેસત
નાફા અઈરયનાંમ દખયુનાંમ, ચીથરેમ અઈરયનાંમ
દખયુનાંમ.

(અર્થ.)

પવીત્ર ગઈઓમરદની ફરવશીને હમે આરા-
ધીએ છીએ, જેણે અહુરમઝદના વીથારને અને
શીખામણને પહેલાં સાંભળી, જેમાંથી તેણે ઇરાન
દેશના લોકની નસલ અને ઇરાન દેશના લોકનું
તોખમ ઉત્પન્ન કીધું.

(ફરો ૮૮ મો.)

જરથુશતરહે સપીતામહે ઇંધ અપઓનો અષીમચ
ફરવષીમચ યજમઘદ. પઓઘરયાઈ વોહુ મમના-
નાઈ, પઓઘરયાઈ વોહુ વઓકુષે, પઓઘરયાઈ વોહુ

વાવેરેન્નુષે, પઞ્ચોઽરયાઽ અથઉરને, પઞ્ચોઽરયાઽ
 રથએશતાઽ, પઞ્ચોઽરયાઽ વાસતરયાઽ ક્ષુયેષંતે,
 પઞ્ચોઽરયાઽ ક્ષરવએધાઽ, પઞ્ચોઽરયાઽ ક્ષરવએધયમનાઽ,
 પઞ્ચોઽરયાઽ હંધહનનાઽ, પઞ્ચોઽરયાઽ હંધહનુષે,
 ગાંમચ અષેમચ ઉખધેમચ ઉખધખયાચ સરઓષેમ
 ખપથરેમચ, વીસપચ વોહુ મજદધાત અપચીથર.

(અર્થ.)

પવીત્ર જરથોસ્ત સપેન્તમાનની ક્ષરવશી અને
 પવીત્રાઈને હમે આરાધીએ છીએ. તે પહેલો (સર્વથી
 સરસ) ભણું વીચારનાર, પહેલો ભણું ખોલનાર,
 પહેલો ભણું કામ કરનાર, પહેલો અચોરનાન, પહેલો
 પહેલવાન, પહેલો વૃદ્ધી કરનાર ખેડુત, પહેલો શીખવ-
 નાર, પહેલો શીખનાર, પહેલો વહાલો, અને પહેલો
 ગોસપંદને, સરચાઈને, વચનને, સંપૂર્ણના સાંભળવાને,
 પાદશાહીને અને અહુરમઝદની પેદા કીધેલી સાચા
 ખવાસવાળી સઘળી સારી ચીજોને ચાહનાર હતો.

(ક્રકરો ૧૫૬ મો.)

અષાઉનાંમ ક્ષરવષીનાંમ, ઉધરનાંમ અધવીથુર-
 નાંમ, ઉધરનાંમ વારેથરધનીનાંમ, પઞ્ચોઽરયોતક-
 એપનાંમ ક્ષરવષીનાંમ, નખાનજદીશતનાંમ ક્ષરવષી-
 નાંમ, ક્ષરવષયો ખપનુતાઓ અયંતુ અહમય નમાને,
 ખપનુતાઓ વીચરેનતુ અહમય નમાને.

(અર્થ.)

પવીત્રાની બહાદુર, ગાલેબ, મજબુત અને કૃતેહ-
મંદ ફરવશીઓમાંની, તથા આગલા રેવાજવાળા-
ઓની ફરવશીઓમાંની તથા જરથોસ્તી દીનવાળા-
ઓની ફરવશીઓમાંની ખુશી થયેલી ફરવશીઓ
આ (મુકતાદવાળા) ઘરમાં આવો અને તે ખુશી
થયેલી આ ઘરમાં ફરહર કરો.

(ફરો ૧૫૭ મો.)

ખપતુતાઓ આફરીનેનતુ અહમય નમાને,
વંદુહીમ અપીમ ખાપરાંમ, ખપતુતાઓ પારયંતુ
હય અહમાત નમાનાત સતઓમાય રાજરેય બરે-
નતુ દથુષો અહુરાઈ મજદાઈ અમેષનાંમય સપેનત-
નાંમ, માચીમ ગેરેજનાઓ પારયંતુ હય અહમાત
નમાનાત, અહમાદેમય મજદયસનનાંમ.

(અર્થ.)

તેઓ ખુશી થયેલી આ (મુકતાદવાળા)
ઘરમાં બહા અને અસરકારક આશીરવાદને આફ-
રીન કરો. પછી તે ખુશી થયેલીઓ આ ઘરમાંથી
પાછી સીધારો. તેઓ પેદા કરનાર અહુરમઝદ તથા
અમશાસપંદાને માટે વખાણ અને આરાસ્તેહ
કીધેલી ચીજો પોતાની સાથે લઈ જાઓ. હમારાં
મઝદીઅસનાંતોનાં આ ઘરમાંથી કોઈબી ફરવશી
દલ્લતીચીનો પોકાર મારતી ના જાઓ!

ગુજરાતનાં ફરોહરો વરસની આખિરીએ પેલી
 જેહાંનમાંથી આ દુનીઆમાં દશ દીવસ સુધી
 પોતાનાં ખેશીઆને ત્યાં આવી રહે છે એ બીના
 ઉપર કોઈબી જરયોસ્તી હવે વધારે વખત સુધી
 શકની નેજરે જોઈ શકશે નહીં (જુઓ ફરો ૪૯).
 ફરોહરો, ઘરમાં આવી ખુશબો અને દરન, ફળ,
 ફલ, ખાણી અને વસ્ત્રનાં ભણતર સાથ પોતાની
 આરાધના થયેલી જોવાને કેવાં ઉમેદવાર હોય છે
 (ફરો ૫૦), પોતાની મુરાદ બર આવેલી જોઈ
 પોતાના મુકામે કુચ કરતી વખતે તેઓ જીવતાંઆને
 કેવા ભલા આશીરવાદ દેતાં જાય છે (ફરો ૫૨),
 તથા તેઓ કોઈ પણ પ્રકારે જરાબી નારાજ થઈને
 પાછાં નહીં ફરે તે વીશે કેટલી સંભાળ લેવામાં
 આવી છે (ફરો ૧૫૭) તે સઘળું જાણ્યા પછી
 હું નહીં ધારતો કે કોઈબી જરયોસ્તી હવે પછી
 પોતાનાં ઘરમાં મુકતાદ નહીં માંડી પોતાનાં ગુજ-
 રેલાં વહાલાંઆની ફરવશીને દલગીર અને નાસી-
 પાસ કરી કાઢી મેલવાની હીમત કરશે. મુઆનાં
 નામ અને જીવતાંનાં કામને અર્થે તરેહ તરેહની
 મીઠાઈ અને પકવાન ઉપર પૈસા ખર્ચવા કરતાં
 ફળ, ફલ, દરન, પાણી, દુધ અને મેવા જેવી
 સસતી, ઉમદા અને જરૂરની ચીજો ઉપર વેટતાં
 પ્રમાણમાં પૈસાનો ખરો ઉપયોગ કરી એકીન અને
 પરહેજગારીથી બાજ, સતુમ, આફરગાન કરાવી
 ફરોહરોને આવકાર આપી પાછાં ખુશાલ ફરવવામાં

આવે તો આ મહાન ફરવશીઓ કે જેમની શક્તિ અને પ્રતાપનો કાંઈક ખ્યાલ મેળવવા માટે વાંચનારને હું એકવાર ફરીથી ફરવરદીન યસ્તાના ઉપર ટાંકેલા બીજા, ૪ થા, ૯ મા, ૧૧ મા, ૧૪ મા, ૧૫ મા, ૧૬ મા તથા ૧૭ મા ફકરા વાંચવાની અરજ કરું છું, તેમની ભલી દુઆ અને નેક આશીરવાદથી આયંદ જોશો તો કાયદા જવતાં આનેજ છે, માટે નવું જેસતું સાલ પુર તંદુરસ્તી અને બીજાં સઘળાં સુખ સાથ ગુજરવું હોય તો હુમદીન જરથોસ્તીઓ ! વરસની આખેરીએ મુકતાદ માંડી અશેા ફરોહરોની નેક દુવા તથા ભલા આશીરવાદ મેળવવાને કદી ચુકશેા નહીં.

ફરવરદીન યસ્તાના ઉપર ટાંકેલા ૪૯ માં ફકરા પ્રમાણે તથા પહેલવી અને પાઝંદનાં બીજાં લખાણુ મુજબ ફરોહરો તો આ દુનીઆમાં ફક્ત ૧૦ દીવસ આવે છે તેથી મુકતાદના ખરા દીવસ તો દશજ હોવા જોઈએ, પણ આપણે તો મુકતાદ ૧૯ દીવસ સુધી માંડીએ છીએ તેવું સમજવું એ જે આખી કુદરત વસંત રતુની શરૂઆતમાં પોતાના પુર બહારમાં દીપી નીકળે છે માટે વસંત રતુની શરૂઆત તે કુદરતના વરસતું મંડાણુ ગણાય છે, અને આ કુદરતનાં જેસતાં વરસની ખુશાલીમાં જોઈ પ્રેરણાં પાદસાહ જમશીદ એક મોટું જશન લીડું અને મોતે પણ તે દીવસે એટલે ફરવરદીન અહીંને અને અહુરમઝદ રોજે તજ્જાનરીન થયો.

આ જશન ફરવરદીન મહીનાના અહુરમઝ્દ રોજથી
તે ખોરદાદ રોજ જેને આપણે ખોરદાદસાલ
અથવા અશો સપેન્તમાન જરથોસ્ત પેગમ્બરનો
જ મ દીવસ ગણીએ છીએ ત્યાંસુધી એટલે ૬
દીવસ સુધી પાળવામાં આવતું હતું, અને હજી
પણ જો ઇરાનમાં અને આપણા શહેરમાં જરથો-
સ્તીએ તેમજ આગાખાનના પંથવાળાઓ ઘણીજ
ખુશાલીમાં ગુજરે છે. હવે જોકે આ ૬ દીવસને
ફરોહરોના ૧૦ દીવસ સાથે સંબંધ નથી તોપણ
આ ૬ દીવસો કુદરતની પેદાએશ માટે પાક પરવર-
દગાર તથા તેના યજ્ઞદા અમસાસપંદાની બંદગીને
ખાતર ઘણાજ પવિત્ર ગણાય છે, અને તેઓ ફરો-
હરોના ૧૦ દીવસ પુરા થવા પછી તુરંતજ શરૂ
થતા હોવાથી તેમને પણ અસલના વખતથી
આપણા સમજી બાપદાદાઓ ઘણીજ પાકીલ અને
ગંભીરાર્થથી પાળતા આવ્યા છે. હવે ફરોહરોના
૧૦ અને જમશેદી નવરોઝના ૬ મળી ગણ્યું તો
૧૬ દીવસ થાય છે પણ મુકતાદ તો ૧૮ દીવસનાં
ગણાય છે તેનું સમજવું એ જ જોકે ફરોહરોના
દીવસો છેલ્લા અસપંદારમદ મહીનાના આસતાદ
રોજથી શરૂ થાય છે તોપણ એક દીવસ અગાઉથી
એટલે અશીરાંગ રોજથી સઘળું ચોખ્ખું કરવામાં
આવે છે તેથી આ અશીરાંગ રોજ પણ ફરોહરોના
દીવસોમાં ગણાવા લાગે, અને એજ પ્રમાણે જો કે
જમશેદી નવરોઝનો છેલ્લો દીવસ ખોરદાદસાલ

હોવા છેતાં તેની પછીના બીજા રોજ અમરદા-
 નેને આપણે “વળાવો” કહીએ છીએ તે પણ
 ખુશાલીમાં ગુજરવામાં આવતો, અને આ પ્રમાણે
 જોકે કરોહરોના ખરા દીવસ તો દરજ છે, પણ
 ઉપર જણાવ્યા મુજબ બીજી કીસમના ૮ દીવસો
 પણ પાકીછથી પાળવામાં આવતા હોવાથી તેમને
 પણ પુરતાં માન સાથે બંદગી કરવામાં ગુજરવા
 જોઈએ એ દરેક જરથોસ્તીની ફરજ છે.

ઘણીજ દલગીરી સાથે મને જણાવવું પડે છે
 કે અશો કરોહરોના તથા જમશેદી નવરોઝ જેવા
 મોટા દીવસો જે ઘણીજ પરહેજગારીથી જેમ બને
 તેમ બંદગી કીધા પછીજ ખુશાલીમાં ગુજરવા
 જોઈએ તે દીવસોમાં અફસોસ ! કેટલા બધા જરથો-
 સ્તીઓ બંદગીનું નામ તદ્દન ભુલી જઈ ગાનતાન
 અને નાચરંગમાં મશગુલ રહી જુગાર ખેલી
 રૂકત પેટની પુજા કરવામાં મોજ માને છે ! બીજાં
 સાધારણ જશનોના દીવસો ઉપર પણ દાદીશોઠનાં
 આતશબહેરામ તથા આલપ્લેસ બાગ જેવાં ધર્મનાં
 પાક મકાનમાં જ્યારે એક તરફ મોખેદો જશનની
 કીયા કરવામાં મશગુલ હોય છે ત્યારે બીજી તરફ
 તેજ વખતે જશનમાં સામેલ હોનાર કહેવાતા જર-
 થોસ્તીઓને પાનાં ઉપર પૈસા મેલી જુગાર ખેલતાં
 સેવકે ઘણીજ દલગીરી તથા અફસોસ સાથે જોયલા
 છે, અને એ બીના ઉપર હું આવાં ધર્મનાં મકાન
 ઉપર દખરેખ રાખનારા શોધ્યાઓ તથા જશનના
 દીવસે તે કામના કારભારીઓનું ખાસ ધ્યાન
 ખેંચવાની રજા લઉં છું.

માસીક દુર યેસવા વીશે.

સ્ત્રી જાત ઉમરે પુગ્યા પછી કુદરતના કાયદા પ્રમાણે તેના શરીરમાંથી દર માસે અમુક જથામાં લોહીનું વહેવું થાય છે, અને આવા વખતમાં જે સ્ત્રીએ એક એલાહેદી જગે ન યેસતાં આસપાસની સઘળી ચીજના સંબંધમાં-ખસુસ કરી પોતાના ખાવીંદના સંબંધમાં-આવી પોતાની આલાદને કેટલું નુકસાન કરે છે તે વાતથી તેઓ તદ્દન અજ્ઞાન છે એવું દેખાડી પોતાની નાદાની જાહેર કરે છે. જરથોસ્તી ધર્મનાં દરેક ફરમાનમાં ઉત્તમ પ્રકારની ફીલસુફી સમાયલી છે, જે નહીં સમજવાને લીધેજ તેનો અનાદર કરવામાં આવે છે. જાણવું જોઈએ જે દસ્તાનવાળી આરતને દુર યેસવાનું મુખ્ય કારણ એટલુંજ કે તેણી પોતાના ધણીનાં સંબંધમાં આવે નહીં. કાઠીઆવાડના પ્રખ્યાત દાકતર મણીશંકર ગોવીંદજીના કહેવા સાથે સઘળા દાકતરો એકમત થશે કે દુર યેસવાના દીવસોમાં સ્ત્રીએ પતીના સંચોગથી દુર રહેવું જોઈએ, કારણ કે જેમ નદીના પ્રવાહમાં નાખેલી ચીજ ઉંચે ન જતાં કીનારા તરફ બહાર ઘસડાઈ આવે છે તેજ પ્રમાણે દુર યેસવાની વખતે લોહી વહેતાં છતાં નાખેલું વીર્ય ટકી શકતું નથી, અને કદાચ ટકે તો પહેલે દીવસે રહેલો ગર્ભ પ્રસવ વખતેજ મરણ પામે છે. દુર યેસવાના બીજા

દીવસના સંબંધથી અવતરેલું બાળક સુવાવડમાંજ મરણ પામે છે, અને ત્રીજા દીવસના સંગથી જન્મેલું બચ્ચું અપુર્ણ અંગવાળું અને ઓછાં આયુષ્યવાળું થાય છે, પણ દુર યેસવાના દીવસ પુરા થયા પછીના સંબંધથી ઉત્પન્ન થનાર બાળક મોટા આવરદાનું અને તાંદુરસ્ત જન્મે છે.

ધર્મનું ફરમાન એક બાબત પડતું મેલી રૂઠા વૈદક શાસ્ત્રના આ નીયમ પ્રમાણેજ જોતાં દસ્તાનવાળી ઓરતના સંબંધથી એવકુદ માબાપો પોતાનાં નીરદોશ બાળકનું કેવી રીતે ખુન કરે છે તે સમજી વાંચનારે આ ઉપરથી જોઈ લેવું જોઈએ. હવે જરથોસ્તી ધર્મમાં દસ્તાનવાળી ઓરતના સંબંધથી થતા ગેર-ફાયદા જણાવી તેવા વખતમાં સ્ત્રીને પોતાના ભરથાર સાથે રહેવા દઈ રૂઠા નજદીકીની મનાઈનું ફરમાન ન આપતાં સ્ત્રીને પોતાના ઘણીથી દુર તદ્દન એલા-હેદી જગામાં રાખવાનાં ફરમાનમાં વધારે ઉંડી ફીલ-સુફી સમાયલી છે, અને તે એકે એક વખત આવી જતનું નુકસાન થાયછે તે સમજી લીધા પછી જો કે તેવી હાલતમાં નજદીકી નહીં કરવા બાબે દરેક પ્રકારની કોશીશ કરવામાં આવશે, પણ તે છતાં એક બીજાને સાથે જોઈ હવસને કાબુમાં રાખવાનું કામ તે વખતે મુશ્કેલ થઈ પડે છે, અને તેવી હાલતમાં ઇનસાન સઘળું ભુલી જઈ ગફલતમાં અહેરેમનને પોતાની ઉપર ફાવવા દે છે, માટે લાજમ છે કે તેવી હાલતમાં સ્ત્રી પુરૂષે પોતાનું રહેવાનું એલાહેદું રાખી પોતાનાં

નીરદાશ બાળકનાં નાહક ખુનનો અટકાવ કરવો
જોઈએ.

વંદીદાદની આખી ૧૬મી પરગરદ અલગ-
પણાની બીના ઉપર છે, જેનો થોડો સાર નીચે
મુજબ છે:—

દસ્તાનવાળી ઝોરતની જગા એલાહેદી હોવી
જોઈએ.

તે ઝોરતે આતશ તથા પાણીથી પંદર કદમ,
અને અશો મરદથી ત્રણ કદમ દુર રહેવું જોઈએ.

તે ઝોરતને ત્રણ કદમ દુરથી ખાવાનું આપવું
જોઈએ.

દસ્તાન બંધ થાય તે દીવસે નહીં, પણ
તેને બીજે દીવસે અંગ પાક કરે.

દસ્તાનવાળી ઝોરત વીશે આ પ્રમાણે જણાવી
જે મરદ તેવી ઝોરતનો સંબંધ કરે છે તે મરદ
પોતાનાં બચ્ચાંને આગમાં બાળીઆ બરાબરનો ગુનાહ
કરે છે એવું કહ્યું છે. આ પછી જણાવ્યું છે કે
જેઓ ચોખ્ખાઈ નથી રાખતા તેઓ સાંભળતા નથી;
જેઓ સાંભળતા નથી તેઓને એતેકાદ નથી; અને
જેઓને દીન ઉપર એતેકાદ નથી તેઓ આ દુની-
આના પુરા દેવો તથા દરજો છે.

દસ્તાનની સુમીઅત વીશે જરથોસ્તી ધર્મમાં
વંદીદાદ સીવાય દીન કદં અને બીજી પહેલવી કેતા-
બામાં જેમ ફરમાનો આવ્યાં છે તે માફક કહે છે

કે રોમન કેથોલીક પંથવાળી ક્રીસ્ટીઅન ઝોરતો પ્રણુ દસ્તાનની હાલતમાં તેઓનાં એખાદતખાનામાં જ્યારે કોઈ મરનારની ક્રીયા થાય છે ત્યારે તે ક્રીયામાં સામેલ થઈ ભાગ લેતી નથી. બાઈબલમાં પણ આવેલું છે કે એક વેળા ઇસુ ખ્રીસ્ત રસ્તામાં ચાલતાં લોકોનાં દરદ સારાં કરતો હતો. આ વેળાની ભીડમાં બાર વરસ સુધી દસ્તાનના મરજથી પીડાતી એક ઝોરતે પોતાની હેરાનગતીથી છુટકારો પામવાની મુરાદમાં પછર્વાડેથી છુપી રીતે કાઈસ્ટનાં કપડાંને હાથ લગાડ્યો, અને આમ કરવાની સાથ તુરતજ ઇસુ ખ્રીસ્તનું સત જતું રહ્યું!*

દસ્તાનવાળી ઝોરતે અશો મરદથી ત્રણુ કદમ દુર રહેવું જોઈએ એવું વંદીદાદનું જે ફરમાન

---

*આ ખીના “સેઇન્ટ લ્યુક” ની વાર્તાનાં ૮ માં પ્રકરણમાં નીચે મુજબ આવેલી છે:—

43—And a woman having an issue of blood twelve years, which had spent all her living upon physicians, neither could be healed of any,

44—Came behind him, and touched the border of his garment * * *

45—And Jesus said, Who touched me? * * *

46—* * * for I perceive that virtue is gone out of me.

આપણે હમણાં ઉપર વાંચી ગયા તેમાં કેટલી
 સરચાઈ અને ભેદ સમાયલો છે તે બાઈબલમાંના આ,
 દાખલા ઉપરથી પણ બીન તકરારે સાબિત થાય છે.
 વળી જરથોસ્તી ધર્મ પ્રમાણે તેમના ધર્મની ક્રીયા
 રૂકત ધર્મનાં મકાનમાંજ નહીં, પણ પોતાનાં ઘરમાં
 પણ કરવી સજ્જવાર છે, માટે કોઈ ઘરમાં જો ચોક્કસ
 પ્રકારની ધર્મની ક્રીયા ચાલતી હોય અને તે વેળા જો
 તે ઘરમાં એક દસ્તાનવાળી આરત દુર એલાહેદી
 જગામાં ન બેસતાં ચોખ્ખી આરતની માફક ઘરમાં
 બધે ફરફર કરી સઘળી ચીજને અડકે તો જેમ
 કાઈસ્ટને અડકવાથી તેનું સત ઉતરી ગયું હતું તેમ
 વગર શકે તે સઘળી ક્રીયા રદ બાતલ જાય છે;
 અને એજ પ્રમાણે કેટલાંએક કહેવાતાં સુધરેલાં
 પારસી કુટુંબોમાં જે બાનુઓ ઘરમાં તદ્દન ઉઘાડે
 માથે ફરફર કરે છે તેઓએ જાણવું જોઈએ જે
 બાલ જ્યાંસુધી આપણા શરીર ઉપર હવતો છે
 ત્યાંસુધી તે અશો છે, પણ એકવાર તે મરી જઈ
 ખરી પડ્યો કે નસો થઈ પડે છે, અને તેટલા માટે
 ઘરમાં થતી ધર્મની કોઈ ક્રીયા વખતે ઉઘાડે માથે
 ફરતાં પવિત્ર કામમાં વાપરવાનાં ચોખ્ખાં પાણી
 અથવા બીજી કોઈ ચીજમાં જો એક બાલ પડે તો
 તેથી પણ ધર્મની સઘળી ક્રીયા રદ થાય છે, અને
 તે પાછળ ખરૂંચેલો સઘળો પૈસો પણ પેલા બાલની
 સાથે પાણીમાં જાય છે, માટે ધર્મની ક્રીયાનો ભંગ
 ન થાય તેટલા સારૂ જરથોસ્તીઓને લાજમ છે કે

તેઓએ હમેશાં ધરમાં પોતાને માથે મરદાએ પોતાના દુકા વાળ ઉપર ટોપી પહેરવી અને ઓર-તોએ તેમના લાંબા વાળ માથાખાનું બાંધી ઢાંકેલા રાખવા જોઈએ.

દસ્તાનની પરદેશ સંબંધી સદ દર કેતાબના ૪૫, ૭૫ અને ૭૮ માં દરવાજામાં જણાવવામાં આવે છે કે:-

(દરવાજો ૪૫ મો.)

“દસ્તાન બેઠેલી ઓરત આસમાન તથા સેતારા, તથા આતશ તથા વહેતાં પાણી તથા અશો મરદને જુએ નહીં, અને ધાતુના વાસણમાં પાણી પીએ, - માટીનું વાસણ હાથમાં નહીં પકડે. અને ખાનું ખાતી તથા પાણી પીતી વખતે હાથે દસ્તાના (મોજા) પહેરે અને ચમચાએ કરી ખાનું ખાય, અને રાતનાં (સુરજ અસ્ત પામવા પછી) ખાનું નહીં ખાય. ”

(દરવાજો ૭૫ મો.)

“દસ્તાનની ઓરત પાણીમાં નહીં ઉતરે, અને દસ્તાનવાળી બે ઓરત એકઠી નહીં સુએ, અને આસમાનની તરફ નેગાહ નહીં કરે, અને ધાતુના વાસણમાં ખાનું ખાય, અને ખાનાંને હાથ નહીં લગાડે, અને પાણી પીવાનું વાસણ મોઢાં સુધી નહીં ભરે, અને તકકામાં નહીં બેસે, અને સાથે બેઠેલાં હોય તો તેને ખોતીકી સાથે નવઢાવી લીએ. ”

(દરવાજા ૭૮ મો.)

“ જે લાકડાંને મુઠકું અડક્યું હોય, યા કોઈ રાખસને લાકડાં ઉપર ફાંસી દીધા હોય, યા કોઈ લાકડાંને દસ્તાનની ઓરત અડકેલી હોય તો તે લાકડાંને કશાં કામમાં નહીં લાવે અને તે લાકડાંને અડકેલા નહીં.”

સદ્દ દર કેતાબનાં ઉપલાં ફરમાનો માંહેલી કેટલીક ચીજો જેવીકે મોજાં પહેરી ચમચાએ ખાવું, ધાતુના વાસણનો ઉપયોગ કરવો, અને લાકડાંને નહીં અડકવું એ હીંદુસ્તાનમાં આજ દીન સુધી ઘણે ઠેકાણે જળવાયેલી જોવામાં આવે છે, પણ આપણાં અસલ વતન ઇરાનમાં તો મોટો ભાગ આ સઘળાં ફરમાનો ઘણાં માન આપ્યરૂથી બળ લાવવામાં આવે છે. જાણવું જોઈએ જે દસ્તાનવાળી ઓરતે આસમાન તરફ નહીં જોવું અને તડકામાં નહીં બેસવું એની મતલબ એવી નથી ઠઠતી કે તેવી ઓરતોને અંધારામાં પરહેજ રાખવી. મતલબ એટલીજ કે એલાહેદી જગા એવી હોવી જોઈએ કે જ્યાં જોઈતી હવા સાથે આફતાબનું પુરતું અજવાળું આવવા છતાં આસમાન દખી શકાય નહીં, અથવા દખાય તો ત્યાં કોઈ એવી જાતની પડદા જેવી ગોડવાણુ રાખવી જોઈએ કે તેથી દસ્તાનવાળી ઓરત પુરતી હવા અને ઉજ્જશમાં રહેવા છતાં આસમાન જોઈ શકે નહીં. અલબત્ત મુબઈ જેવા શહેરમાં ભાડાનાં

ઘરમાં દરેક ઓરતને આ પ્રમાણેની ખાસ સગવડ મળી શકે નહીં, તોપણ ચોક્કસ સંતોગો ત્વરે આપણાથી બંને તેટલું કરવામાં આપણી ફરજ સમાયલી છે, માટે જ્યારે મુંબઈમાં જુદા જુદા પ્રકારનાં ધર્મનાં આટલાં બધાં મકાનો જોવામાં આવે છે તો દરેક મહોદ્દામાં અથવા બીજી કોઈ સગવડભરેલી ચોક્કસ જગાએ દસ્તાનવાળી ઓરતોને માટે ધર્મ અને હંદુ-રસ્તી એ બંને ચીજોની જાળવણી કરનારાં ઇરાનમાં છે તેવાં ખાસ મકાનો બાંધવામાં આવે તો તેથી પારસી કોમને આ દેશમાં લાભ થાય કે નહીં તે ઉપર વીચાર ચલાવવો વ્યર્થ જશે નહીં.

ઇરાનમાં દસ્તાનવાળી ઓરતો પોતાના દીવસો પોતાના ઘરમાં સારી અથવા નરસી જગામાં રહી ગુજરતી નથી, પણ દરેક મહોદ્દામાં તેમને માટે એક ખાસ એલાહેદું સફાઈદાર મકાન કરેલું હોય છે ત્યાં જઈ તેઓ પોતાના દીવસો ગુજરે છે. દુર બેસવાના આ દીવસોમાં તેઓ કોઈ પણ ચીજને હાથ લગાડતી નથી, અને બનતાં સુધી તેઓ આ દીવસોમાં ઘણીજ પવીત્રાઈથી વર્તી સઘળી જાતની પરહેઝ રાખવામાં ઘણીજ ખાંતીલી રહે છે.

વૈદક શાસના જાણાવ્યા મુજબ દસ્તાનવાળી હાલતમાં જેમ સ્ત્રીને દુર બેસવાની જરૂર છે તેજ પ્રમાણે હમેલ રહ્યા પછી પણ તેણીએ પોતાના પ્રસારથી દુર રહેવું જોઈએ, કારણ કે ગર્ભ રહ્યા

મછી જો સ્ત્રી સંબંધ જરૂરી રાખવામાં આવે તો ઉત્પન્ન થનાર બાળકના શરીરના ભાગો ખોડ ખાપણુ વાળા પેદા થાય છે, અને અવતરેલું બચ્ચું ઘણું કમજોર અને બદસીકલનું હોય છે એટલુંજ નહીં પેણુ તેથી ઘણી વખત ગર્ભ અધુરે પડે છે, સ્ત્રી ઘણાં છુપાં દરદથી હેરાન થાય છે અને જન્મેલું બાળક નાની ઉંમરમાં મરણ પામે છે.

દસ્તાનવાળી ઓરતને દસ્તાન બંધ થાય ત્યાં સુધી તેટલા દીવસ દુર બેસવાનું ધર્મનું ફરમાન બહારથી જેટલું અજ્ઞાન લોકને હસવા સરખું લાગે છે તેટલુંજ અંદરથી ફીલસુફીની રાહ તે કેટલું અગત્યનું અને ભેદભરેલું છે તેનો ખ્યાલ અત્યાર સુધી આ ચીજને ધીકારનાર શખસોને હવે બરાબર આવવો જોઈએ, અને ખુદાને ખાતર હવેથી કેટલી-એક દસ્તાનવાળી ઓરતો ચોખ્ખી સ્ત્રીઓની માફક વગર સમજવે બધેબધે ફરહર નહીં કરતાં તેમનાં ઉત્તમ ધર્મનાં આ ઉત્તમ ફરમાનને ખુદ તેમના પોતાનાં ઉત્પન્ન થનાર નીરદોશ બાળકના લાભને અર્થે માન આપી તેમની તેટલા વખતની અપવીત્ર હાજરીથી ધર્મની બીજ નેક ફીયાઓનો નાશ કરતી અટકી હવે ભવીષ્યમાં વધુ પાપ કરતી અટકશે, અને ફેશનની ફીસીઆરીથી દુર, ઇરાનમાં વસ્તી તેમની ભોળીભાલી ધર્મચુસ્ત બહેનપણીઓની માફક તેઓ પણ દસ્તાનની હાલતમાં પોતાના દીવસો એક એલાહેદી જગામાં પાકીસાકીથી ગુજરશે. આમીન !

સુવાવડનાં ચાળીસાંની ખુખી.

દસ્તાનવાળી ઝોરતનાં દુર ઝેસવાનાં ફરમહામાં જેટલી ખુખી અને ફાયદો સમાયલો છે તેટલીજ ફીલસુફી અને બેદ સુવાવડી સ્ત્રીનાં ૪૦ દીવસ સુધી દુર ઝેસવામાં સમાયલો છે. સુવાવડી સ્ત્રીને ઘાફ અને અકરસાટને લીધે એક જાતની ઝોખાર આવે છે, જેને “ Puerperal Fever ” (પ્યુરપીરલ ફીવર) અથવા “ સુવાવડની ઝોખાર ” કહીને કહે છે. આ રોગ ઉડતો છે, અને વૈદક શાસ્ત્રનું એવું કહેવું છે કે જે સુવાવડી સ્ત્રીને આ જાતની ઝોખાર આવતી હોય અથવા આવવા માંડતી હોય, અને તે ઝોરતને દાકતર, દાઈ અથવા બીજા કોઈબી માણસ અડકે, અને પછી આ અડકનાર શખસ નાહીને શરીરમાંનાં કપડાં બદલ્યા વગર જો કોઈબી બીજા હમેલદાર અથવા સુવાવડી ઝોરતને અડકે તો તે સઘળી તાંદુરસ્ત ઝોરતોને આ ઘાતકી મરજ ઉડે છે, અને આ સઘળી નીરદોશ અબજાઓની બચવાની આશા રહેતી નથી. યુરોપ અને અમેરીકાના કાબેલ હકીમે આપણાં સારાં નસીબે આ બેદથી ૧૯ મી સદીમાં પણ વાકેફ થઈ શક્યા કે જે બેદ અને ફીલસુફી, અમ વહલા જરથોસ્તીઓ ! તમારા કાબેલમાં કાબેલ ગણાતા હકીમેના હકીમ અશો પેગમ્બર સપેન્તામાન જરથુસ્ત આજથી નજદીક સાઠત્રણ

જાહનર વરસ ઉપર પુરતી રીતે સમજી શક્યો હતો !
 આફ્રીન છે તેની સમજી શકતી ઉપર, અને આફ-
 રીન છે તેનાં આ ફરમાન ઉપર. સુવાવડી સ્ત્રીને ૪૦
 દીવસ સુધી દુર બેસવાનું ફરમાન જોકે અવસ્તામાંથી
 મળી શકતું નથી તો પણ આ ફરમાન ખુદ
 આપણા પેગમ્બર સાહેબનું જ હોવું જોઈએ, કારણકે
 જે ૨૧ ગુસ્ક તેવણને ખુદાતાલા તરફથી મળ્યા
 હતા અને જેના મોઠા ભાગનો સીકંદર પાદશાહ
 તથા તેની પછીના મુસલમાનોએ નાશ કીધો હતો
 તેમાં એ બાબદ સમાઈ ગયલી હોવી જોઈએ, કારણ
 કે દસ્તુર શાહજાદની સદ દર કેતાબ, કે જે કેતાબ
 વીશે તે દસ્તુર જણાવે છે કે “ મેં એ ‘સદ દર’
 યાને ૧૦૦ દરવાજાનું શહેર (કેતાબ) (જરથોસ્ત
 સાહેબની) આસમાની કેતાબથી બનાવ્યું છે ” તેના
 ૮૬ માં દરવાજાનું આ મુજબ ફરમાન છે કે-

“ જ્યારે ઝોરત બચ્યું જણે ત્યારે ૪૦ દહાડા
 સુધી લાકડાં તથા ઠીકડાંને નહીં અડકે, અને ઘરના
 ઉંખર ઉપર પગ નહીં મુકે, અને ૪૦ દહાડા પછી
 નાહી ગોસલ ઉતારી પાક થાય, અને ૪૦ દહાડામાં
 મરદની પાસ નહીં જાય.”

આ ચોપડી બનાવવામાં મેં જે કેતાબોની
 મદદ લીધી છે તેનાં નામો મેં જવી રીતે આપ્યાં
 છે તે પ્રમાણે દસ્તુર શાહજાદ પોતાની સદ દર
 કેતાબ જરથોસ્ત સાહેબને દાદાર અહુરમઝદ તરફથી

મળેલી આસમાની કેતાબના આધારે બનાવી છે એવું એ દસ્તુર કહે છે, અને તે ઉપર આપણને શક લઈ જવાનું કાંઈ પણ કારણ નથી, માટે સાધારણ રીતે માનવા પ્રમાણે સુવાવડી સ્ત્રીને ૪૦ન્દીવસ સુધી દુર બેસવાનો આ તે રેવાજ નહીં પણ ફરમાન સમજવું.

હવે યુરોપીયન લોકોમાં આવી જાતનું ફરમાન અથવા રેવાજ જેવું કાંઈ નહીં હોવાથી “સુવાવડની બેખાર” વાળી સ્ત્રીને અડકી ગોસલ ઉતારી કપડાં બદલ્યા વગર બીજી તંદુરસ્ત હમેલદાર અને સુવાવડી સ્ત્રીઓને અડકી આ સેંકડો નીરદાશ નારોની સુખી હાંદગીનો અજ્ઞાન દાકતરોએ કેવી રીતે અંત આણ્યો છે તે વીશે બોલતાં નામીયો દાકતર હોલમસ પોતાના સંબંધમાં તેની પોતાની આવી જાતની ભયંકર ભુલોનો એકરાર કરતાં જણાવે છે કે:—

“It is as a lesson, rather than as a reproach, that I call up the memory of those irreparable errors and wrongs. No tongue can tell the heart-breaking calamity they have caused: they have closed the eyes just opened upon a new world of love and happiness; they have cast the helplessness of infancy into the stranger's arms or bequeathed it with less cruelty the death

of its dying parent. There is no tone deep enough for regret and no voice loud enough for warning. * * * God forbid that any member of the profession to whom she trusts her life, doubly precious at that eventful period, should hazard it negligently, unadvisedly or selfishly!"

યાને તે દાકતર જણાવે છે કે :—

પેલી નહીં સુધારી શકાય એવી ભુલો અને ગુકસાનની યાદ મારા દીલમાં આવતાં હું પોતાને ઠપકો આપવા કરતાં ઘડો શીખવું છું. આ ભુલોથી હેકું કાઢી નાંખે એવાં જે દુઃખો ઉત્પન્ન થયાં છે તેનું વર્ણન કોઈથી થઈ શકે નહીં : ખ્યાર અને સુખની નવી દુનીઆ હમણાં થોડો વાર થયાંજ નીહાળતી આંખો આ ભુલોથી બંધ થઈ ગઈ છે; આ ભુલોથી લાચાર બાળકને પારકાંઓના હાથમાં જવું પડ્યું છે, અને એજ ભુલોએ વધારે ઘાતકી બનીને કમોતે મરનાર પોતાની માતું મોત આ બાળકને વારસામાં લખી આપ્યું છે (યાને આ અજ્ઞાનપણું એટલો તો લાંબો વખત ચાલુ રહ્યું કે સુવાવડમાં જન્મેલી છોકરી જ્યારે મોટી થઈ વ્યાઈ ત્યારે તે પણ પોતાની કમનસીબ માની માફક અજ્ઞાન દાકતરોની ભુલથી સુરણ પામી પોતાનાં બાળકને પારકી સંભાળ હેઠળ મુકી કુલ ગુજર થઈ). આ માઠા બનાવ માટે પશ્ચાતાપ કરવા અથવા તે વીશે ચેત-

વાણી આપવા માટે કોઈબી માણસમાં શકતી નથી.
 * * * એક હમેલદાર ઓરત પોતાની તેવી
 સ્થિતિમાં પોતાની બેવડી કીમતી જીંદગી એક
 દાકતરની સંભાળ હેઠળ મુકે તો એ ખુદા ! શું તે
 દાકતરને તેણીની સાથ બેદરકારપણે, વગર સલાહ
 અને એકલે હાથે વર્તતાં અટકાવજે !

જરથોસ્તી ધર્મ પ્રમાણે, સાધારણ દુર બેઠેલી
 ઓરતની વાત ન કરતાં, જો કોઈ માણસ સુવાવડો
 સ્ત્રીને અડકે તો તેને નાહીને કપડાં બદલ્યા વગર
 કોઈબી ચીજ અથવા માણસને અડકવું નહીં એ
 વાતમાં કેટલો ભેદ છે, તેમ કરવું કેટલું અગત્યનું
 છે, અને તેનાથી કેટલી બધી હમેલદાર અને સુવા-
 વડી સ્ત્રીઓ મોતમાંથી બચી જાય છે એ સઘળું
 વાંચનાર હવે ખુલ્લી રીતે સમજી શકશે, માટે
 લાજમ છે કે જો કોઈ વેળા સુવાવડી અથવા હમેલ-
 દાર ઓરતનો માવજત માટે તેને કોઈ દાકતર
 અથવા દાઈનું કામ પડે તો તે માણસ “ સુવાવડની
 બોખાર ” થી પીડાતી કોઈ સ્ત્રીને અડકી નથી
 આવ્યું તે વીશે બરાબર ખાતરી કીધા પછી, અને
 જો તેમ હોય તો તેને નવડાવી બીજાં સ્વચ્છ કપડાં
 પહેરાવ્યા પછી, ઘરમાં પગ મુકવાની રજા આપવી.

હવે સુવાવડી સ્ત્રીને છેક ૪૭ દિવસ સુધી
 દુર એલાહેદી રાખવામાં શું ભેદ છે તે તરફ નજર
 કરીએ: ઇસ્લામીઅન ભાષામાં “ ચાળીસ ” ને

“કવોરનટી” કરી કહે છે, અને તે ઉપરથી “કવો-
રનટીન” એટલે “ચાળીસ” શબ્દ નીકળ્યો છે ;
માટે એક ઓરત સુવાવડી છે એનો અર્થ એમ
થાય કે તે ઓરતને ૪૦ દીવસ સુધી “કવોરનટીન”
માં રાખવામાં આવી છે. મુંબઈમાં જ્યારે મરકીનું
ક્ષેત્ર ઘટ્યું હતું ત્યારે જમીન અને દરીઆને
માર્ગે બહારગામ જતા ત્યાંના રહેવાશીઓને
નવા શહેરમાં દાખલ થવા પહેલાં થોડા દીવસ
“કવોરનટીન” માં રહેવું પડતું હતું જેથી
તેમની સારી અથવા માઠી તાંદુરસ્તીની પરીક્ષા થઈ
જતી હતી, અને આવી રીતે બહારગામના રોગને
બીજા નવા દેશમાં દાખલ થતો અટકાવવામાં
આવતો હતો ; અને એજ પ્રમાણે એક સુવાવડી
સ્ત્રી કે જે “સુવાવડની બોખાર” થી પીડાતી હોય
તેને જો “કવોરનટીન” માં રાખવામાં નહીં આવે
અને તુરત બીજાં માણસોના સંબંધમાં આવવા દે
તો આ ઉડતો રોગ બીજા તાંદુરસ્ત હોમલદાર અને
સુવાવડી ઓરતોનાં મોતનું કારણ થવા ઉપરાંત
બીજાં માણસની તાંદુરસ્તીને પણ હરકત કરનારો
થઈ પડે. દરેક સુવાવડી સ્ત્રીને આ જાતની બોખાર
આવે કે નહીં, છતાં તેણીને તે નહીંજ આવશે
એમ કોઈથી કહી શકાય નહીં, માટે અગાઉથી
હાંપણ વાપરી દરેક સુવાવડી સ્ત્રીને ૪૦ દીવસ
સુધી દુર બેસવનું ફરમાન છે, કારણ કે આ રોગ
ઘણો લાગ ૪૦ દીવસનીજ મુદતમાં કોઈ પણ વખતે
હુમલો કરે છે, જે પછી તેનું જોર ઝાડું હોતું નથી.

સગદીદ.

જરથોસ્તીઓમાં જ્યારે કોઈ માણસ મૃત્યુ
 છે ત્યારે તેની ગેદે સારતાં પાયદસ્તની ક્રીયા વખતે
 મરનારનાં મોઢાં ઉપર એક કુતરાની નજર પાડે છે,
 યાને તે કુતરાને મરનારનું મોઢું દખાડે છે. આ
 જાતની ક્રીયાને “સગદીદ” (સગ=કુતરો, અને
 દીદ=જોયું) ના નામથી ઓળખવામાં આવે છે,
 અને તે તરફ કેટલાએક કહેવાતા સુધરેલા લોકો
 ઘણીજ ધીક્કારની નજરથી જુએ છે. કબુલ કરવામાં
 આવે છે કે સગદીદનું ફરમાન અવસ્તામાંથી મળી
 શકતું નથી, પણ ફક્ત તેટલાજ માટે છેક પુરાતન
 વખતના એક ઘણીજ ઉંડી ફીલસુફી ધરાવતા પવીત્ર
 રેવાજની બેદી ખુબી બરાબર એકદમ સમજશક્તીમાં
 નહીં ઉતરવાથી તેના તીરસ્કાર કરવો એ ઘણું
 બેવકુફીભરેલું છે. સુવાવડી સ્ત્રીને ૪૦ દીવસ
 સુધી દુર બેસાડવાનું ફરમાન પણ અવસ્તામાંથી
 મળી શકતું નથી, પણ એક વાર તેના બેદથી
 વાકેફ થયા પછીજ તેની ખરી કદર આપણને ખુજે
 છે, અને એજ પ્રમાણે સગદીદની ક્રીયામાં પણ
 મોટો બેદ સમાયલો હોવો જોઈએ એમ આપણે
 સમજવું જોઈએ. સગદીદનું ફરમાન જોકે અવ-
 સ્તામાં માલમ પડતું નથી તોપણ તે આપણા
 અશો પેગમ્બર સાહેબના ૨૧ ગુસ્કના જે મોટા

ભાગનો દુશ્મન લોકોએ નાશ કીધો તેમાં કંઈ નહીં આવેલું હોય તે ઉપર આપણે દરયાઈત કરવે જોઈએ, અને મને તો એમ માલમ પડે છે કે નાશ થયેલા કોઈની નુસ્કમાં આ ફરમાન આવેલું હોવું જ જોઈએ, કારણ કે દસ્તુર શાહજાદ પોતાની સદ્ દર કેતાબના ૭૭ માં દરવાજામાં જણાવે છે કે:-

“જે કોઈ ગુજરે તેનાં મુઠ્ઠાંને ગુજરતી વખતે સગદીદ કરાવે, તથા તેનાં મુઠ્ઠાંને ઉંચકતી વખતેથી સગદીદ કરાવે, અને તે મુઠ્ઠાંને ઉંચકતી વખતે જેટલા ઉંચકનાર નસેસાલાર હોય તે સઘળા પોતીકા હાથ સાથે એક દારી બાંધીને પેવંદ રાખે અને તે દારી એટલી રાખે જે તે સઘળા નસેસાલારના હાથ તે એક દારી ઉપર પહોંચે, શા વાસ્તે જે તે સઘળા એકઠા મળેલા રહે; અને રસ્તે બાજ લઈ મુંગા ચાલે; મોઢે કાંઈ ખોલે નહીં. અગર કોઈ હમેલદાર ઓરત ગુજરે તો બમણા નસેસાલાર રાખે.”

દસ્તુર શાહજાદે પોતાની ચોપડી અશો જરથોસ્ત સાહેબના નુસ્કોને આધારે બનાવી છે એવું તે દસ્તુર કહે છે, અને તેના આ કહેવા ઉપર આપણને શકમંદ નજરથી જોવાનું કાંઈ પણ કારણ નથી, માટે સગદીદનું ફરમાન જોકે ખુદ અવસ્તામાંથી નથી મળતું તોપણ તે બીજી રીતે અવસ્તાનું જ ઠકે છે.

કુતરાની નીમકહલાલી અને પોતાના ઘણી ઉપર તેના જનફેસાનીથી કોઈ પણ વાંચનાર અજાણ્યો હશે નહીં, અને જરથોસ્તી ધર્મ પ્રમાણે કુતરાને ઘણીજ પાક નજરનો સમજવામાં આવે છે. અને તેટલાજ કારણસર ધર્મની એક યા બીજી ક્ષીયા સાથે તેનાં નામનો સંબંધ રહેલો છે. ગુજર પામેલા કોઈ જરથોસ્તીના બાજુ રોજને દીવસે આપણે સતુમ ભણાવી સતુમનું ખાનું કુતરાને ખવાડીએ છીએ, અને તેનું કારણ એ કે કુતરો પરહેજગારનાં રહેઠાણમાં સાપ, ઉંદર, કસારી તથા ઘણી જોવાં બીજાં ખરફસ્તરોનો નાશ કરી રાત્રે ઘરમાં અશોભાકનાં તનની પાસબાની કરે છે.

એવું કહેવામાં આવે છે કે ખુદાતાલાએ સગને ઇનસાનના પેદા થવાની આગમચ તેને માટે ખાસ પેદા કર્યો હતો, અને તે ઉપરથી આજ દીન સુધી કહેવત ચાલે છે કે “અવ્વલ ગીદમ, પસ આદમ” (યાને પહેલાં સગ, પછી આદમ). આ વાત સાંભળી વાંચનાર કદાચ વીચારમાં પડશે, પણ એની હકીકત એવી બોલાય છે કે જ્યારે ખુદાતાલાએ શરૂઆતમાં માટીનું ઇનસાન બનાવી તેમાં જીવ મુકવા અગાઉ સઘળા ફરેસ્તાએને તે કાલખુતને નમન કરવા ફરમાવ્યું ત્યારે અઝાઝીલ નામના ફરેસ્તાએ તેને લાત મારી ફેંકી દીધું, અને ત્યાર પછી આ નાફરમાન ફરેસ્તો તે પુતળાંને સઘળી રીતે અપવીત્ર કરવાની કોશિશ કર્યા કરતો, અને

હકતાલાની તેને ૪૦ દીવસ સુધી તડકામાં રાખી ત્યાર પછી તેને જનદાર કરવાની નેમમાં ખલલ કરતો. જ્યારે ખુદાતાલાએ આ પ્રમાણે જોયું ત્યારે કોઈખી જાતના નસાથી તે કાલપુત અપવીત્ર નહીં થાય તે માટે તેણે સગને પેદા કરી તેને પેલાં ખાકી પુતળાંની પાસખાની કરવા મુક્યો, અને આ નીમકહલાલ પ્રાણીમાં તે દાદારે તેને પેદા કરતી વખતે એવી જાતનું જ્ઞાન અને એવી જાતની આગાહી અને અગમચેતી કરનારી સમજ શક્તી મુકી કે જેવો પેલો નાશરમાન ફરેસ્તો પેલાં કાલપુતને જરાખી ધજા કરવા તેની નજદીક આવતો કે તુરતજ પેલો સગ ભસીને તેને દુર રાખતો, અને આ પ્રમાણે ધનસાનનાં ખાકી પુતળાંને સગની પાસખાનીથી પવીત્ર રાખ્યા બાદ અદુરમઝદે તેમાં જનની બખશેશ કીધી, અને એ મીસાલે સગની હસ્તી ધનસાનના કરતાં પહેલી સમજવામાં આવે છે.

કુતરાની નજર કેટલી પાક છે તથા તે દેવ દરજ્જેને કેવી સાખેત રીતે નસાડે છે તે આ ઉપરથી માલમ પડી આવે છે, અને એજ પ્રમાણે જર થોસ્તીઆમાં મરનારના મોઢાં ઉપર કુતરાની નજર પાડવાનો ભેદ પણ એવો સમજાય છે કે જેવી રીતે આ સગ પોતાની નજર ધનસાનનાં ખાકી પુતળાં ઉપર રાખી નસાને દુર રાખતો તેજ પ્રમાણે આ પાક ચશમના પ્રાણીની પાક નજર મરનારનાં મોઢાં ઉપર પડવાથી મરનારના જનને પોતાનાં

મુકામે જતાં રસ્તામાં કોઈ પણ જાતના દેવ-દેવતા
 હરકત કરે નહીં. માટે જરૂર પડે તો લાજમ
 છે કે અસલથી ચાલતા આવેલા ધર્મ સંબંધી કોઈ
 પણ રેવાજ, કલામ યા ફરમાનનો ભેદ પહેલી
 નજરે તેમની અક્કલમાં નહીં ઉતરે તો તેને વખોડી
 કાઢવા પહેલાં તેનો અપક્ષપાતપણે ખુબ વારીકીથી
 અભ્યાસ કરી કાંઈ પણ સારી મતલબ શોધી કાઢવા.
 માટે ભલાં મનની કોશિશ કરવી, અને આ કોશિશનું
 પરીણામ મનમાં રાખી ત્યારપછી આપણથી વધારે
 કાબેલ શખસોને તે બાબે સવાલ પુછવા, અને
 એટલું કીધા છતાં બીજા જરાબર રીતે મનની ખાત્રી
 ન થાય તો તે ખુદ રેવાજ, કલામ યા ફરમાન ખોટું
 છે એમ માનવા કરતાં તેમાં કોઈ પણ જાતનો
 ઘણો ઉંડો ભેદ છે એવું સમજી કવી ફાઈડનના
 કહેવા પ્રમાણે અસલના કાબેલ વીદવાનો કે જેમની
 સમજશક્તી વીશે કોઈને જરા પણ શક હતો
 નહીં તેમનાં ફરમાનોને જ્યાંસુધી આપણે તે
 વીદવાનોના જેટલી કાબેલયાત ધરાવીએ નહીં
 ત્યાંસુધી પુરતું માન આપી ચાલવું એજ
 ઠીકપણુભરેલો માર્ગ છે. વળી મારે દલગીરી
 સાથે જણાવવું જોઈએ જે ધર્મ, સંબંધી કોઈ
 ચોક્કસ ચીજની સમ્બાધની શોધમાં એક વાર
 પોતાના ખોટા વીચારોની ખાત્રી થયા પછી પણ
 એટલા માર્યા તેજ ખોટા વીચારોને ખરા પાડવાની

જે ગેરવાજબી વલણ કેટલાકો અખત્યાર કરે છે, તે ઘણીજ ધીકારવા ભેગ છે. જય આખરે સત્યતાનીજ છે, માટે પારકા મનના બહેતર વીચારોને તુરત આંધીન ન થતાં અજ્ઞાનોની આંખમાં કાબેલ દખાવે માટે વખતનો ગેરઉપયોગ કરવો એ ઘણું આંખનું કામ છે, અને આવા લોકો દીનના દુશમનો કરતાં વધારે ભુંડા ગણાઈ શકાય, કારણ કે દુશમન લોકો તો જાહેર રીતે દુશમની જાહેર કરે છે પણ આ લોકો તો બહારથી દીનદારોનું ડોળ ઘાલી અંદરખાનેથી ઉલટી રીતે વર્તે છે, અને તેટલા માટે સેવક આશા રાખે છે કે આ નાની ચોપડીમાં ધર્મ સંબંધી જે કેટલીએક બાબદના બનતા ખુલાસા આપ્યા છે તેની સત્યતાની જો એક વાર વાંચનારની ખાત્રી થાય તો તે પોતાના અગાઉના જુદી કીસમના વીચારો ભુલી જઈ સરચાઈને માન આપવામાં પોતાની ફરજ સમજશે. આમીન !

*****
 સમાપ્ત.
 *****

"But man, proud man,

Drest in a little brief authority

Most ignorant of what he's most assured

His glassy essence,—like an angry ape,

Plays such fantastic tricks before high Heaven

As make the angels weep."

SHAKESPEARE

પણ માણસ, જરા સરખી થઈ
વખતની નિરૂપણા જોઈ થઈ ગયો
મગર મનુષ્ય, તેનો કાચના જેવો આ
માણી તકલીફો લપકા, કે જના કાચ-
પણા વીશે તેની પુરતી ખાતરી છે, તેથી
તદન અજ્ઞાન રહી એક ખીજનાયલા
વાંદરની માફક તે હકતાલા સનમુખ,
કાંઈ એવી એવી તો વીચીત્ર તદ્દનીરે રમે
છે કે તેનો અકરાટ જોઈ ફરેસા પડે
પણ રહવું આવે છે.

શેકસ્પીઅર.

